

Hallituksen esitys Eduskunnalle lääninoikeuksien muodostamista alueellisiksi hallintotuomioistuimiksi koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että lääninoikeudet muodostetaan yleisiksi alueellisiksi hallintotuomioistuimiksi.

Kussakin lääninhallituksessa on nykyään lääninoikeus hallintolainkäyttöviranomaisena. Esitys merkitsee, että lääninoikeuden asema ja toiminta saatetaan sellaisiksi, että lääninoikeus täyttää kaikin puolin riippumattomalle tuomioistuimelle asetettavat vaatimukset. Lääninoikeus muodostaisi itsenäisen viraston, jolla on oma henkilöstö. Lääninoikeuden jäsenillä olisi tuomarin asema. Tämän lisäksi ehdotetaan samalla eräitä muutoksia lääninoikeuden toimintaan.

Lääninoikeuden tuomiovaltaan kuuluisivat pääasiassa ne valitus- ja muut lainkäyttöasiat, jotka nykyisinkin kuuluvat sen toimivaltaan. Muodostettaessa lääninoikeus tuomioistuimeksi on kuitenkin tarpeen käydä lääninoikeuden ja lääninhallituksen asiallisen toimivallan rajaa varsinkin uskomalla lääninhallituksen käsitel-

täväksi sellaiset lääninoikeudelle nykyisin kuuluvat valitus- ja muut asiat, joiden ratkaisemisessa on erityisesti pidettävä silmällä läänin hallinnon yhtenäisyyttä ja tarkoituksenmukaisuutta.

Mielisairasasioissa, tartuntatautilaissa tarkoitetuissa asioissa ja tahdonvastaista sosiaalihuoltotoimenpidettä koskevissa asioissa asian käsittelyyn lääninoikeudessa osallistuisi asian tuntijajäsen.

Esitykseen sisältyy myös ehdotus muutoksenhakujärjestelmän uudistamisesta rakennuslain mukaisissa poikkeuslupa-asioissa siten, että lääninhallituksen päätöksestä valitettaisiin ensin ympäristöministeriöön. Tämän päätöksestä voitaisiin valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Nykyisin näissä asioissa valitetaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen suoraan lääninhallituksen päätöksestä.

Ehdotetut lainmuutokset ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 1989 lopulla.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	4	1.27. Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä .	41
1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys	4	1.28. Poronhoitolaki	41
1.1. Tavoitteet	4	1.29. Tielikennelaki	41
1.2. Keinot	5	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	42
2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	10	3. Voimaantulo	43
2.1. Lääninoikeuksien hallinto-organisatorinen asema	10	4. Säättämisyjärjestys	43
2.2. Lääninoikeuksien merkitys hallintolainkäyttäjärjestelmässä	11	LAKITEKSTIT	44
2.3. Lainkäyttäjärjestelmä hallintoasioissa eräissä muissa maissa	12	1. Laki lääninoikeuslain muuttamisesta	44
2.4. Asian valmistelu	13	2. Laki asiakirjain lähettämisestä annetun lain 5 §:n muuttamisesta	47
3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset	17	3. Laki kunnallislain 40 ja 141 §:n muuttamisesta	47
4. Esityksen taloudelliset vaikutukset	19	4. Laki rakennuslain muuttamisesta	48
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	19	5. Laki maa-aineslain 20 §:n muuttamisesta	49
1. Lakiehdotusten perustelut	19	6. Laki jätehuoltolain 44 §:n muuttamisesta	49
1.1. Lääninoikeuslaki	19	7. Laki jätevesimaksusta annetun lain 11 §:n muuttamisesta	50
1.2. Laki asiakirjain lähettämisestä	32	8. Laki kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 25 §:n muuttamisesta	50
1.3. Kunnallislaki	32	9. Laki kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 8 §:n muuttamisesta	50
1.4. Rakennuslaki	33	10. Laki yksityisten valtionapulaitosten sopimusvaltuuskunnasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta	51
1.5. Maa-aineslaki	35	11. Laki poliisilain 25 §:n muuttamisesta	51
1.6. Jätehuoltolaki	35	12. Laki etuostolain 22 §:n muuttamisesta	51
1.7. Laki jätevesimaksusta	36	13. Laki pysäköintivirhemaksusta annetun lain 14 §:n muuttamisesta	52
1.8. Laki kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista	36	14. Laki ylikuormamaksusta annetun lain 15 §:n muuttamisesta	52
1.9. Kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaki	37	15. Laki huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa varten tapahtuvasta luovuttamisesta Islantiin, Norjaan, Ruotsiin tai Tanskaan	52
1.10. Laki yksityisten valtionapulaitosten sopimusvaltuuskunnasta	37	16. Laki kansanterveyslain 47 §:n muuttamisesta .	53
1.11. Poliisilaki	37	17. Laki terveydenhuoltolain 26 §:n 3 momentin kumoamisesta	53
1.12. Etuostolaki	37	18. Laki kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta	54
1.13. Laki pysäköintivirhemaksusta	37	19. Laki sairaanhoitoalan kuntainliittojen uudelleenjärjestämisestä eräissä tapauksissa annetun lain 23 §:n muuttamisesta	54
1.14. Laki ylikuormamaksusta	37		
1.15. Laki huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa varten tapahtuvasta luovuttamisesta Islantiin, Norjaan, Ruotsiin tai Tanskaan	38		
1.16. Kansanterveyslaki	38		
1.17. Terveydenhuoltolaki	38		
1.18. Laki kehitysvammaisten erityishuollosta .	38		
1.19. Laki sairaanhoitoalan kuntainliittojen uudelleenjärjestämisestä	39		
1.20. Laki kunnallisista yleissairaaloista	39		
1.21. Tartuntatautilaki	39		
1.22. Leimaverolaki	40		
1.23. Laki koiraverosta	40		
1.24. Laki verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin	40		
1.25. Puutavaranmittauslaki	40		
1.26. Työnvälityslaki	40		

	Sivu		Sivu
20. Laki kunnallisista yleissairaaloista annetun lain 44 §:n muuttamisesta	55	14. Laki ylikuormamaksusta annetun lain 15 §:n muuttamisesta	74
21. Laki tartuntatautilain 29 §:n muuttamisesta ..	55	15. Laki huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa varten tapahtuvasta luovuttamisesta Islantiin, Norjaan, Ruotsiin tai Tanskaan annetun lain muuttamisesta	75
22. Laki leimaverolain 4 §:n muuttamisesta	56	16. Laki kansanterveyslain 47 §:n muuttamisesta ..	76
23. Laki koiraverosta annetun lain 12 §:n muuttamisesta	56	17. Laki terveydenhoitolain 26 §:n 3 momentin kumoamisesta	76
24. Laki verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain 8 §:n muuttamisesta ..	56	18. Laki kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta	77
25. Laki puutavarannittauslain 24 ja 25 §:n muuttamisesta	57	19. Laki sairaanhoitoalan kuntainliittojen uudelleenjärjestämisestä eräissä tapauksissa annetun lain 23 §:n muuttamisesta	78
26. Laki työnvälityslain 16 b §:n muuttamisesta ..	57	20. Laki kunnallisista yleissairaaloista annetun lain 44 §:n muuttamisesta	79
27. Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta	58	22. Laki leimaverolain 4 §:n muuttamisesta	80
28. Laki poronhoitolain 43 §:n muuttamisesta	58	23. Laki koiraverosta annetun lain 12 §:n muuttamisesta	81
29. Laki tieliikennelain muuttamisesta	59	24. Laki verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain 8 §:n muuttamisesta ..	81
LIITTEET	60	25. Laki puutavarannittauslain 24 ja 25 §:n muuttamisesta	82
1. Rinnakkaistekstit	60	26. Laki työnvälityslain 16 b §:n muuttamisesta ..	83
1. Laki lääninoikeuslain muuttamisesta	60	27. Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta	83
2. Laki asiakirjain lähettamisestä annetun lain 5 §:n muuttamisesta	66	28. Laki poronhoitolain 43 §:n muuttamisesta	84
3. Laki kunnallislain 40 ja 141 §:n muuttamisesta ..	66	29. Laki tieliikennelain muuttamisesta	85
4. Laki rakennuslain muuttamisesta	67	2. Asetusluonnokset	86
5. Laki maa-aineslain 20 §:n muuttamisesta	69	1. Lääninoikeusasetus	86
6. Laki jätehuoltolain 44 §:n muuttamisesta	70	2. Asetus valtioneuvoston ohjesäännön 16 §:n muuttamisesta	89
7. Laki jätevesimaksusta annetun lain 11 §:n muuttamisesta	71	3. Asetus oikeusministeriöstä annetun asetuksen 2 §:n muuttamisesta	90
8. Laki kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 25 §:n muuttamisesta	71	4. Asetus korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun asetuksen 6 §:n muuttamisesta	90
9. Laki kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 8 §:n muuttamisesta	72	5. Asetus lääninhallitusasetuksen muuttamisesta ..	91
10. Laki yksityisten valtionapulaitosten sopimusvaltuuskunnasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta	72	6. Asetus ajokorttiasetuksen 42 §:n muuttamisesta	91
11. Laki poliisilain 25 §:n muuttamisesta	73	7. Asetus rajaväyhykeasetuksen 16 §:n muuttamisesta	92
12. Laki etuostolain 22 §:n muuttamisesta	73	8. Asetus räjähdystarvikeasetuksen 103 §:n muuttamisesta	92
13. Laki pysäköintivirhemaksusta annetun lain 14 §:n muuttamisesta	74	3. Tilastotietoja lääninoikeuksista	93

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Tavoitteet

Kansalaisten oikeusturvan toteutuminen julkishallinnossa edellyttää, että eri keinoin taataan hallintotoiminnan lainmukaisuus. Tavoitteena on, että hallintopäätökset tulevat oikeiksi niin varhain kuin mahdollista. Tähän vaikuttavat hallintotoimintaa ohjaavan lainsäädännön ohella hallinto-organisaation rakenne, hallintomenettely ja hallinnon valvonta.

Tässä yhteydessä voidaan viitata vuoden 1983 alusta voimaan tulleeseen hallintomenettelylakiin, jolla edistetään hyvää, kansalaisia palvelevaa menettelyä hallintotoiminnassa, sekä valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen harjoittamaan hallintotoiminnan valvontaan.

Hallintolainkäyttö on hallinnon jälkikäteisenä valvontamuotona kansalaisten oikeusturvan välttämätön osa. Sen tehtävänä on korjata hallinnossa kaikesta huolimatta sattuvat virheet, ratkaista lopullisesti hallinnon alalla syntyvät oikeusriidat sekä antaa kansalaisille varmuus siitä, että hallinnossa menettellään lainmukaisesti. Hallitusmuodon mukaan oikeusturvan antaminen kuuluu viime kädessä riippumattomille tuomioistuimille.

Hallintolainkäyttöelimiin tulee nykyään suuri määrä asioita ja ne ovat monenlaatuisia käsittäen kaikki julkisen hallinnon alat. Asiat ovat myös entistä monimutkaisempia. Hallintolainkäytön järjestelmä ei ole kehittynyt johdonmukaisesti ja riittävän nopeasti yhteiskunnan ja julkishallinnon muutosten sille asettamien vaatimusten mukaisesti. Hallintolainkäyttöasiat ovat jakautuneet tuomioistuimiksi organisoitujen ja muiden hallintolainkäyttöelinten välille monessa tapauksessa sattumanvaraisesti.

Ylimmässä oikeusasteessa tuomiovaltaa hallinto-oikeudellisissa asioissa käyttää korkein hallinto-oikeus (KHO). Sen alapuolella hallintolainkäyttöä harjoittavat monentyyppiset vi-

ranomaiset — lukuisat hallintoviranomaiset varsinaisen hallintotoimensa ohessa, useat lautakuntatyyppiset muutoksenhakuelimet ja eräät erikoistuomioistuimet. Käytännössä keskeisin hallintolainkäyttöelin KHO:n alapuolella on kuitenkin läänioikeus. Suurin osa hallintolainkäyttöasioista käsitellään ensimmäisessä asteessa juuri läänioikeudessa. Läänioikeudelta haetaan muutosta varsinkin paikallisten veroviranomaisten sekä kunnallisten viranomaisten päätöksiin. KHO:n ratkaistavaksi saapuvista muutoksenhakuasioista lähes puolet tulee läänioikeuksista.

Läänioikeuden asema on jäänyt selkeyttämättömäksi. Organisatorisesti läänioikeus kuuluu lääninhallitukseen. Läänioikeuden jäsenet, esittelijät ja muut siellä työskentelevät ovat lääninhallituksen virkamiehiä. Läänioikeuden tehtävänä on käsitellä ja ratkaista lääninhallituksen toimivaltaan kuuluvat valitusasiat, eräin poikkeuksin, sekä lisäksi eräät muut asiat. Läänioikeudella ei ole siten hallitusmuodon mielessä tuomioistuimen asemaa. Asiallisesti läänioikeuden lainkäyttötoiminta on kuitenkin erillään lääninhallituksesta ja läänioikeuden toimiala on erityissäännösten nojalla laajentunut yleiseksi.

Läänioikeuden muodollinen asema hallintoviranomaisen osana ja tosiasiallinen tehtävä hallintolainkäytössä muodostavat periaatteellisen ristiriidan, kun otetaan huomioon hallitusmuodon asettamat vaatimukset tuomiovallan järjestämiselle. Myös hallinnollisesti sekä tuomioistuinjärjestelmän kehittämisen kannalta on nykyisestä tilasta aiheutunut epäkohtia.

Muutoksenhakuasiat ovat myös keskittyneet lainkäyttöorganisaatiossa liian korkealle, mikä on aiheuttanut asiaruuhkia. Tämä on hidastanut asioiden käsittelyä. Tilanteen korjaamiseksi on osittain jouduttu turvautumaan poikkeusjärjestelyihin. Hallintolainkäytön organisatorisen rakenteen johdosta ei lainkäyttöasioiden lopullinen käsittely ole voinut nykyistä enempää keskittyä KHO:ta alemmalle tasolle.

Tavoitteena on alemmanasteisen hallintolainkäytön kehittäminen myös siten, että hal-

lintolainkäyttöasiat tulevat nykyistä johdonmukaisemmin perustein tuomioistuimen tai muun tyyppisen viranomaisen käsiteltäväksi. Järjestelmäämme kuuluu, että hallinto-oikeudellisia muutoksenhakuasioita voivat käsitellä sekä hallintotuomioistuimet että hallintoviranomaiset. Tämä vaatii suunnitelmallista rajanvetoa. Edelleen tavoitteena on, että lainkäyttöasia voi tulla entistä useammin asianosaisia tyydyttävällä tavalla ratkaistuksi nykyistä varhaisemmassa vaiheessa.

Kun lääninoikeudet toimivat keskeisimpinä hallintolainkäyttöelininä KHO:n alapuolella, on hallintolainkäytön järjestelmän kehittämisessä hallituksen mielestä lähdettävä lääninoikeuden aseman selkeyttämisestä ja toimintaedellytysten parantamisesta. Vain näin voidaan luoda edellytykset koko hallintolainkäytön johdonmukaiselle kehittämiselle.

1.2. Keinot

Lääninoikeuksien muodostaminen riippumattomiksi tuomioistuimiksi

Lääninoikeudet ovat kehittyneet osittaisuudistuksin yhä itsenäisemmiksi hallintolainkäyttöviranomaisiksi. Sekä nykyistä vuoden 1974 lääninoikeuslakia (1021/74) että sen edeltäjää, vuoden 1955 lääninoikeuslakia (52/55) säädettyä pidettiin hallituksen esitysten perustelujen mukaan päämääränä riippumattoman tuomioistuimen asemaa. Edellisellä kerralla tämän toteuttamisen esteenä pidettiin kustannuksia, jälkimmäisellä koko tuomioistuinlaitoksen kehittämissuunnitelmien keskeneräisyyttä. Kuluneiden yli 30 vuoden aikana ovat lääninoikeudet kuitenkin jo pääosin saaneet tuomioistuinaseman vaatimat lisäresurssit. Tuomioistuinlaitoksen kehittämissuunnitelmat ovat puolestaan jo toteutuneet tai toteutumassa. Mainittuja esteitä ei siten enää ole.

Kun hallintolainkäytön kehittämisessä on olennaista, että lääninoikeuden asemaa selkeytetään ja toimintaedellytyksiä parannetaan, on seuraava lääninoikeuksien kehittämisvaihe niiden muodostaminen riippumattomiksi tuomioistuimiksi. Tämä kehittäminen ei kuitenkaan saa jäädä vain muodolliseksi uudistukseksi. Sen vuoksi ehdotetaan tässä esityksessä samalla eräitä muutoksia lääninoikeuden toimivaltaan ja päätöksentekojärjestelmään.

Lääninoikeuksien organisatorista asemaa järjestettäessä on keskeistä, miten ja missä määrin lääninoikeuksien itsenäistäminen lääninhallituksesta toteutetaan. Tässä kohden on olemassa erilaisia vaihtoehtoja, joita on selvitetty asian valmistelun aikana. Lisäksi vaihtoehtoina on ollut nykyinen tai sitä pienempi määrä itsenäisiä lääninoikeuksia.

Lähin ratkaisu on irrottaa kukin nykyinen lääninoikeus kokonaan asianomaisesta lääninhallituksesta ja muodostaa se erilliseksi toimintayksiköksi samaan tapaan kuin muutkin tuomioistuimet niin kuin esimerkiksi yleiset alioikeudet ja hovioikeudet sekä maa- ja vesioikeudet. Lääninoikeuden puheenjohtajalla olisi siten itsenäisen viraston päällikön asema kuten esimerkiksi hovioikeuden presidentillä, raastuvanoikeuden pormestarilla ja kihlakunnan tuomarilla. Lääninoikeus saisi nimiinsä ja käyttöönsä ne lääninhallituksen henkilö- ja muut resurssit, jotka lääninhallituksessa ovat olleet lääninoikeustehtävissä.

Kussakin läänissä toimiva itsenäinen lääninoikeus olisi yhtä lähellä siellä asioivia kansalaisia kuin nykyiset lääninhallituksissa olevat lääninoikeudet. Lääninoikeudet ovat kuitenkin asiamääriltään ja sen vuoksi myös henkilöstöltään hyvin erikokoisia. Tämän johdosta yhtenä vaihtoehtona on ollut, että vain asiamääriltään suurimmat lääninoikeudet muodostettaisiin kukin erikseen alueelliseksi hallintotuomioistuimeksi, kun taas muiden alueellisten hallintotuomioistuinten tuomiopiirit käsittäisivät kukin vähintään kaksi läänää.

Missä tuomiopiirit olisivat läänää suurempia, olisi osalle tuomiopiiriin asukkaita matka tuomioistuimen sijaintipaikalle kuitenkin pitempi kuin nykyisin lääninoikeuteen. Menettely pääasiassa valitusasioita käsittelevässä hallintotuomioistuimessa olisi tosin samoin kuin nykyisessä lääninoikeudessa yleensä kirjallista. Asiat voitaisiin panna vireille, vastineet ja selitykset antaa ja ratkaisut saada postitse ja tiedusteluja tehdä myös puhelimitse. Suullisia käsittelyjä voitaisiin myös pitää muuallakin kuin tuomioistuimen sijaintipaikkakunnalla. Se aiheuttaisi kuitenkin lisäresurssien tarvetta, semminkin kun suullisia käsittelyjä olisi pyrittävä järjestämään tähänastista useammin. Myös katselmusten järjestäminen hankaloituisi keskimääräisten katselmusmatkojen pidentyessä. Asianomaisissa lääneissä saatettaisiin myös pitää puutteena sitä, ettei omassa läänissä olisi enää alueellista hallintolainkäyttöviranomaista.

Edelleen tällaisen uudistuksen toteuttaminen aiheuttaisi ilmeisesti hankalia organisatorisia ja henkilöstöjärjestelyjä.

Näistä syistä ehdotetaan, että kukin nykyisistä yhdestätoista lääninoikeudesta muodostetaan alueelliseksi hallintotuomioistuimeksi, jonka tuomiopiirinä säilyisi siten lääni. Ahvenanmaan lääninoikeus, jonka asema poikkeaa jo nykyisin muiden lääninoikeuksien asemasta, säilyisi kuitenkin ennallaan. Ahvenanmaan lääninoikeuden asema on tarkoitus erikseen selvittää valtioneuvoston 7.5.1981 asettaman Ahvenanmaankomitean (komiteanmietintö 1987:31) ehdotusten pohjalta.

Niin kuin edellä on todettu, selkein ratkaisu olisi erottaa kukin lääninoikeus hallinnollisestikin täysin lääninhallituksesta, mikä vastaisi muiden tuomioistuinten asemaa. Lääninhallituksen jakamisesta tällä tavalla kahdeksi erilliseksi virastoyksiköksi aiheutuvien henkilöstö-, organisaatio- ja kustannusvaikutusten johdosta on kuitenkin selvitetty sellaista vaihtoehtoa, että lääninhallituksen nykyisin myös lääninoikeutta palvelevia resursseja ei jaettaisi kokonaan erilleen, vaan yhteiskäyttöä jatkettaisiin joiltakin osin. Tuomioistuinasema ei sinänsä ole este jonkinlaisten hallinnollisten yhteyksien säilyttämiselle. Tällä olisi merkitystä erityisesti pienemmissä lääninoikeuksissa. Henkilöstön osalta tällainen vaihtoehto voisi merkitä sitä, että esimerkiksi lääninoikeuden töitä nykyisin tekevät esittelijät ja toimistohenkilökunta kokonaan tai osittain jäisivät lääninhallituksen virkamiehiksi.

Lääninoikeutta palvelevan muun henkilöstön kuin jäsenten säilyttäminen merkittävältä osin lääninhallituksen virkamiehinä voisi toisaalta aiheuttaa huomattavia vaikeuksia töiden järjestelyissä sekä muita hallinnollisia ongelmia lääninoikeudessa ja lääninhallituksessa niin kuin myös keskushallinnon kannalta. Tällainen uudistus merkitsisi myös puolitiehen jäämistä, jolloin monet nykyiset ongelmat jäisivät poistamatta. Lääninoikeuksien kesken muodostuisi myös suuria eroja.

Nyttemmin lääninoikeuksiin saapuvien asioiden määrän vähentyminen 1980-luvun alkupuolelta ja asiaruuhkien pienentyminen tuovat helpotusta resurssitarpeeseen.

Näistä syistä ehdotetaan, että lääninoikeudella olisi jäsenten lisäksi omat esittelijät ja myös oma toimistohenkilökunta. Lääninoikeus muodostaisi näin oman virastoyksikön, joka

kuuluu kokonaisuudessaan oikeusministeriön hallinnonalalle.

Lääninoikeuden jäsenten nimittäminen

Hallitusmuodossa on tuomioistuinten virkoja koskevia vaatimuksia, jotka lääninoikeuden on täytettävä, jotta sitä voitaisiin pitää riippumattomana tuomioistuimena. Lääninoikeuden virkojen nimittämisyjärjestysten on oltava sopu-soinnussa sen kanssa, mitä tuomioistuinten virkojen täyttämisestä on säädetty (87—89 §), ja lääninoikeuksien jäsenillä tulee olla sama erityisesti turvattu virassapysymisoikeus kuin muillakin tuomareilla (91 § 1 mom.). Jälkimmäinen vaatimus toteutuu automaattisesti, kun lääninoikeuden säädetään olevan tuomioistuin. Edellinen vaatimus on otettava huomioon laadittaessa lääninoikeuden virkojen täyttämistä koskevia säännöksiä.

Hallitusmuodossa on säädetty tiettyihin tuomarin virkoihin nimittämisestä. Nimittävänä viranomaisena on joko tasavallan presidentti tai korkein oikeus. Hallitusmuodon 87 §:n mukaan tasavallan presidentti nimittää korkeimman oikeuden, KHO:n ja hovioikeuksien presidentit ja jäsenet. Samassa pykälässä on lisäksi säädetty, että tasavallan presidentti nimittää korkeimman oikeuden ja KHO:n esittelijät. Hallitusmuodon 88 §:n 1 momentissa on puolestaan säädetty, että korkein oikeus nimittää kihlakunnantuomarit, pormestarit ja maaoikeuksien puheenjohtajat. Korkeimman oikeuden tehtävänä on lisäksi tuomiokuntain hoidosta annetun lain 2 §:n 1 momentin (542/72) ja jakolain 294 §:n 1 momentin (321/72) perusteella nimittää käräjätuomarit sekä maaoikeuksien maaoikeustuomarit ja maaoikeusinsinöörit. Raastuvanoikeuksien neuvosmiesten valinta kuuluu puolestaan vielä voimassa olevien erioikeuksien nojalla kaupunginvaltuustolle.

Hallitusmuodon säätämisen jälkeen perustettujen erikoistuomioistuinten jäsenten virkojen täyttämisestä on säädetty asianomaisissa erityislaeissa. Nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti (työtuomioistuimen, vakuutus-oikeuden ja vesiyläoikeuden puheenjohtajat ja jäsenet sekä liikevaihtovero-oikeuden veroylituomari ja verotuomarit). Korkein oikeus nimittää puolestaan vesioikeuden jäsenet.

Liikevaihtovero-oikeuden asessorin, ylitarastajan ja vero-oikeuden sihteerin nimittä-

vuonna 1971 annettujen säännösten nojalla KHO.

Alioikeusuudistukseen liittyen on 10 päivänä heinäkuuta 1987 annetulla lailla (637/87) muutettu hallitusmuotoa sekä kumottu raastuvaoikeuksien neuvosmiesten valintaa koskevat erioikeudet siten, että yleisten alioikeuksien tuomarien nimittäminen siirtyy tasavallan presidentille. Samalla annetuilla jakolain ja vesilain muutoksilla (638 ja 639/87) myös maa-oikeuden ja vesioikeuden jäsenten nimittäminen siirretään korkeimmalta oikeudelta tasavallan presidentille. Lakien voimaantulosta säädetään erikseen lailla ja ne on suunniteltu tulevaksi voimaan 1990-luvun alussa.

Harkittaessa muodostettavan lääninoikeuden tuomarien nimitysjärjestystä on lähinnä kaksi vaihtoehtoa. Ensinnäkin nimittämistä voitaisiin kokonaan tai osittain uskoa KHO:lle, niin kuin sillä on liikevaihtovero-oikeuden eräisiin jäseniin nähden ja korkeimmalla oikeudella vielä voimassa olevien säännösten perusteella eräisiin tuomarin virkoihin nähden.

Nimitysasioita käsiteltäessä korkeimmassa oikeudessa noudatetaan hallitusmuodon 54 §:n 2 momentissa säädettyä erityistä oikeushallintoasioiden käsittelymenettelyä, jossa asia valmistellaan oikeusministeriössä ja oikeusministeri osallistuu käsittelyyn korkeimmassa oikeudessa. Tällaista menettelyä ei ole KHO:ssa.

Toinen vaihtoehto olisi, että tasavallan presidentti on nimittävä viranomainen lääninoikeuden jäsenen virkoihin, niin kuin hän nimittää useimpiin muihin tuomarin virkoihin. Eduskunnan hyväksymän hallitusmuodon muutoksen ja siihen liittyvien lakien mukaan tuomarien nimittämis-oikeus siirtyy korkeimmalta oikeudelta kokonaan tasavallan presidentille. Hallituksen mielestä ei nytkään ole perusteita poiketa tällaisesta toimivallan jaosta tuomarien nimityksissä. Sen vuoksi ehdotetaan, että tasavallan presidentti nimittäisi lääninoikeuden tuomarit.

Tuomioistuinten jäsenten nimittämistä koskevaa ratkaisua edeltävä menettely on yleensä sellainen, että ylemmät tuomarin virat täytetään tuomioistuimen esityksestä (korkeimman oikeuden ja KHO:n jäsenet, hovioikeuksien presidentit, vesiylituomari, vakuutusylituomari ja veroylituomari) ja alemmat tuomarin virat virkaehdotuksesta.

Lääninoikeuden puheenjohtajan nimittämisen ehdotetaan tapahtuvaksi KHO:n esitykses-

tä. Menettely vastaisi silloin hovioikeuden, vesiylioikeuden, vakuutus-oikeuden ja liikevaihtovero-oikeuden päällikkötuomarin nimitysjärjestystä.

Lääninoikeuden muut jäsenet nimitettäisiin KHO:n annettua lausunnon virkaa hakeneista. Virkaehdotusmenettelyä ei ehdoteta otettavaksi käyttöön. Ehdollepanomenettelyn haittapuolia ovat muun muassa sen hitaus ja muutenkin menettelyn jäykkyys. Nyt ehdotettavalla järjestelyllä toteutuu hallituksen mielestä myös asianmukaisella tavalla eri viranomaistahojen osallistuminen lääninoikeuden tuomarien nimittämiseen.

Valtion virkamiesasetuksen (723/87) 10 §:n mukaan virkavapautta valtion virasta myöntää nimittävä viranomainen, joka määrää myös viransijaisuudesta. Tasavallan presidentille ei ole kuitenkaan syytä antaa tällaisia, usein toistuvia ja yleensä rutiiniluontoisia hallintotehtäviä kuin poikkeustapauksissa. Sen vuoksi vain ylimpien tuomioistuinten tuomarien virkavapausasiat on kokonaan tai osaksi tasavallan presidentin päätettäviä. Muiden tuomarien virkavapauksista päättää asianomainen tuomioistuin tai ylempi tuomioistuin. Tämän mukaisesti ehdotetaan, että lääninoikeuden puheenjohtajan virkavapaudesta päättäisi KHO. Muun lääninoikeuden jäsenen virkavapausasia kuuluisi yleensä lääninoikeudelle ja eräissä pitemmissä virkavapauksissa KHO:lle. Päätösvalta olisi vastaavanlainen päätettäessä viran hoitamisesta virkavapauden aikana ja avoinna olevan viran väliaikaisen hoitajan ottamisesta.

Lääninoikeuden esittelijät ja muun henkilökunnan nimittäisi lääninoikeus. Tämä vastaisi yleensä nimittämisjärjestystä muissa tuomioistuimissa.

Lääninoikeuden oikeus ottaa myös sivutoimisia esittelijöitä säilyttäisi sen mahdollisuuden, että eräissä asioissa esittelijänä voisi olla myös esimerkiksi lääninhallituksen virkamies. Tällainen järjestely voi olla tarkoituksenmukainen nimenomaan pienemmissä lääninoikeuksissa.

Lääninoikeuden asiantuntijajäsenet ja päätöksentekojärjestys

Lääninoikeuden muodostaminen tuomioistuimeksi ei suoranaisesti edellytä muutoksia lääninoikeuden nykyiseen päätöksentekojärjestykseen. Tässä yhteydessä ehdotetaan kuitenkin

kin eräitä uudistuksia, jotka koskevat ennen kaikkea lääninoikeuden asiantuntijajäseniä. Lisäksi yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuvin tavoin ehdotetaan eräitä vähäisempiä päätöksentekomenettelyyn liittyviä muutoksia. Vielä on huomattava, että lääninoikeuden sisäisten asioiden hoitamista pyritään tehostamaan, mikä tapahtuisi lääninoikeusasetuksen säännöksiin.

Lääninoikeuksissa on kaikilla asioiden ratkaisemiseen osallistuvilla lakimieskoulutus lukuun ottamatta veroluokitusasioissa olevia lisäjäseniä. Monien asioiden ratkaisemiseen tarvitaan muidenkin alojen asiantuntemusta, mitä ei aina ole sopivasti saatavissa lääninoikeuden käyttöön. Tämä on tullut erityisesti esille mielisairaalaan ottamista ja siellä pitämistä koskevissa valitusasioissa. Lääninoikeus on usein joutunut tyytymään vain tarkastamaan menettelyn asianmukaisuuden voimatta ottaa itsestä kantaa sairaalaan ottamisen tai siellä pitämisen asiallisten edellytysten täyttymiseen. Sen vuoksi ehdotetaan, että lääninoikeudessa osallistuisi näiden asioiden käsittelyyn ja ratkaisemiseen yhtenä lääninoikeuden kolmesta jäsenestä sivutoiminen lääkärijäsen. Myös tahdonvastaisia sosiaalihuoltotoimenpiteitä koskevissa asioissa olisi erityisasiantuntemus usein tarpeen toimenpiteen tai päätöksen asiallisten edellytysten harkitsemiseksi. Samaten tartuntatautilain (583/86) mukaisissa asioissa, muun muassa tahdosta riippumatta toteutettavaa hoitoa ja eristämistä koskevissa asioissa, voidaan arvioida erityisasiantuntemuksen olevan tarpeen lääninoikeudessa. Sen vuoksi ehdotetaan samanlainen asiantuntijajäsenjärjestelmä otettavaksi erityisperusteluissa lähemmin käsiteltävin tavoin käyttöön näissä asioissa.

Tähän esitykseen sisältyvissä rakennuslain (370/58) ja maa-aineslain (555/81) muuttamista koskevissa lakiehdotuksissa ehdotetaan eräiden valitusasioiden siirtoa lääninoikeuden toimivallasta lääninhallitukselle. Näiden toimivallan siirtojen jälkeenkin jää lääninoikeudelle rakennusasioita koskevia valituksia, muun muassa rakennuslupavalitukset. Edelleen lääninoikeus jäisi toimivaltaiseksi valitusviranomaiseksi niiden päätösten osalta, joita rakennuslautakunta tekee maa-aineslain soveltamisen valvontaa ja siinä yhteydessä käytettäviä pakkokeinoja koskevissa asioissa. Harkittavana on ollut, että näissä asioissa olisi mukana asiantuntijajäsen, joka on perehtynyt kaavoitus- ja rakennustoimeen.

Edellä mainituissa lääninoikeuden toimivaltaan jäävissä rakennusasioissa ei erityisasiantuntemus olisi kuitenkaan läheskään aina tarpeen. Asiantuntijan osallistuminen kaikkiin lääninoikeuksille jääviin rakennusasioihin olisi täten joka tapauksessa epätarkoituksenmukaista. Lisäksi on vaikeata määrittää, minkälainen asiantuntija olisi kulloinkin pätevä, kun otetaan huomioon rakennusasioiden monenlaisuus. Lääninoikeudet voivat hankkia asian laadun mukaan lausuntoja ja selvityksiä useammiltakin tahoilta ja tämän voidaan katsoa täyttävän monessa mielessä paremmin asiantuntemuksen tarpeen. Vielä on otettava huomioon se, että tällaiset lausunnot ja selvitykset voidaan saattaa asianosaisten tietoon, jotka voivat niistä lausua. Asiantuntijajäsenen lausuma ei olisi sen sijaan julkinen sen enempää kuin se ilmenee lääninoikeuden päätöksestä.

Näiden syiden vuoksi ei ole pidetty tarpeellisena ehdottaa rakennusasioihin asiantuntijajäsentä lääninoikeuden kokoonpanoon.

Harkittavana on vielä ollut, että käsittelyyn lääninoikeudessa osallistuisi esimerkiksi kaksi lisäjäsentä ratkaistaessa kysymystä siitä, onko valituksenalainen päätös tehty kunnallislain (953/76) 5 §:stä ilmenevän kunnan yleisen toimialan rajoissa. Kunnallislain mainittu säännös on kirjoitettu yleiseen muotoon ja jätetty kunnan yleisen toimialan tarkempi määräytyminen olojen mukana kehittyvän oikeuskäytännön varaan. Tässä oikeuskäytännön kehittämisessä voitaisiin käyttää hyväksi kunnalliseläntätoimivien henkilöiden asiantuntemusta. Tällainen päätöksentekojärjestelmä voisi kuitenkin johtaa siihen, että lääninoikeus ryhtyisi käyttämään laajempaa harkintavaltaa kuin minkä pelkän oikeusvalituksen ratkaiseminen sallisi. Lisäksi tällaisten lisäjäsenten kelpoisuuden ja nimittämisen järjestämisessä voisi syntyä ongelmia. Kun vielä näiden asioiden ratkaisemiseen ei sinällään liity sellaista erityisasiantuntemusta, jota ei voitaisi muutenkin hankkia, ei ole katsottu olevan riittäviä perusteita ehdottaa näihin asioihin lisäjäseniä.

Lääninoikeuden normaali päätösvaltainen jäsenmäärä on kolme. Yksinkertaiset veroasiat lääninoikeus on kuitenkin voinut väliaikaisesti ratkaista *yksijäsenisenä* edellyttäen, että jäsen ja esittelijä ovat olleet ratkaisusta samaa mieltä. Tätä koskeva lääninoikeuslain muutos (588/82) tuli voimaan 1.9.1982 ja se oli voimassa alunperin vuoden 1984 loppuun, sittemmin lain voimassaoloajan pidentämisen joh-

dosta vuoden 1986 loppuun (laki 990/84). Voimassaolon pidentämisen yhteydessä menettely laajennettiin koskemaan myös tarkastus- ja pysäköintivirhemaksuasioita. Vuoden 1986 jälkeen yksijäseninen menettely ei ole ollut enää mahdollista. Se oli tarkoitettu yhdeksi keinoksi purkaa lääninoikeuksien jutturuuhkaa ja siten väliaikaiseksi menettelyksi. Eduskunta edellytti lain väliaikaisuutta hyväksyessään vuonna 1982 yksijäsenistä menettelyä koskevan lain. Eduskunta katsoi, että on välttämätöntä turvata monijäsenisyys lääninoikeuksien toiminnassa.

Pysyväksi järjestelyksi yksijäsenistä menettelyä ei olekaan syytä ottaa yhtä laajasti kuin se oli voimassa veroasioissa muun muassa sen takia, että nämä kuuluvat laajalti muutoksenhakurajoitusten piiriin valitettaessa lääninoikeuden päätöksestä KHO:lle. Oikeusturvan kannalta on muutenkin yleensä pidetty periaatteena, että muutoksenhakutuomioistuimet toimivat monijäsenisinä. Toisaalta tätä ei voida pitää täysin ehdottomana edellytyksenä, sillä muutoksenhakutuomioistuimessakin voi olla niin yksinkertaisia ja vähäisiä asioita, että oikeusturvan kannalta voitaisiin pitää riittävänä yksijäsenistä menettelyä, joka tapahtuu jäsenen kanssa asian ratkaisusta samaa mieltä olevan esittelijän myötävaikutuksella. Tältä pohjalta on hallituksen esityksen valmistelussa harkittu mahdollisuutta ottaa käyttöön pysyvä nä järjestelynä yksijäseninen menettely eräissä asioissa.

Tällaisen menettelyn tulisi kuitenkin perustua laissa olevaan riittävän yksityiskohtaiseen säännökseen, mikä voi lähinnä merkitä, että laissa luetellaan menettelyn piiriin kuuluvat asiaryhmät. Tällaisina voitaisiin pitää jo edellä mainittuja tarkastus- ja pysäköintivirhemaksuja. Nämä asiat eivät ole lääninoikeuksissa kuitenkaan lukumäärältään mitenkään erityisen suuria eikä ole osoitettavissa muitakaan sellaisia asianmäärältään suurempia yksinkertaisia ja vähäisiä asioita, joiden saattaminen yksijäseniseen menettelyyn olisi lääninoikeuden toiminnan järjestelyn kannalta mielekäästä ja samalla oikeusturvan toteutumisen puolesta mahdollista. Näistä syistä ei esityksessä ehdoteta yksijäsenistä menettelyä. Mikäli tarvetta ja edellytyksiä tällaiseen menettelyyn myöhemmin ilmenee, voidaan se toteuttaa erikseen.

Lääninoikeuden asiallinen toimivalta

Riippumattomana tuomioistuimena toimivan lääninoikeuden asiallinen toimivalta käsiteltäisi pääsääntöisesti samat asiat, jotka nykyinkin kuuluvat lääninoikeuden ratkaistaviin. Lääninhallituksen osana toimivan lääninoikeuden toimivaltaan kuuluu kuitenkin eräitä sellaisia asioita, joiden ratkaiseminen alueellisella tasolla on kiinteässä yhteydessä läänin hallinnon johtamiseen. Samaten lääninoikeuden toimivaltaan kuuluu eräitä sellaisia asioita, joissa lääninhallituksella on erityistä asiantuntemusta sen johdosta, että lääninhallitus hoitaa samoja tai samanlaisia asioita hallinto-
viranomaisena. Tämän vuoksi ehdotetaan, että ne elinkeinolupien peruuttamista koskevat asiat, jotka lääninoikeus nykyisin ratkaisee ensi asteen hallintoasioina, jätettäisiin lääninhallituksen toimivaltaan.

Näiden ensi asteen hallintoasioiden lisäksi olisi lääninoikeusasioista eräitä valitusasioita jätettävä lääninhallitusten ja eräissä tapauksissa siirrettävä muun viranomaisen toimivaltaan. Tärkeimmän ryhmän näistä muodostavat kaavoitusvalitukset. Milloin kunnan viranomaisen kaavoituspäätös alistetaan valtion hallintoviranomaisen, nimittäin ympäristöministeriön tai lääninhallituksen vahvistettavaksi, käsittelee vahvistusviranomainen myös päätöksestä tehty valitukset. Jos kunnan viranomaisen päätös tulee alistamatta voimaan, on valitusviranomaisena lääninoikeus. Kun valitukset on kummankin laatuissa tapauksissa ratkaistava samanlaisin perustein, ehdotetaan valitukset tehtäväksi vastaavasti ympäristöministeriölle tai lääninhallitukselle niistä kaavoituspäätöksistä, jotka tulevat voimaan ilman alistusta.

Niin ikään ehdotetaan lääninhallitusta valitusviranomaiseksi eräissä läänin hallinnon johtamiseen ja valvontaan liittyvissä lupa-asioissa. Lääninhallitus toimii jo nyt varsin kattavasti elinkeinoja sekä yleistä järjestystä ja turvallisuutta koskevilla lupa-asioissa toimivaltaisena viranomaisena, monasti keskusviraston ja poliisihallinnon ohella. Lupahallinnossa on käytössä varsin yleisesti hallinnon sisäinen muutoksenhaku, mutta lääninhallituksen sijasta valitukset ovat ohjautuneet lääninoikeuteen. Valitukset poliisihallinnon elinkeinolupia sekä eräitä yleistä järjestystä ja turvallisuutta koskevista päätöksistä ehdotetaan siirrettäväksi lääninhallituksissa käsiteltäviksi.

Lääninoikeudet ovat voineet valitusta käsitellessään terveydenhoitolain (469/65) nojalla myöntää haetun niin sanotun sijoituspaikkaluvan, jos luvan antamista on pidettävä yleisen edun kannalta tärkeänä. Tuomioistuimen toimintaan ei edellä mainittujen tavoitteiden mukaisesti sovellu tällainen hallintoasian ratkaiseminen. Kun luvan myöntämisen edellytyksenä on vielä lain mukaan yleisen edun arviointi, luvan myöntämisestä valituksen yhteydessä esitetään luovuttavaksi.

Valtioneuvosto on asettanut 15.4.1987 komitean selvittämään nykyisiä ympäristölupa- ja ilmoitusjärjestelmiä. Komitean selvitysten yhtenä tavoitteena on näiden järjestelmien yhtenäistäminen. Samassa yhteydessä tulevat arvioitaviksi myös ympäristölupia koskevat muutoksenhakutiet. Tämän vuoksi terveyslautakunnan sijoituspaikkalupaa koskevista päätöksistä tehtävät valitukset on tarkoituksenmukaista tässä vaiheessa edelleen säilyttää lääninoikeuden käsiteltävinä.

Hallinnolta esitetään siirrettäväksi lääninoikeuden käsiteltäväksi kehitysvammaisten erityishuollon antamista vastoin tahtoa koskevat asiat. Nykyisin mainitut asiat alistetaan lääninhallitukselle, jolloin myös valitukset on käsitelty lääninhallituksessa. Ehdotettu muutos vastaa järjestelyä muissa samantyyppisissä vapaudenriistoasioissa. Suomea sitovan kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 8/76) mukaan (9 artiklan 4 kohta) tulee asianomaisella olla oikeus viipymättä saada vapaudenriistämistä koskeva asia tuomioistuimen tutkittavaksi.

Valitus rakennuslain mukaisissa poikkeuslupa-asioissa

Toisin kuin useilla muilla hallinnonaloilla ei rakennusasioissa ole alistusasioita lukuun ottamatta hallinnon sisäistä muutoksenhakua, vaan esimerkiksi lääninhallitusten ensi asteen päätöksistä poikkeuslupa-asioissa valitetaan suoraan KHO:lle. Näissä asioissa on kysymys luvasta saada rakentaa poiketen rakennuslain 5 §:ssä säädetystä kiellosta käyttää aluetta taaja-asutukseen sekä poiketen muista rakennuslain nojalla annetuista rakentamista koskevista kielloista tai rajoituksista.

Käsiteltäessä edellä asiallisen toimivallan ja kaantumista lääninhallitusten ja lääninoikeuk-

sien kesken on ehdotettu, että valitukset kuntain viranomaisten päätöksistä eräissä kaavoitusasioissa ohjattaisiin lääninhallituksiin tai ympäristöministeriöön. Poikkeuslupa-asioissa on kysymys sekä luvan myöntämisen tai epäämisen oikeudellisista edellytyksistä että tarkoituksenmukaisuusharkinnasta. Monien oikeuskysymystenkin ratkaisemisessa tarvitaan kaavoitusasioiden erityisasiantuntemusta. Hallinnonalan sisäinen valitus merkitsisi tällä alalla valitustietä lääninhallituksesta ympäristöministeriöön. Yksittäisten hallintoasioiden ja myös hallintovalitusten käsitteleminen ministerioissa ei tosin hyvin sovellu ministeriöiden päätehtävään, hallinnonalan toiminnan suunnitteluun ja johtamiseen. Niiden etujen vuoksi, joita hallinnon sisäisellä ensi asteen muutoksenhauksella näissä rakennusasioissa kuitenkin on rakennusasioiden yhtenäisen käsittelyn ja kaavoitukseen liittymisen kannalta, ehdotetaan rakennuslakia muutettavaksi siten, että lääninhallituksen ensi asteena tekemistä päätöksistä valitettaisiin KHO:n sijasta ympäristöministeriöön. Ympäristöministeriön päätöksestä voitaisiin sitten niin kuin ministeriöiden päätöksistä yleensäkin valittaa edelleen KHO:een, mutta vain oikeusperusteella.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Lääninoikeuksien hallinto-organisatorinen asema

Kussakin lääninhallituksessa on lääninoikeus. Lääninoikeudessa on lääninoikeuden puheenjohtajana toimiva lääninneuvos ja muina jäseninä muut lääninoikeudessa toimivat lääninneuvokset sekä vanhemmat ja nuoremmat lääninasessorit.

Lääninoikeuden jäsenet ovat lääninoikeudessa toimivia lääninhallituksen virkamiehiä. Lääninneuvoksen nimittää tasavallan presidentti lääninhallituksen annettua lausunnon. Lääninasessorin nimittää puolestaan valtioneuvosto lääninhallituksen annettua lausunnon. Pääsääntöisesti nämä lääninoikeuden jäsenet eivät ole velvollisia suorittamaan lääninhallituksessa muita kuin lääninoikeuden toimintaan liittyviä tehtäviä. Valtioneuvosto tai sisäasiainministeriö voi kuitenkin eräin edellytyksin määrätä lääninoikeuden jäsenen käsittelemään tiettyjä lääninhallituksen muita tehtäviä.

Vuoden 1988 alusta voimaan tulleen valtion virkamieslain (755/86) nojalla lääninneuvoksen ja lääninasessorien virkasuhteen päättämiseen noudatetaan, mitä tuomarin virkasuhteen päättämisestä on säädetty valtion virkamieslain 69 §:ssä. Heihin ei sovelleta mainitun lain säännöksiä, jotka koskevat virkamiehen asettamista valtioneuvoston käytettäväksi, irtisanomista ja kurinpitoa.

Lääninoikeuslain mukaan lääninoikeudessa voi olla erityisten asiain käsittelyssä osallisena lisäjäseniä sen mukaan kuin laissa erikseen säädetään. Näin on säädetty vain veroluokitusta koskevien asioiden osalta verotuslain 30 §:ssä (547/67).

Esittelijöinä lääninoikeudessa voivat toimia lääninoikeuden jäsenen lisäksi lääninoikeudensihteeri, vanhempi ja nuorempi lääninsihteeri, vakinainen ja tilapäinen esittelijä sekä yksinkertaisissa asioissa myös notaari. Lääninoikeuksien esittelijät kuuluvat suurimmaksi osaksi lääninhallituksen yleisen osaston veroasiaintoimistoon. Eräissä lääninhallituksissa esittelijöitä on myös muissa osastoissa ja toimistoissa, ja he voivat esitellä lääninoikeudessa kokopäiväisesti tai osaston muiden tehtävien ohella. Lääninoikeuksia palveleva toimistohenkilöstö on suurimmaksi osaksi veroasiaintoimistossa, mutta osittain lääninoikeuksien kansliatehtäviä suorittaa myös lääninkanslian ja lääninkonttorin henkilökunta.

Ahvenanmaan lääninhallituksessa lääninoikeuden puheenjohtajana toimii maaherra ja muina jäseninä ovat lääninneuvos ja vanhempi lääninsihteeri. Viimeksi mainitut huolehtivat myös lääninasessorin ja esittelijän tehtävistä.

2.2. Lääninoikeuksien merkitys hallintolainkäyttöjärjestelmässä

Asiallisen toimivaltansa laajuuden ja organisaatorisen sääntelynsä johdosta lääninoikeuksien asema on muodostunut hallintolainkäyttöjärjestelmässä keskeiseksi. KHO:n alapuolella ne ovat hallintolainkäytön perusyksiköitä.

Lääninoikeuslain mukaan lääninoikeus käsittelee ja ratkaisee verotuslaissa ja muualla laissa sen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi säädettyjen asioiden lisäksi lääninhallituksen toimialaan kuuluvat hallinto-oikeudelliset valitukset, hallintoriita-asiat, elinkeinoluvan peruuttamista koskevat asiat sekä eräät muut asiat. Eräät lääninhallituksen toimialaan kuuluvat

valitusasiat on kuitenkin säädetty ratkaistavaksi lääninhallituksessa eikä lääninoikeudessa.

Lääninoikeuksien toimivaltaan kuuluu suoraan lääninoikeuslain mukaan määräytyvien asioiden lisäksi huomattavan paljon asioita erityissäännösten nojalla. Lääninoikeutta ei voidakaan enää pitää pelkästään sellaisena hallintolainkäyttöelimenä, joka käsittelee lääninhallituksen toimialaan kuuluvia lainkäyttöasioita. Valitusten käsittely on yleensäkin ohjattu paikallisviranomaisesta lääninoikeuteen, jollei ole pidetty tarpeellisena, että valitusviranomaisena toimii hallinnonhaaran ylempi viranomainen.

Lääninoikeuksien käsiteltäväksi tulevat asiat ovat valtaosaltaan luonteeltaan valitusasioita. Loput asiat lääninoikeus käsittelee alistuksesta, hakemuksesta tai esityksestä.

Käsittelymissään valitusasioissa lääninoikeudet toimivat yleensä ensimmäisenä valitusasteena. Osassa kunnallisvalituksia lääninoikeudet ovat kuitenkin toinen valitusaste kunnanhallituksen toimiessa ensimmäisenä valitusasteena. Oikaisumenettelyn laajentuminen on merkinnyt sitä, että yhä useampi lääninoikeuteen tuleva asia on ensin käsitelty oikaisumenettelyssä; näin on asianlaita erityisesti useimmissa vero- ja sosiaaliasioissa. Tämän vaikutuksesta monet yksinkertaiset valitusasiat eivät enää tule lääninoikeuksiin ja siten lääninoikeuksien valitusasioiden laadun voidaan arvioida keskimäärin vaikeutuneen.

Lääninoikeuksien työtilanne vuosina 1975—1987 käy ilmi esityksen *liitteenä* 3 olevasta taulukosta 1. Vuoden 1987 työtilanne lääninoikeuksittain on kuvattu taulukossa 2. Lääninoikeuksiin vuonna 1987 saapuneet asiat ilmenevät asiaryhmittäin jaoteltuina taulukosta 3.

Lääninoikeuksien toimintaedellytyksiä erityisesti 1970- ja 1980-lukujen vaihteessa vakavasti vaikeuttanut asiaruuhka on saatu pääosin puretuksi, niin että vuonna 1987 valitusten keskimääräinen käsittelyaika lääninoikeuksissa oli 11 kuukautta. Tilanne tosin vaihtelee lääninoikeuksittain, niin kuin *liitteenä* olevasta taulukosta 2 lähemmin ilmenee. Tilannetta on pystytty parantamaan resurssilisäyksillä, eräillä muutoksenhakujärjestelmän muutoksilla ja rationalisointitoimilla.

2.3. Lainkäyttöjärjestelmä hallintoasioissa eräissä muissa maissa

Eri maiden kesken on varsin suuria eroavuuksia siinä, miten on järjestetty muutoksen saaminen hallintoviranomaisen tekemään päätökseen. Suomi kuuluu niihin maihin, joissa on hallintotuomioistuinjärjestelmä. Näille maille on ominaista, että tuomioistuinjärjestelmä jakaantuu kahteen haaraan — toisaalta riita- ja rikosasiain tuomioistuinjärjestelmään sekä toisaalta hallintotuomioistuinjärjestelmään. Pitimmällä aikavälillä tarkasteltuna kehityksen suuntana on useissa maissa ollut hallintotuomioistuinjärjestelmän voimistuminen.

Suomen ohella maita, joissa on erillinen hallintotuomioistuinjärjestelmä, ovat Euroopassa Belgia, Italia, Itävalta, Kreikka, Luxemburg, Portugali, Puola, Ranska, Ruotsi, Saksan liittotasavalta, Sveitsi ja Turkki.

Suomi ja Ruotsi muodostavat hallintotuomioistuinjärjestelmän omaavien maiden piirissä sikäli erityisen ryhmän, että niissä määrämutoisia hallinto-oikeudellisia muutoksenhakuja eivät käsittele yksinomaan hallintotuomioistuint met vaan myös useat hallintoviranomaiset päätehtävänsä, hallinnon hoitamisen, ohella. Tämä eroavuus liittyy siihen, että muissa maissa on yleensä laajalti mahdollisuus hakea oikaisua ylemmältä hallintoviranomaiselta noudattaen vapaamuotoista, eräänlaista kantelumenettelyä. Muutenkaan muissa maissa viranomaisten hierarkkinen itsenäisyys ylempiin viranomaisiin ei ole tavallisesti kovin vahva. Suomessa ja Ruotsissa hallintoviranomaisten päätösvalta on puolestaan hyvin itsenäistä saman hallinnonhaaran sisälläkin. Täten ylempi hallintoviranomainen voi yleensä muuttaa alemman viranomaisen päätöstä vain, jos se toimii hallinto-oikeudellisena valitusviranomaisena ja sille tehdään valitus.

Hallintotuomioistuinjärjestelmän piiriin kuuluvien maiden kesken on muitakin keskeisiä eroja: esimerkiksi hallintotuomioistuinasteita voi olla yksi (esimerkiksi Itävalta), kaksi (esimerkiksi Ranska) tai kolme (esimerkiksi Saksan liittotasavalta ja Ruotsi).

Toinen pääjärjestelmä on se, ettei ole kahta erillistä tuomioistuinorganisaatiota, vaan julkisoikeudelliset riidat käsitellään samoissa tuomioistuimissa kuin rikosasiat ja yksityisoikeudelliset riita-asiat. Näitä maita ovat Pohjoismaista Norja, Tanska ja Islanti sekä muista Euroopan maista muun muassa Espanja, Irlan-

ti ja Iso-Britannia. Monissa tämän järjestelmän piiriin kuuluvissa maissa on kuitenkin myös perustettu erityisiä hallintolainkäyttöelimiä tietyillä hallinnonhaaroilla. Täten näissäkin maissa on osittain muodostunut erityinen hallintolainkäyttöjärjestelmä.

Seuraavassa esitetään tarkempia tietoja hallintotuomioistuinjärjestelmästä Ruotsissa, Saksan liittotasavallassa ja Ranskassa.

Ruotsi

Ruotsissa on kolmiasteinen yleisten hallintotuomioistuinten järjestelmä. Yleisiä hallintotuomioistuinta ovat regeringsrätten, kamarioikeudet ja lääninoikeudet. Erityisiä hallintotuomioistuinta ovat vakuutusylöioikeus ja vakuu-tusoikeudet sekä patenttivalitusioikeus. Hallintotuomioistuinjärjestelmää uudistettiin laajasti 1970-luvun alkupuolella, jolloin muodostettiin itsenäiset lääninoikeudet ja perustettiin kaksi uutta kamarioikeutta.

Jokaisessa läänissä on yksi lääninoikeus eli yhteensä niitä on 24. Ne ovat itsenäisiä tuomioistuinta. Lääninoikeuksien asialliseen toimivaltaan kuuluvat erityisesti veroasiat, henkikirjoitusasiat, sosiaaliasiat sekä ajokorttiasiat. Lääninoikeuksiin kuuluu lainoppineiden jäsenen lisäksi myös maallikkojäseniä, joilla on yksilöllinen äänioikeus. Lääninoikeus on päätösvaltainen kokoonpanossa, johon lainoppineen puheenjohtajan lisäksi kuuluu kolme maallikkojäsentä. Tietyissä asioissa lääninoikeus on päätösvaltainen tätä laajemmassa tai suppeammassa kokoonpanossa.

Lääninoikeuksien päätöksiin haetaan muutosta kamarioikeudelta. Kamarioikeuksia on neljä. Ne ovat päätösvaltaisia kolmijäsenisinä. Eräissä asioissa (esimerkiksi eräät sosiaaliasiat ja ulkomaalaisasiat) kamarioikeuksiin kuuluu myös maallikkojäseniä, jolloin heitä osallistuu päätöksentekoon kaksi kolmen lainoppineen jäsenen lisäksi. Asiantuntijajäseniä on kunnallis- ja kiinteistöverotusasioissa; kokoonpano näissä asioissa on kolme lainoppinutta jäsentä ja kaksi asiantuntijajäsentä.

Regeringsrätten on ylin hallintotuomioistuin. Se käsittelee valitukset kamarioikeuden päätöksistä sekä muut valitukset hallintoasioissa, joissa regeringsrätten on säädetty muutoksenhakuasteeksi. Muutoksenhaku kamarioikeuksien päätöksiin edellyttää muutoksenhakuluvan saamista.

Saksan liittotasavalta

Yleinen hallintolainkäyttö Saksan liittotasavallassa jakautuu kolmeen oikeusasteeseen. Ensimmäisenä oikeusasteena toimivat hallinto-oikeudet (Verwaltungsgericht). Niiden päätöksistä voidaan vedota hallintoylioikeuteen (Oberverwaltungsgericht). Hallintoylioikeuden päätökseen voidaan hakea muutosta revisiolla Berliinissä toimivalta liittohallinto-oikeudelta (Bundesverwaltungsgericht), joka on liittovaltion ylin tuomioistuin hallintolainkäytön alalla. Revision käyttö on rajattu määrättyihin perusteisiin.

Erityisiä hallintotuomioistuimia on erityisesti sosiaali- ja veroasioissa. Sosiaalilainkäytössä on kolme oikeusastetta, nimittäin ensi asteen sosiaalioikeus, osavaltion sosiaalioikeus ja liittovaltion sosiaalioikeus, joka toimii Kasselissa. Verolainkäyttöjärjestelmä puolestaan koostuu kahdesta oikeusasteesta. Ensimmäisen oikeusasteen muodostavat finanssioikeudet, jotka ovat ylempiä osavaltion tuomioistuimia. Viimeisenä oikeusasteena on liittovaltion finanssioikeus, joka sijaitsee Münchenissä.

Päätösvaltaiseen kokoonpanoon eri hallintotuomioistuimissa kuuluu useissa tapauksissa niin ammattituomareita kuin maallikkotuomareita.

Ranska

Ranskassa on kaksiasteinen hallintotuomioistuinjärjestelmä. Hallintopäätökseen haetaan pääsääntöisesti muutosta ensin alueelliselta hallintotuomioistuimelta (tribunal administratif), jonka päätökseen saadaan edelleen hakea muutosta ylimmältä hallintotuomioistuimelta, Conseil d'Etat'ltä. Conseil d'Etat ei ole vain hallintotuomioistuin, vaan sillä on keskeinen rooli myös hallituksen neuvoa-antavana elimenä. Lainkäyttöasiat käsitellään Conseil d'Etat'n valitusosastossa.

Poikkeuksia pääsääntöisestä muutoksenhakutiestä on vain vähän. Eräissä asioissa Conseil d'Etat on ensimmäinen ja viimeinen muutoksenhakuaste. Toisen tärkeän poikkeuksen muodostavat asiat, joissa päätöksen on tehnyt hallinto-oikeudellinen erikoistuomioistuin. Erikoistuomioistuimet hallintolainkäytön alalla eivät ole muutoksenhakuasteita, vaan ne käsittelevät asian ensimmäisenä asteena ja muutosta

haetaan Conseil d'Etat'ltä. Niiden merkitys ei kuitenkaan ole kovin suuri.

Alueellisessa hallintotuomioistuimessa päätöksentekoon osallistuu vähintään kolme jäsentä. Conseil d'Etat'n tuomionvoipa kokoonpano on viisi jäsentä. Maallikkoja tai asiantuntijajäseniä ei kuulu hallintotuomioistuinten kokoonpanoon.

Ranskan parlamentti on hyväksynyt 31.12.1987 lain, jolla luodaan 1.4.1989 alkaen tribunal administratif -tuomioistuinten ja Conseil d'Etat'n välille uusi hallintotuomioistuinaste perustamalla viisi Cour administrative d'appel -nimistä tuomioistuinta.

2.4. Asian valmistelu

Varhaisemmat valmistelut

Läänioikeuksien kehittyminen hallintolainkäyttöjärjestelmän perusyksiköiksi KHO:n alapuolella on pitkäaikaisen yhtenäisen historiallisen kehityksen tulos. Kun lääninhallituksista, joiden johdossa oli maaherra, tuli 1600-luvun puolivälissä yleisiä hallintoviranomaisia lääneissä, ne saivat tehtäväkseen myös alempien viranomaisten päätöksistä tehtyjen valitusten käsittelyn ja ratkaisemisen. Näin lääninhallituksista kehittyi myös yleinen hallintolainkäyttöviranomainen.

Kun hallintoviranomaisten päätöksistä tehtyjen valitusten käsittelyä ja ratkaisua alettiin muodollisesti pitää muusta hallinnosta poikkeavana ja siitä erillisenä lainkäyttönä, katsottiin myös lääninhallitusten tehtävänä oleva hallintoviranomaisten päätöksistä tehtyjen valitusten ratkaiseminen lainkäyttöksi, vaikka lääninhallituksia pidettiin luonteeltaan hallintoviranomaisina.

Viime vuosisadan lopulla ja tämän vuosisadan alussa alettiin vaatia, että hallinto-oikeudelliset valitukset on ratkaistava hallintoviranomaisista erillisissä riippumattomissa hallintotuomioistuimissa. Muun muassa valtiopäivillä tehtiin tämän suuntaisia ehdotuksia. Tärkeimpänä pidettiin tuolloin hallinnosta erillisen, riippumattoman tuomioistuimen perustamista ylimpään asteeseen, koska täydellisen hallintolainkäyttöorganisaation muodostamista ei pidetty käytännössä mahdollisena. Tähän tavoitteeseen tähtäävät esitykset johtivat KHO:n perustamiseen vuonna 1918.

Vaikka riippumattoman hallintolainkäytön muodostamisessa lähdettiin ylimmän hallinto-tuomioistuimen perustamisesta, esitettiin kuitenkin jo tuolloin, että hallintolainkäytön uudistus jäisi puolitiehen, jos se toteutettaisiin vain ylimmässä asteessa.

Hallitusmuodon valmistelun ja säätämisen aikaan oli vireillä myös alemmanasteisen hallintolainkäytön uudistaminen. Hallitusmuotoon ei alemmanasteisesta hallintolainkäytöstä tullut muuta säännöstä kuin 56 §:n säännös, jossa varsinaisesti on kysymys KHO:sta ja sen tehtävästä valvoa alempien viranomaisten hallintolainkäyttöä. Säännös merkitsee hallintoviranomaisten tehtävänä olevan hallinto-oikeudellisten valitusasioiden käsittelyn ja ratkaisemisen toteamista asiallisesti lainkäytöksi.

Välittömästi hallitusmuodon vahvistamisen jälkeen asetettiin vuoden 1917 ensimmäisillä valtiopäivillä tehdyn anomusehdotuksen pohjalta komitea, jonka tuli valmistaa esitys paitsi läänien itsehallinnosta sekä läänien ja niiden hallinnon uudestaan järjestämisestä myös alempiasteisista hallintotuomioistuimista. Komitean tehtävät siirrettiin valtioneuvoston päätöksellä vuonna 1926 lainvalmistelukunnalle. Tämän toimeksiannon pohjalta valmistui K.J. Ståhlbergin johdolla vuonna 1936 lainvalmistelukunnan mietintö alemmanasteisesta hallinto-oikeudellisesta lainkäytöstä (lainvalmistelukunnan julkaisu n:o 5/1936).

Valmisteltaessa alemmanasteisen hallinto-oikeudellisen lainkäytön kehittämistä 1930-luvulla oli tavoitteena riippumattoman lainkäyttöorganisaation aikaansaaminen myös KHO:ta alempaan asteeseen. Alemmanasteisista hallintolainkäyttöä harjoittavista viranomaisista oli tuolloin ja on edelleen tärkein lääninhallitus, jonka alaisia on suuri osa hallintopäätöksiä tekevästä alemmista valtion hallintoviranomaisista. Lainvalmistelukunnan mainituissa mietinnöissä esitettiin organisaation ja menettelyn kehittämistä hallintoviranomaisten käsittelemissä lainkäyttöasioissa. Periaatteellisesti parhaimpana ratkaisuna pidettiin tuolloin erillisten alemmanasteisten hallintotuomioistuinten perustamista. Tällaisesta ehdotuksesta kuitenkin luovuttiin, mitä perusteltiin ylemmänasteisten itsehallintoyhdyskuntien puuttumisella sekä kustannussyillä.

Uudistuksia sotien aiheuttaman keskeytyksen jälkeen jatkettaessa toteutettiin, muiden hallintolainkäytön kehittämistä tarkoittavien uudistusten ohella, hallinto-oikeudellisten lain-

käyttöasioiden käsittelyn erottaminen hallintoasioiden käsittelystä erilliseksi toiminnaksi lääninhallituksessa. Vuoden 1955 lääninoikeuslailla muodostettiin lääninhallituksiin tätä tehtävää varten kollegiset lääninoikeudet, joiden puheenjohtaja oli maaherra taikka lääninneuvos tai lääninkamreeri ja jäseninä lääninasessori ja esittelijäjäsen. Lääninoikeuksien perustaminen merkitsi asiallisesti tuomioistuimenomaisen orgaanin muodostamista lääninhallituksille kuuluvien lainkäyttötehtävien hoitamista varten, vaikka lääninoikeuden puheenjohtajuus jäi lääninhallituksen keskeisille hallintovirkamiehille eikä lääninoikeus tässä suhteessa muodostunut hallinnosta riippumattomaksi tuomioistuimeksi.

Lääninoikeuksien perustamista koskevassa hallituksen esityksessä (n:o 41/1954 vp) katsottiin olevan ”periaatteellisesti oikeampaa, että alemmanasteista hallinto-oikeudellista lainkäyttöä harjoittaisivat riippumattomat tuomioistuimet”. Tälläkään kertaa ei esityksen mukaan näin perusteellinen uudistus näyttänyt edes lääninhallitusten osalta mahdolliselta. ”Riippumattomien tuomioistuinten perustaminen, vaikkapa ne muodostettaisiin lääninhallitusten yhteyteen, tulisi siinä määrin lisäämään valtion virkakoneistoa ja virastokustannuksia, että siitä on, käytännössä saavutettavissa olevan parannuksen aikaansaamiseksi, ehdotuksessa luovuttu”.

Suurta askelta kohti riippumatonta tuomioistuinta merkitsi voimassa oleva lääninoikeuslaki, jonka mukaan lääninoikeuden puheenjohtajana on yksinomaan lainkäyttöä varten nimitetty lääninneuvos. Aikaisemman lain mukainen puheenjohtajaan liittyvä kytkentä hallintoon on näin poistettu.

Lääninoikeuslakia koskevassa hallituksen esityksessä (n:o 25/1972 vp) todettiin, että ”oikeussuojalle hallinnon alalla on katsottu vasta silloin olevan riittävät takeet, kun hallinnon lainmukaisuutta voidaan kontrolloida varsinaisen hallintojärjestelmän ulkopuolelta. Tämän näkemyksen mukaan olisi siis hallintolainkäyttö pidettävä erillään hallinnosta”. Esityksen mukaan ”hallituksen mielestä on alemmanasteisen hallintolainkäytön kehityksen lopullisena tavoitteena pidettävä lääninoikeuksien muodostamista kaikki mahdollisetkin edellytykset täyttäväksi hallintotuomioistuimiksi”.

Tässäkään vaiheessa ei kuitenkaan vielä pidetty mahdollisena eikä tarkoituksenmukaise-

na irrottaa lääninoikeuksia lääninhallituksista. Ongelmaksi katsottiin se, että eräistä lääninoikeuksista muodostuisi varsin pieniä virastoyksiköitä. Tarpeellisuutta pidettiin myös odottaa läänin- ja muun väliportaana hallinnon yleistä uudistamista.

Hyväksyessään lääninoikeuslain eduskunta samalla edellytti, että hallitus antaa luottamusmiesjäsenien lisäämistä lääninoikeuksiin koskevan esityksen eduskunnalle. Hallituksen esityksessä oli todettu, että maallikko- ja asiantuntijajäsenkysymys selvitetään erikseen, eikä siitä siten ollut ehdotuksia esityksessä. Sisäasiainministeriö asetti 18.10.1972 toimikunnan selvittämään, miten maallikoiden ja eri alojen asiantuntijoiden osallistuminen hallintolainkäyttöön olisi järjestettävä, sekä laatimaan selvityksen perusteella ehdotuksen tarvittaviksi säännöksiksi. Tämä *lääninoikeuksien maallikkokojäsentoimikunta* (komiteanmietintö 1972:B 116) ehdotti, että eräissä asiaryhmissä (arvio- ja harkintaverotusasiat, rakennusasiat, elinkeinoluvan peruuttamista koskevat asiat, eräät hallintolupa-asiat sekä huolto- ja terveydenhoitoasiat) asian käsittelyyn osallistuisi jäsenenä maallikoita. Näitä ehdotuksia ei ole toteutettu. Nyt käsillä olevassa esityksessä ehdotetaan asiantuntijajäsenen käyttöönottoa eräissä edellä mainituissa asiaryhmissä, minkä lisäksi eräät asiat siirrettäisiin lääninhallinnossa käsiteltäviksi.

Hallinnon oikeusturvakomitea (komiteanmietintö 1981:64) esitti kannanottonaan, että hallintolainkäytön kehittämisen kannalta on tärkeitä, että saatetaan päätökseen lääninoikeuksien tuomioistuimiksi muodostaminen. Komitean mukaan tällainen uudistus olisi taroituksenmukaisimmin toteutettavissa väliportaanhallinnon uudistamisen yhteydessä. Edelleen komitean mukaan lääninoikeuksien aseman järjestämiseen kuuluu myös niiden siirtäminen oikeusministeriön hallinnonalalle.

Oikeusturvakomitea totesi, että muodostettaessa lääninoikeuksista itsenäiset tuomioistimet joudutaan harkitsemaan, olisiko tällaisten tuomioistuinten oltava nykyisiä pieniä lääninoikeuksia suurempia yksiköitä, jolloin kaikissa lääneissä ei olisi omaa tällaista tuomioistuinta. Komitea ei ottanut kantaa tähän tuomioistuimen kokoa ja tuomiopiiriä koskevaan kysymykseen, vaan totesi, että asiassa on monia erisuuntaisia näkökohtia. Oikeusturvakomitea ei ottanut myöskään kantaa lääninoikeuden kokoonpanoa koskeviin kysymyksiin.

Hallintolainkäyttökomitea ja sen jälkeinen valmistelu

Hallintolainkäyttökomitea (komiteanmietintö 1985:48) ehdotti lääninoikeuksien muodostamista alueelliseksi yleiseksi hallintotuomioistuimiksi. Samalla komitea myös ehdotti veroasioissa valituslupajärjestelmän laajentamista yleiseksi valitettaessa lääninoikeuden ja liikevaihtovero-oikeuden päätöksistä KHO:een. Muutoksenhakua KHO:een koskivat myös komitean ehdotukset rakennusasiain poikkeuslupavalitusten ohjaamisesta ennen KHO:ta ympäristöministeriöön ja julkisyhteisöjen henkilöstöeläkeasioiden siirtämisestä ylimmässä asteessa vakuutus-oikeuden toimivaltaan. Hallintolainkäyttökomitean ehdotukset käsittivät siten laajemman suunnitelman hallintolainkäytön järjestelmän kehittämiseksi.

Hallintolainkäyttökomiteassa oli esillä ja selvitetävänä lääninoikeuksien kehittäminen ensinnäkin siten, että niistä muodostetaan lääninhallituksista erilliset yleiset alueelliset hallintotuomioistuimet. Tähän sisältyi puolestaan kaksi vaihtoehtoa: erillisiä hallintotuomioistuimia voisi olla joko sama tai pienempi määrä kuin nykyään on lääninoikeuksia. Kolmantena vaihtoehtona selvitettiin lääninoikeuksien muodostamista riippumattomiksi tuomioistuimiksi säilyttäen ne lääninhallitusten yhteydessä. Tässä vaihtoehdossa lääninoikeuksia ei siten irrotetaisi täysin lääninhallituksista erillään oleviksi toimintayksiköiksi. Komitean ehdotus perustui tähän viimeksi mainittuun vaihtoehtoon.

Komitean ehdotuksen mukaan lääninoikeuden jäsenillä olisi tuomarin asema, eivätkä he enää olisi lääninhallituksen virkamiehiä. Lääninoikeuden esittelijärakenne säilyisi komitean ehdotuksen mukaan ennallaan, ja esittelijät olisivat edelleen lääninhallituksen virkamiehiä. Lääninhallitus määräisi siten edelleen, ketkä sen virkamiehet ja missä määrin toimisivat lääninoikeuden esittelijöinä, mutta esittelytehtävässään esittelijät olisivat nimenomaan lääninoikeuden johdon ja valvonnan alaisia. Lääninoikeuden toimistotöistä huolehtisi edelleen lääninhallituksen henkilökunta.

Lääninoikeudet kuuluisivat komitean ehdotuksen mukaan siltä osin kuin on kysymys niiden jäsenistä ja näiden viroista sekä tuomioistuinasioiden käsittelemisestä niissä oikeusministeriön hallinnonalaan. Muilta osin lääninoikeudet pysyisivät sisäasiainministeriön hallinnonalaan kuuluvina.

Lääninoikeuden toimivaltaan hallintolainkäyttökomitea ehdotti muutoksia siten, että lääninhallituksen käsiteltäväksi siirtyisivät sellaiset lääninoikeudelle nykyisin kuuluvat valitus- ja muut asiat, joiden ratkaisemisessa on erityisesti pidettävä silmällä läänin hallinnon yhtenäisyyttä ja tarkoituksenmukaisuutta.

Lääninoikeuden kokoonpanon osalta komitea katsoi, ettei kaavaillussa lääninoikeudessa ole asiaryhmiä, joissa maallikkojäsenet ovat tarpeen. Sen sijaan komitea ehdotti asiantuntijajäsentä rakennus- ja maa-ainesasioihin, miehisairasasioihin ja tahdonvastaista sosiaalihuoltotoimenpidettä koskeviin asioihin. Kunnan toimialaa koskeviin asioihin komitea ehdotti kahta lisäjäsentä.

Komitea ehdotti yksijäsenistä menettelyä tar kastus- ja pysäköintivirhemaksua koskeviin asioihin sekä niihin verrattaviin yksinkertaisiin ja vähäisiin asioihin.

Hallintolainkäyttökomitean mietinnöstä saatiin 38 viranomaiselta, tuomioistuimelta ja järjestöltä *lausunto*, jossa käsiteltiin lääninoikeuksia. Lausunnot on julkaistu tiivistelmänä oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisussa n:o 5/1986. Lausunnoissa ilmaistiin yleisesti myönteinen kanta lääninoikeuksien muodostamiselle riippumattomiksi alemmanasteen hallintotuomioistuimiksi.

Useimpien lääninhallitusten sekä sisäasiainministeriön ja valtiovarainministeriön lausunnoissa vastustettiin kuitenkin lääninoikeuksien aseman muuttamista komitean ehdottamalla tavalla. Vastustus ei kohdistunut sinänsä lääninoikeuksien muodostamiseen tuomioistuimiksi, vaan perustui etupäässä siihen, että komitean ehdotusta ei pidetty hallinnollisesti toimivana ja tarkoituksenmukaisena järjestelynä.

Lääninoikeudet katsoivat, että lääninoikeudet tulisi irrottaa täysin lääninhallituksesta.

KHO katsoi puolestaan lausunnossaan, että lääninoikeudet on sekä periaatteellisista että käytännöllisistä syistä muodostettava riippumattomiksi yleisiksi hallintotuomioistuimiksi sekä myös lääninhallituksista erillisiksi ja itsenäisiksi toimintayksiköiksi. Johto- ja vastuusuhteiden täsmällinen ja selkeä määräytyminen edellyttää KHO:n mielestä, että lääninoikeudelle kuuluvat tehtävät voidaan hoitaa sen omaa henkilöstöä käyttäen. Tämä edellyttää KHO:n mukaan muun muassa sitä, että lääninoikeuksilla on ainakin tietyn suuruinen perusjoukko omia esittelijöitä.

Yleisenä arviona komitean ehdotuksesta oli siten, ettei lääninoikeuksien muodostamista riippumattomiksi hallintotuomioistuimiksi ole toteutettava komitean ehdottaman mallin mukaisesti, vaan että tuomioistuimina toimivien lääninoikeuksien tulisi olla itsenäisiä virastoyksiköitä niin kuin muutkin tuomioistuimet.

Läheskään kaikki lausunnonantajat eivät ottaneet selkeää kantaa lääninoikeuksien lukumäärään. Valtiovarainministeriö ja sisäasiainministeriö sekä kaksi lääninhallitusta puolsivat lukumäärän vähentämistä, kun taas lääninoikeudet sekä Lakimiesliitto r.y. ja Läänien hallintotuomarien yhdistys r.y. vastustivat sitä.

Hallintolainkäyttökomitean ehdotuksia allisen toimivallan tarkistamisesta lääninoikeuden ja lääninhallituksen kesken pidettiin lausunnoissa yleisesti ottaen kannatettavina. Sisäasiainministeriö, valtiovarainministeriö ja useimmat lääninhallitukset pitivät tätä uudistusta erityisen tärkeänä. KHO ja lääninoikeudet puolsivat myös pääosin komitean ehdotuksia. Kuitenkin KHO sekä suurin osa lääninoikeuksista olivat sitä mieltä, että lääninoikeuden eikä lääninhallituksen tulisi olla yleinen valitusviranomainen valitettaessa lääninhallituksen alaisista viranomaisista. Samoin KHO ja useimmat lääninoikeudet vastustivat elinkeinoluvan peruuttamista koskevien asioiden siirtämistä lääninoikeudesta lääninhallitukselle.

Komitean ehdotuksia asiantuntijajäsenistä puollettiin laajalti lausunnoissa. Huomautukset koskivat enimmäkseen eräitä yksityiskohdita. Useat lääninoikeudet pitivät parhaimpana kokoonpanona näissä asioissa kolmea lainoppinutta jäsentä ja yhtä asiantuntijaa eikä kahta lainoppinutta jäsentä ja yhtä asiantuntijaa. Erikseen tuotiin sisäasiainministeriön, valtiovarainministeriön, ympäristöministeriön ja eräiden muiden lausunnonantajien lausunnoissa esiin tällaisten asiantuntijajäsenten tarve KHO:ssa.

Ristiriitaisemman vastaanoton sai lausunnoissa komitean ehdotus kahdesta lisäjäsenestä kunnan toimialaa koskevissa valitusasioissa. Ehdotusta puolsivat sisäasiainministeriö ja kunnalliset keskusjärjestöt. Lääninhallituksista ei monikaan erikseen ottanut tähän asiaan kantaa, vaan ne asettuivat yleisesti komitean ehdotusten taakse asiantuntija- ja lisäjäsentä koskevissa ehdotuksissa. Valtiovarainministeriö, Suomen Lakimiesliitto r.y. ja Suomen Demokraattiset Lakimiehet r.y. puolsivat periaatteessa tällaista ehdotusta. Lausunnoissaan

nämä kuitenkin huomauttivat siitä, että kunnan toimialaa koskeissa asioissa tällainen lisäjäsenjärjestelmä voi tuoda päätöksentekoon lisää tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Samoin ongelmia nähtiin lisäjäsenten valintaperusteissa ja valitsemistavassa. KHO ja lääninoikeudet vastustivat lisäjäsenten osallistumista asioiden käsittelyyn kunnan toimialaa koskeissa asioissa.

Yksijäsenisestä menettelystä KHO lausui, että ehdotettu säännös oli liian joustava siltä osin, kuin siinä sallittiin tällainen menettely tarkastus- ja pysäköintivirhemaksuasioihin verrattaviin yksinkertaisiin ja vähäisiin asioihin.

Hallituksen esitys perustuu hallintolainkäytökomitean ehdotuksiin, niistä saatuihin lausuntoihin sekä oikeusministeriössä ja sisäasiainministeriössä yhteistyössä tehtyyn valmisteluun, johon on osallistunut myös valtiovarainministeriön, lääninhallitusten ja lääninoikeuksien edustajia. Luonnoksesta hallituksen esitykseksi antoivat lausunnon korkein hallinto-oikeus, lääninhallitukset ja lääninoikeudet sekä Suomen Lakimiesliitto r.y. ja Läänien hallinto-uomarien yhdistys r.y.

3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Itsenäisinä tuomioistuimina toimivien lääninoikeuksien muodostaminen voidaan huomattavilta osin perustaa lääninoikeuksien nykyiseen organisaatioon ja sen käytössä olevaan henkilöstöön. Uudistuksen vaikutukset koskevat henkilöstön asemaa, sisäisen hallinnon järjestämistä sekä lääninoikeuden siirtymistä oikeusministeriön hallinnonalalle.

Kun nykyään lääninoikeuden henkilöstö on palvelussuhteessa lääninhallitukseen, niin itsenäisen lääninoikeuden henkilöstö olisi tämän viraston palveluksessa. Enin osa lääninoikeuksissa toimivista henkilöistä toimii nykyisin käytännössä yksinomaan lääninoikeudessa. Osa henkilöstöä on kuitenkin yhteiskäyttöistä. Näiden osalta joudutaan tekemään jako muodostettavan lääninoikeuden ja lääninhallituksen kesken.

Lääninoikeuden jäsenet muodostavat tätä nykyä lääninhallituksessa erillisen yksikön. Lääninoikeuden esittelijät ovat suurimmaksi osaksi yleisen osaston veroasiaintoimistossa. Eräissä lääninhallituksissa esittelijöitä on sijoitettu myös muihin osastoihin ja toimistoihin,

ja he voivat esitellä lääninoikeudessa kokopäiväisesti tai vain osaston muiden tehtävien ohella. Lääninoikeuksia palveleva toimistohenkilöstö on suurimmaksi osaksi veroasiaintoimistoissa, mutta henkilöstöhallinto-, taloushallinto-, kirjaamo-, lähettämö- ja arkistotehtävät on enimmäkseen hoitanut lääninkanslioiden ja lääninkonttoreiden henkilökunta.

Lääninoikeuksien ja veroasiaintoimistojen nykyinen henkilöstö voidaan siirtää uusiin lääninoikeuksiin kokonaisuudessaan. Lisäksi tulisi lääninhallitusten muista yksiköistä siirtää lääninoikeustehtäviin käytettyä työpanosta vastaavat virat. Lisääntyvien hallintotehtävien johdosta ja sen takia, ettei lääninhallituksesta lääninoikeustehtäviin käytettyä työpanosta voida siirtää kaikilta osin täysinä virkoina, olisi uusia virkoja perustettava niihin lääninoikeuksiin, joihin riittävää määrää henkilöstöä ei saada siirtomenettelyin. Lääninhallitusten nimissä nykyisin olevista työntekijöistä siirrettäisiin 347 muodostettavien lääninoikeuksien nimiin. Näiden lisäksi lääninoikeudet tarvitsevat jonkin verran uutta esittelijä- ja toimistohenkilötä työvoimaa. Lisähenkilöstön tarpeen vuoksi lääninoikeuksiin perustettaisiin yhteensä 12 uutta virkaa esittelijän tehtäviä ja toimistotehtäviä varten; tämän lisäksi tulisi muilla tavoin palkattavaksi neljä henkilöä toimistotehtäviin. Tämä resurssilisäys on mitoitettu sen mukaan, että nykyisiä jutturuuhkia puretaan erillistoimenpitein.

Lääninoikeuden jäsenillä olisi tuomarin asema. Lääninoikeudessa tulisi olla päällikkötuomarin virka, joka muodostettaisiin nykyisestä lääninoikeuden puheenjohtajana toimivan lääninneuvoksen virasta. Nimenä olisi lääninoikeuden ylituomari.

Muiden lääninoikeuksien jäsenten virkojen nimet muuttuisivat lääninoikeudentuomarin (nykyisin lääninneuvos, vanhempi lääninasessori ja nuorempi lääninasessori) viroiksi. Eri palkkausluokilla voidaan säilyttää porrastusta erilaisissa tehtävissä olevien jäsenten kesken. Esityksen mukaisen ehdotuksen toteuttaminen ei sinänsä edellytä muutoksia jäsenten virkojen määrään.

Ehdotuksen toteuttaminen edellyttää erikseen nykyisten lääninoikeuden jäsenten virkojen (lääninoikeuden puheenjohtajana toimivan lääninneuvoksen, lääninoikeudessa toimivan lääninneuvoksen sekä vanhemman ja nuoremman lääninasessorin virat) lakkauttamista ja lääninoikeuden ylituomarin sekä lääninoi-

keudentuomarin virkojen perustamista. Näistä säädetään asetuksella.

Viran haltijan siirtämisestä toiseen virkaan on säädetty valtion virkamieslaissa. Sen säännösten (33 ja 34 §) nojalla lakkautettavan lääninoikeuden jäsenen viran haltija voidaan siirtää uuteen vastaavaan virkaan. Siirtämisestä päättää nimittävä viranomaisen eli tässä tapauksessa tasavallan presidentti. Virka saadaan tällöin täyttää sitä haettavaksi julistamatta.

Vastaavasti lääninhallituksesta lääninoikeuteen siirrettävät esittelijöiden ja toimistohenkilökunnan virat tulisivat lakkautettavaksi lääninhallituksesta ja uudet virat perustettavaksi lääninoikeuteen asetuksella. Näiden virkojen haltijoiden siirtämiseen lääninoikeuden vastaaviin virkoihin tulisivat myös sovellettavaksi valtion virkamieslain säännökset. Siirtämisestä päättäisi lääninoikeus tai sen puheenjohtaja.

Itsenäisenä virastoyksikkönä lääninoikeuden toiminta tulisi järjestettäväksi samalla tavalla kuin yleensäkin virastojen toiminta. Siten tavoitteena on, että oman henkilöstön lisäksi lääninoikeudella olisi muiltakin osin lääninhallituksesta erilliset toimintaresurssit.

Uudistuksen toteuttamisen alkuvaiheessa on kuitenkin tarkoituksenmukaista säilyttää eräissä viraston sisäiseen hallintoon liittyvissä teknisissä palveluissa resurssien yhteiskäyttöä lääninhallituksen kanssa. Tämä voisi koskea sellaisia palveluja kuin huonetilat, tietotekniset palvelut, puhelinpalvelut, kopiopalvelut ja vahtimestaripalvelut. Tällaisten resurssien yhteiskäyttö voisi vaihdella lääneittäin käytännön tarpeiden mukaan. Erityisesti tähän vaikuttaisi se, toimiiko lääninoikeus samoissa toimitiloissa kuin lääninhallitus. Yhteisten resurssien käytöstä aiheutuvat kustannukset jaettaisiin lääninoikeuden ja lääninhallituksen kesken resurssien käytön suhteessa. Lääninoikeuksien tietohallinnon uudelleen järjestämiseen ryhdyttiin jo lyhyen siirtymäkauden aikana.

Lääninoikeuden lainkäyttötoiminta säilyisi pääosin ennallaan. Merkittävin uudistus olisi asiantuntijajäsenten osallistuminen eräiden asioiden käsittelyyn.

Lääninoikeuksien muodostaminen omaksi virastoyksiköksi merkitsee sisäisten hallinto tehtävien määrän lisääntymistä. Tätä varten on oltava riittävän tehokas sisäinen organisaatio. Tästä on tarkoitus antaa säännökset uusitta-

vassa lääninoikeusasetuksessa, jonka luonnos on tämän esityksen liitteenä.

Päällikkötuomarin tehtävää lääninoikeuden johtamisessa korostetaan entisestään. Samaten jaoston puheenjohtajan vastaavia velvollisuuksia jaostonsa osalta ehdotetaan täsmennettäväksi, millä osaltaan pyritään tehostamaan jaostotyöskentelyä. Toimistotöiden johtamisesta ja valvomisesta olisi tarkoitus asetuksella säätää, että lääninoikeudentuomari tai lääninoikeudensihteeri voidaan määrätä hoitamaan tällaisia hallintotehtäviä.

Lääninoikeudet siirtyisivät sisäasiainministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle. Tästä tekisi kuitenkin poikkeuksen Ahvenanmaan lääninoikeus, koska sitä ei esityksen mukaan muodostettaisi tuomioistuimeksi.

Esityksessä ehdotetut toimivallan siirrot lääninoikeudesta lääninhallitukseen eivät sisällä lukumäärältään suuria asiaryhmiä. Näihin asiaryhmiin kuuluvien asioiden määrä oli vuonna 1987 noin 500—600. Tehtäviä siirtyisi lääninhallituksen yleisen osaston useille eri toimistoille, nimittäin yleiselle toimistolle, poliisitoimistolle, kaavoitus- ja asuntotoimistolle, ympäristönsuojelutoimistolle (ympäristöosastolle) sekä sosiaali- ja terveysosastolle. Siirtyvien asioiden määrä arvioituna eri asiaryhmittäin ei nouse niin suureksi, että se edellyttäisi osastoissa tai toimistoissa uusien virkojen perustamista.

Monissa siirtyvissä asiaryhmissä lääninhallitus on antanut lausunnon lääninoikeudelle ja asiaa on siten käsitelty kahdessa paikassa. Tämä lausunnon pyytäminen poistuisi esityksen myötä. Lääninhallitusten asianomaisilla toimistoilla on asioiden käsittelyyn tarvittava perusasiantuntemus, joten käsittely voi nopeutua jonkin verran. Jokaisessa toimistossa tulisi kuitenkin olla valitusasioiden käsittelyyn tarvittava lakimiestyövoima, mikä voi tapahtua sisäisin tehtäväjärjestelyin.

Ympäristöministeriötä ehdotetaan valitusviranomaiseksi rakennuslain mukaisissa poikkeuslupa-asioissa ja eräissä muissa rakentamisasioissa. Samoin ympäristöministeriölle tehtäisiin valitus alistamatta jäävissä yleiskaava-asioissa sekä ministeriön toimivaltaan kuuluvien kaupunkien asemakaava-asioissa. Poikkeuslupavalituksia on KHO:ssa ollut viime vuosina vuosittain runsaat 400. Muiden asioiden, joissa ensiasteen muutoksenhaku tehtäisiin ennen KHO:ta ympäristöministeriöön, määrä on KHO:ssa ollut vain joitakin kymmeniä vuodes-

sa. Ympäristöministeriölle esityksen mukaan siirrettäviä yleiskaava- ja asemakaavavalituksia saapui lääninoikeuksiin vuonna 1987 noin 60—70.

Näiden valitusten siirtyminen ympäristöministeriön käsiteltäviksi ensi asteena vaatii arviolta kahden esittelijän ja yhden toimistohenkilön työpanosta ministeriössä. KHO:ssa poikkeuslupavalitusten käsittelyn nykyisin vaatima työpanos vapautuisi muutoksen johdosta muuhun työhön. On tosin otettava huomioon, että ministeriön valitukseen antamasta päätöksestä voisi valittaa KHO:een.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Uusia vuotuisia henkilöstökustannuksia aiheutuisi noin 1,5 miljoonaa markkaa lääninoikeuksiin perustettavista 12 uudesta esittelijän ja toimistohenkilön tasoisesta virasta. Ympäristöministeriön mahdollisesti tarvittavista uusista työntekijöistä syntyisi myös lisäkustannuksia.

Asiantuntijajäsenten käytöstä esityksen mukaisesti lääninoikeuksissa aiheutuisi kustannuksia palkkio- ja kulukorvausmenoina. Vuotuinen meno olisi nykyisten asiamäärien mukaan arvioituna enintään 100 000 markkaa.

Kun tarkoituksena on, että lääninoikeudet voisivat jatkaa toimimista nykyisissä huonetoiloissa ja käyttää nykyisiä kalusteita, ei uudistus tältä osin aiheuttaisi mainittavia uusia kokonaiskustannuksia. Nämä lisämenot olisivat vuodessa suuruusluokaltaan joitakin satoja tuhansia markkoja.

Tietohallinnon järjestämisestä lääninoikeuksissa syntyisi valtiolle uusia kertaluonteisia kustannuksia suunnittelu- ja laitehankintakuluina. Oikeusministeriön tarkoituksena on kehittää lääninoikeuksien tietojärjestelmiä. Lääninoikeus uudistuksesta sinänsä aiheutuvien tietohallinnon lisäkustannusten suuruutta on vaikea arvioida. Kustannukset jaksottunevat useammalle vuodelle. Tietohallinnon vuotuiset käyttökustannukset kasvaisivat muutamalla sadalla tuhannella markalla.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Lääninoikeuslaki

Voimassa oleva lääninoikeuslaki sisältää 33 pykälää, joissa säädetään lääninoikeuden toimivallasta, kokoonpanosta ja asioiden käsittelystä sekä eräistä muista seikoista. Näistä pykäläistä enin osa koskee asioiden käsittelyä, johon lääninoikeuksien muodostaminen tuomioistuimiksi ei sinänsä juuri edellytä muutoksia. Kun vielä hallintolainkäytössä yleisesti noudatettavaa menettelyä koskevaa lainsäädäntöä valmistellaan erikseen oikeusministeriössä, ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena tässä vaiheessa ryhtyä lääninoikeuslain asioiden käsittelyä koskevien säännösten tarkistamiseen sen enempää kuin on välttämätöntä. Ehdotettu lääninoikeus uudistus toteutettaisiin siten muuttamalla voimassa olevaa lääninoikeuslakia, etupäässä lääninoikeuden toimivaltaa ja kokoonpanoa koskevia säännöksiä.

Hallituksen esityksen liitteenä on luonnos lääninoikeusasetukseksi, joka on tarkoitus uudistaa kokonaan.

1 §. Lääninoikeuslain 1 §:n 1 momentissa säädetään nykyään, että kussakin lääninhallituksessa on lääninoikeus. Muodostettaessa lääninoikeuksista riippumattomat tuomioistuimet on tässä pykälässä säädetty siitä, että lääninoikeus on tuomioistuin ja tarkemmin sanoen hallintotuomioistuin.

Ehdotettu 1 momentti sisältää säännöksen siitä, että lääninoikeus on yleinen alueellinen hallintotuomioistuin. Kun lääninoikeuden käsiteltäväksi tulee monenlaisia asioita useista eri hallinnonhaaroista, on lääninoikeus toimialaltaan yleinen hallintolainkäyttöviranomainen. Tuomioistuimena se olisi KHO:n ohella yleinen hallintotuomioistuin. Ilmaisuihin "alueellinen" osoittaa, että maa on jaettu useaan tuomiopiiriin, joita kutakin varten on oma lääninoikeutensa. Samalla lääninoikeus muodostaa hallintolainkäyttöasteen KHO:n alapuolella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lääninoikeuden alueellisesta toimivallasta. Nykyisessä laissa ei ole nimenomaista säännöstä lääninoikeuden alueellisesta toimivallasta, vaan alueellinen toimivalta määräytyy periaatteessa sen mukaan, että lääninoikeus käsittelee valitukset lääninhallituksen alaisten eli sellaisten viranomaisten päätöksistä, joiden toimipiiri on läänin alueella. Kun lääninoikeus ei enää käyttäisi lääninhallituksen toimivaltaa, ei lääninoikeuden alueellista toimivaltaa voida enää määrätä hallinnollisen alistussuhteen perusteella, vaan toimivalta on todettava nimenomaisella säännöksellä. Säännösehdotuksen mukaan lääninoikeuden tuomiopiiri käsittäisi läänin. Lääninoikeuden alueellinen toimivalta käsittäisi siten — asiallista ja asteellista toimivaltaa koskevien säännösten rajoissa — valitukset ja alitukset sellaisten viranomaisten päätöksistä, joiden toimipiiri on läänin alueella.

Kunnallislain 141 §:n 1 momentissa on erityissäännös toimivaltaisesta lääninoikeudesta silloin, kun valitus tehdään kuntien edustajainkokouksen tai kuntainliiton viranomaisen päätöksestä, milloin niihin kuuluu kuntia useammasta läänistä. Tähän säännökseen joudutaan tekemään tekninen muutos (lakiehdotus n:o 3). Lisäksi on eräitä muita erityissäännöksiä toimivallan määräytymisestä. Lääninoikeuden alueellisesta toimivallasta hallintoriita-asioissa säädettäisiin lääninoikeuslain 3 §:ssä.

Lääninoikeusasetukseen on tarkoitus ottaa nimenomainen säännös lääninoikeuden nimestä. Nimi määräytyisi sen läänin mukaan, jonka alue on lääninoikeuden tuomiopiirinä (ks. asetusuonnoksen 1 §). Lääninoikeuksien nimet säilyisivät siten ennallaan.

Ahvenanmaan lääninoikeus poikkeaa erityisesti kokoonpanoltaan muista lääninoikeuksista. Ahvenanmaan erityisaseman ja ratkaistavien hallintolainkäyttöasioiden vähyyden vuoksi ei Ahvenanmaan lääninoikeutta kehitetty samalla tavoin kuin muita lääninoikeuksia vuoden 1974 lääninoikeuslailla. Ahvenanmaan lääninoikeutta koskevat erityissäännökset ovat lääninoikeuslain 30 §:ssä.

Niin kuin yleisperusteluissa on lausuttu, on Ahvenanmaan lääninoikeuden asemaa tarkoitus selvittää erikseen. Tämän vuoksi ei ole tässä vaiheessa tarkoituksenmukaista ulottaa nyt ehdotettavaa uudistusta Ahvenanmaan lääninoikeuteen. Ahvenanmaan lääninoikeutta ei siis nyt muodostettaisi riippumattomaksi hallintotuomioistuimeksi, vaan se käsittelee hal-

lintolainkäyttöasioita toistaiseksi edelleen hallintoviranomaisen, Ahvenanmaan lääninhallituksen osana. Asiallista toimivaltaa koskevat muutokset ulottuisivat kuitenkin myös Ahvenanmaan lääninoikeuteen.

Lääninoikeuslain 1 §:n nykyinen 2 momentti, josta ilmenee, että Ahvenanmaan lääninoikeudesta on erityisiä säännöksiä lääninoikeuslaissa, siirtyisi pykälän 3 momentiksi.

2 §. Pykälän 1 momentissa on säännös lääninoikeuden asiallisesta toimivallasta eli lääninoikeuden käsiteltävistä ja ratkaistavista asioista. Säännös poikkeaa voimassa olevasta säännöksestä osittain sen johdosta, että lääninoikeus olisi riippumaton tuomioistuin, ja osittain sen johdosta, että samalla ehdotetaan toteutettavaksi eräitä tarkistuksia toimivallan jakaantumiseen lääninoikeuden ja lääninhallituksen kesken.

Asian käsittelyn ja ratkaisemisen kuuluminen lääninoikeudelle määräytyy nykyään monella ja osittain myös monimutkaisella tavalla. Ensinnäkin lääninoikeus voidaan suoraan asiana hallintotehtävää koskevista säännöksissä osoittaa toimivaltaiseksi viranomaiseksi, mikä onkin uudemmassa lainsäädännössä yleisintä. Toiseksi voidaan lääninhallitus tuollaisissa säännöksissä mainita toimivaltaisena viranomaisena, mutta asia kuitenkin käsitellään ja ratkaistaan lääninoikeudessa lääninoikeuslain 2 §:n 1 momentin nojalla, jonka mukaan tietyt lääninhallituksen toimialaan kuuluvat asiat käsittelee ja ratkaisee lääninoikeus. Kolmas lääninoikeuden toimivallan määräytymistapa perustuu siihen, että jos erityissäännöksessä ei ole mainintaa muutoksenhakuviranomaisesta, hallintovalituksen käsittelee muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain (154/50) 2 ja 6 §:n nojalla ja prosessuaalisen kanteen ylimääräisestä muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain (200/66) 3 §:n 1 momentin nojalla lääninhallitus, mutta lääninhallituksessa nämä asiat lääninoikeuslain 2 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan nojalla ratkaistaan lääninoikeudessa. Vastaavanlaisesta asiasta on kysymys, kun hallintoriidan oikeuspaikkana on eräiden hallintoriita-asiain oikeuspaikasta annetun lain (446/54) mukaan lääninhallitus, mutta asia ratkaistaan lääninoikeuslain 2 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla lääninoikeudessa. Lääninoikeuslain 3 §:ssä on mainittu ne valitusasiat, jotka käsitellään nykyään lääninhallituksessa.

Edellä kuvattu sääntelytapa on aiheuttanut ongelmia erityisesti silloin, kun uudemmassa lainsäädännössä on muutoksenhakuviranomaiseksi osoitettu lääninhallitus. Tällöinkin valitus tulisi lääninoikeuslain nojalla lääninoikeudessa ratkaistavaksi, vaikka tarkoituksena on ehkä ollut ohjata asia lääninhallituksessa muutoin kuin lääninoikeudessa ratkaistavaksi.

Tässä esityksessä ehdotetaan toteutettavaksi sellainen järjestely, että asia tulee käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi joko lääninoikeudessa tai lääninhallituksessa sen mukaan, miten asianomaisessa lainkohdassa on säädetty. Siten lääninoikeuslaista poistettaisiin se nykyinen automatiikka, että tietyt muualla lääninhallituksen toimialaan säädettyt asiat tulevat lääninoikeudessa ratkaistaviksi. Tällaista uutta sääntelytapaa tukevat paitsi sen selkeys myös lääninoikeuden muodostaminen tuomioistuimeksi, jolloin lääninoikeutta ei voida pitää lääninhallituksessa olevana lainkäyttöelimenä, sekä se, että lääninhallitukselle on tarkoitus ohjata nimenomaisesti eräitä lainkäyttöasioita.

Lääninoikeuslain 2 §:n 1 momentista ehdotetaan edellä olevan johdosta poistettavaksi maininta siitä, että lääninoikeus käsittelee sen toimivaltaan nimenomaan erikseen säädettyjen asioiden lisäksi eräitä lääninhallituksen toimialaan kuuluvia asioita. Momentin johdantolauseesta on poistettu sana "ratkaisee" tarpeettomana.

Lain 2 §:n 1 momentissa ehdotettu sääntely johtaisi sellaisenaan siihen, että eräät asiat käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin lääninoikeuden sijasta lääninhallituksessa. Kun tällainen muutos ei olisi kaikilta osin perusteltu, erityissäännöksiin ehdotetaan muutoksia, niin kuin jäljempänä tarkemmin selostetaan.

Lääninoikeuslain 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan, sellaisena kuin se on ehdotetussa muodossaan, lääninoikeus käsittelee hallinto-oikeudelliset valitusasiat, jotka on säädetty sen ratkaistavaksi. Tähän sisältyvät ilman erityistä mainintaakin verotuslain mukaan lääninoikeudelle tehtävät valitukset, joten tämä maininta on jätetty pois momentin johdantolauseesta. Asiallinen ero nykytilaan aiheutuisi ensinnäkin siitä, että lääninoikeus ei käsittelee niitä valituksia, joissa lääninhallitus on erityissäännöksessä mainittu valitusviranomaiseksi, ja toiseksi siitä, että lääninoikeus ei myöskään käsittelee niitä valituksia, joissa valitus tehdään lääninhallituksen alaisesta hallintoviranomaisesta muutoksenhausta hallintoasioissa an-

netun lain nojalla lääninhallitukselle. Tämä koskisi myös sellaisia asiaryhmiä, joista on säädetty ennen nyt ehdotettavan lainmuutoksen voimaantuloa.

Jotta valitus tulisi *vastaisuudessaakin lääninoikeudessa käsiteltäväksi*, olisi seuraaviin lainkohtiin tehtävä sellainen muutos, että niissä mainittaisiin lääninoikeus valitusviranomaiseksi:

— rakennuslain (370/58) 52 §:n 5 momentti, 103 §:n 3 momentti (tässä lainkohdassa on kysymys hallintoriita-asiasta) ja 138 §:n 1 momentti (ks. yksityiskohtaisten perustelujen kohta 1.4. ja lakiteksti n:o 4);

— jätevesimaksusta annetun lain (610/73) 11 §:n 1 momentti (1.7. ja 7);

— kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja avustuksista annetun lain (35/73) 25 §:n 3 momentti (1.8. ja 8);

— kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/64) 8 §:n 2 momentti (1.9. ja 9);

— yksityisten valtionapulaitosten sopimusvaltuuskunnasta annetun lain (239/79) 7 §:n 2 momentti (1.10. ja 10);

— poliisilain (84/66) 25 §:n 2 momentti (1.11. ja 11);

— etuostolain (608/77) 22 §:n 1 momentti (1.12. ja 12);

— pysäköintivirhemaksusta annetun lain (248/70) 14 §:n 1 momentti (1.13. ja 13);

— ylikuormamaksusta annetun lain (51/82) 15 §:n 1 momentti (1.14. ja 14);

— huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa varten tapahtuvasta luovuttamisesta Islantiin, Norjaan, Ruotsiin tai Tanskaan annetun lain (761/70) 5 §:n 2 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 §:n 1 ja 3 momentti sekä 12 §:n 2 momentti (1.15. ja 15);

— kansanterveyslain (66/72) 47 §:n 1 momentti (1.16. ja 16);

— sairaanhoitoalan kuntainliittojen uudelleenjärjestämisestä eräissä tapauksissa annetun lain (30/78) 23 §:n 2 momentti (1.19. ja 19);

— kunnallisista yleissairaaloista annetun lain (561/65) 44 § (1.20. ja 20);

— tartuntatautilain (583/86) 29 § (1.21. ja 21);

— koiraverosta annetun lain (590/79) 12 §:n 1 momentti (1.23. ja 23);

— verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain (367/61) 8 §:n 2 momentti (1.24. ja 24);

— puutavarannittauslain (161/69) 24 § ja 25 §:n 1 momentti (1.25. ja 25);

- poronhoitolain (444/48) 43 § (1.28. ja 28) ja
- tieliikennelain (267/81) 106 a § (1.29. ja 29).

Samoista syistä on muutettava ajokorttiasetuksen (447/72) 42 §:n 1 momenttia; asetusluonnos on esityksen liitteenä.

Valituksen käsittely siirtyisi ehdotetun lääninoikeuslain 2 §:n 1 momentin sanamuodon muuttamisen johdosta lääninoikeudesta lääninhallitukselle eräissä sellaisissa asioissa, joissa valitusviranomaisen tällainen muuttuminen olisi tarkoituksenmukaista. Tällaisia asioita koskeviin säädöksiin ei siten tehtäisi muutoksia valitusten ohjaamiseksi lääninoikeudelle. Näissä on kysymys sentyyppisistä, läänin hallinnon johtamiseen läheisesti liittyvistä asioista, joita on yleisperusteluissa esitetyn mukaisesti asianmukaisempaa käsitellä lääninhallituksessa kuin lääninoikeudessa.

Pelkästään lääninoikeuslain 2 §:n 1 momentin muutoksella toteutuvat valitusasioiden käsittelyn toimivallan siirtymiset lääninhallitukselle on lueteltu seuraavassa. Suurimmassa osassa tällaisia asioita on kysymys valituksista, jotka tehdään paikallisen poliisiviranomaisen lupahallintoon liittyvistä päätöksistä. Tällaisia päätöksiä tehdään seuraavien säädösten nojalla:

- rahankeräyslaki (590/80);
- tavara-arpajaisasetus (824/69);
- bingoasetus (623/80);
- raha-automaattiasetus (676/67);
- laki ajanvieteautomaateista (426/76);
- asetus majoitus- ja ravitsemisliikkeistä (502/69);
- asetus käytettyjen tavaroiden sekä romujen ja lumppujen kauppaliikkeistä (218/41);
- julistus sisältävä lähempiä määräyksiä huutokaupantoinittajan ammatin harjoittamisesta kaupungissa;
- vartiomisliikeasetus (743/83);
- ajokorttiasetus (447/72);
- ajoneuvoasetus (233/82);
- asetus ajoneuvojen katsastuksesta ja rekisteröinnistä (234/82);
- asetus ammattimaisesta moottoriajoneuvoliikenteestä (646/70);
- metsästyslaki (290/62);
- metsästysasetus (406/62);
- asetus hirvieläinten metsästyksestä (671/75);
- alkoholilaki (459/68);

— asetus ampuma-aseista ja ampumatarpeista (34/33);

— asetus luvan hankkimisesta eräiden huvitusten järjestämiseen ja peliautomaattien pitämiseen (400/37);

— asetus, jolla kielletään painotuotteiden kaupaksi tarjoaminen häiriötä tuottavalla tavalla (316/31);

— etunimilaki (1265/45); sekä

— asetus polttohautauksesta (549/45).

Edellä mainittujen asioiden lisäksi muuttuisi toimivalta ilman lain- tai asetuksenmuutosta muutamissa tapauksissa, joita tarkastellaan seuraavassa lähemmin.

Valtion virkamieslaissa on eräitä säännöksiä, joissa muutoksenhaku on säädetty tehtäväksi noudattaen muutoksenhausta hallintoasioissa annettua lakia. Tämä merkitsee, että mainitun lain 84 §:n 2 momentin, 88 §:n 2 momentin, 89 §:n 1 momentin ja 90 §:n mukaan valitus lääninhallituksen alaisen viranomaisen päätöksestä eräistä palkkausta koskevista asioissa sekä virkamiehen siirtämisestä, virantoimituksesta pidättämisestä ja sivutoimilupaa koskevista asioissa tulee lääninoikeuden sijasta lääninhallituksessa käsiteltäväksi.

Elintarvikeasetuksen (408/52) ja maidontar kastuslain (558/46) säännöksissä on säädetty lääninhallitus valitusviranomaiseksi eräistä terveyslautakunnan ja elintarviketarkastajana toimivan poliisimiehen toimenpiteistä. Näissä asioissa on syytä toteuttaa valituksen käsittely hallintoviranomaisessa eli tässä tapauksessa lääninhallituksessa yhdenmukaisesti sen kanssa, että maa- ja metsätalousministeriö sekä elinkeinohallitus ja lääkintöhallitus toimivat valitusviranomaisina eräissä muissa vastaavalaisissa asioissa puheena olevien säädösten mukaan. Myös lihan tarkastuslain (160/60) mukaan valitukset käsitellään jo nykyään lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosastolla.

Eläinsuojelulakiin (91/71) on lisätty uusi 13 d § (777/85), joka tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986. Tässä muutoksessa lääninhallitus on säädetty valitusviranomaiseksi kunnan- tai kaupungineläinlääkärin päätöksestä, jolla hyväksytään eläimen kouluttaminen, näytteillä pitäminen tai käyttäminen eräissä esityksissä. Toisaalta lääninhallitukselle hallintoviranomaisena kuuluu myös ratkaista asioita mainitun lain nojalla. Tämän vuoksi on syytä toteuttaa näiden valitusasioiden käsittely lääninhallituksessa, joten säännös voidaan pysyttää ennallaan.

Valitus tulisi vastaisuudessa lääninhallituksessa käsiteltäväksi vielä väestönsuojelulain (438/58) 17 §:n perusteella, jossa lääninhallitus on säädetty valitusviranomaiseksi väestönsuojelulautakunnan päätökseen. Samoin ylioppilastutkinnosta annetun asetuksen 13 a §:n 2 momentissa (715/72) tarkoitetuissa asioissa valitus tulisi käsiteltäväksi lääninhallituksessa; näissä on kysymys hakemuksesta saada suorittaa ylioppilastutkinto yksityisoppilaana. Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/77) 81 §:n 2 momentissa mainittuja eräitä asioita siirtyisi lääninhallituksessa käsiteltäviksi, niin kuin lakiehdotuksen n:o 18 perusteluissa lähemmin selostetaan.

Väestökirjalakiin (141/69) tehdyllä muutoksella (77/84) on lain pykälissä käytettyjä sanoja lääninhallitus muutettu lääninoikeudeksi. Tällainen muutos on kuitenkin jäänyt tekemättä 17 ja 19-22 §:ään. Toimivallan jakautumisen kannalta tämä asiantila ei vaadi nyt välttämättä mainittujen pykälien muuttamista. Asia voidaan korjata myöhemmin väestökirjalain mahdollisen muun tarkistamisen yhteydessä. Kansanterveyslain voimaannostusta annetun lain (67/72) 6 §:n 3 momentissa on mainittu lääninhallitus valitusviranomaisena. Koska säännöksessä mainittuja valitusasioita ei enää esiinny, ei ole katsottu tarpeelliseksi ehdottaa säännöksen muuttamista.

Lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan lääninoikeus käsittelee kantelut hallintopäätöksen poistamiseksi asioissa, joissa valitusviranomaisena on lääninoikeus. Lääninhallitus toimisi kanteluviranomaisena ylimääräisestä muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain 3 §:n 1 momentin yleissäännöksen perusteella, milloin kantelun kohteena on lääninhallituksen alaisen viranomaisen päätös asiassa, jossa valitustakaan ei tehtäisi lääninoikeuteen.

Lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan lääninoikeuden toimivaltaan kuuluvat ne hallintoriita-asiat, joita ei ole säädetty muun viranomaisen ratkaistavaksi. Säännös vastaa lääninoikeuslain nykyistä 2 §:n 1 momentin 4 kohta. Kun otetaan huomioon myös eräiden hallintoriita-asiain oikeuspaikasta annetun lain 1 §:n säännökset, lääninoikeus tutkii ja ratkaisee ensimmäisenä oikeusasteena hallintoriita-Asian, jollei muuta oikeuspaikkaa ole säädetty. Lakiehdotuksen mainittuun säännökseen liittyvät voimassa oleva lääninoikeuslain 2 §:n 2 momentti, jossa määritellään hallintoriita-

asiat, ja lakiehdotuksen 3 §, jossa säädetään siitä, mikä lääninoikeus käsittelee kulloinkin hallintoriita-Asian. Edellä mainittu laki eräiden hallintoriita-asiain oikeuspaikasta voidaan ehdotettujen muutosten toteuttamisen jälkeen kumota.

Lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetään siitä, että lääninoikeus käsittelee muut sen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi säädettyt asiat. Tällä tarkoitetaan asioita, jotka eivät ole valituksia, ylimääräisiä muutoksenhakemuksia (kanteluja) eivätkä hallintoriita-asioita. Tällaisia asioita ovat muun muassa eräät lääninoikeudessa muun viranomaisen alistuksen, hakemuksen tai esityksen johdosta käsiteltävät asiat (esimerkiksi eräät tahdonvastaiset sosiaalihuoltotoimenpiteet). Lainkohta korvaa nykyään lääninoikeuslain 2 §:n 1 momentin johdantolauseeseen ja 3 kohtaan sisältyvät säännökset.

Voimassa olevan lääninoikeuslain 2 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan lääninoikeus käsittelee ja ratkaisee myös asiat, jotka koskevat elinkeinoluvan peruuttamista taikka liikkeen tai sen osaston sulkemista määräajaksi. Tällaista säännöstä ei ole otettu ehdotettuun 2 §:n 1 momenttiin. Tämä merkitsee, että nämä asiat käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin lääninhallituksessa.

Lääninhallitus on yleisimmin toimivaltainen viranomaisen myöntämään elinkeinoluvan. Eräät luvat myöntää kuitenkin muu viranomaisen, lähinnä paikallisviranomaisen (yleensä poliisipiirin päällikkö) taikka ministeriö tai keskusvirasto. Elinkeinoluvista, jotka lääninhallitus myöntää, voidaan mainita muun muassa seuraavat (osassa mainituista toimivalta on osittain muulla viranomaisella): tilausliikenneluvat, hotelli-, kahvila- ja ravintolaluvat, romuliikeluvat, kiertokauppaluvat, kiertomyyntäläluvut, kiinteistönvälittäjäluvat, asunnonvälitysluvat, autokoululuvat, ulkomaalaiselle myönnettävä lupa elinkeinon harjoittamiseen, vartioimisliikeluvat, yksityisetsivän ammatiluvat, arpajais-, bingo- ja rahankeräysluvat, ampuma-aseiden ja -tarvikkeiden valmistus- ja kauppaluvat sekä luvat räjähdysvaarallisten aineiden ja palavien nesteiden kauppaan ja varastointiin.

Asianomaisten säännösten perusteella lääninhallitukselle kuuluu poliisiviranomaisen ja eräiden muiden viranomaisten ohella valvoa tällaista luvanvaraista elinkeinotoimintaa. Lääninhallitus käsittelee mahdollisten rikkomusten

tai muiden säännöksissä olevien perusteiden mukaisesti elinkeinolupien väliaikaista tai lopullista peruuttamista, liikkeen sulkemista tai muuta kurinpitoa koskevat asiat. Tällaiset lääninhallituksen toimialaan kuuluvat elinkeinoluvan peruuttamista taikka liikkeen tai sen osaston sulkemista koskevat asiat käsitellään ja ratkaistaan kuitenkin siis nykyisin lääninoikeuslain 2 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla lääninoikeudessa.

Mainitut asiat tulivat lääninoikeuden toimivaltaan vuoden 1974 lääninoikeuslain säätämisen yhteydessä; tätä ennen ne oli ratkaistu lääninhallituksessa ilman lääninoikeuskäsittelyä. Muutosta perusteltiin hallituksen esityksellä sillä, että tällaisella lakiin perustuvan oikeuden pois ottamisella on yksityiselle kansalaiselle niin suuri merkitys, että asian ratkaiseminen hallintomenettelyssä lääninhallituksessa ei voi olla paikallaan.

Muun viranomaisen kuin lääninhallituksen, esimerkiksi ministeriön, keskusviraston tai paikallisviranomaisen toimiessa elinkeinoluvan myöntäjänä voi sama viranomainen yleensä myös peruuttaa myöntämänsä luvan. Luvan peruuttamisessa on kysymys hallintoviranomaisen suorittamaan valvontaan liittyvästä toimesta. Lupaviranomainen joutuu harkitsemaan, mihin toimiin on ryhdyttävä luvan saajan toimiessa säännösten tai määräysten vastaisesti. Tarvittaessa lupaviranomainen joutuu harkitsemaan luvan peruuttamisen edellytyksiä. Näin ollen elinkeinoluvan peruuttamisessa on alueellisella tasolla kysymys toiminnasta, joka on kiinteästi yhteydessä läänin hallinnon johtamiseen.

Luvan peruuttamisessa on kysymys myös luvan saajan oikeuksiin huomattavasti vaikuttavasta asiasta. Oikeusturvanäkökohdat voidaan kuitenkin ottaa huomioon jo menettelyssä lääninhallituksessa, jonka on muun muassa hallintomenettelylain mukaisesti kuultava asianosaista ennen päätöksen tekemistä. Tämän ohella on aina käytettävissä muutoksenhaku KHO:een, joka voi myös määrätä täytäntöpanokiellon, jos lääninhallituksen päätös luvan peruuttamisesta on tullut muutoksenhausta huolimatta heti voimaan.

3 §. Pykälä sisältää säännökset lääninoikeuksien alueellisesta toimivallasta hallintoriita-asioissa. Niin kuin edellisen pykälän 1 momentin 3 kohdan perustelujen yhteydessä on lausuttu, tulisi eräiden hallintoriita-asian oikeuspaikasta annettu laki kumottavaksi.

Tuon lain 2 §:ssä olevat säännökset on sijoitettu lakiehdotuksen 3 §:n 1 ja 2 momenttiin. Alueellisen toimivallan jakautumisesta riita-asioissa on lisäksi eräitä erityissäännöksiä kuten sosiaalihuoltolain (710/82) 51 §, jotka erityissäännöksinä tulevat sovellettaviksi yleissäännösten sijasta.

Ehdotettavan pykälän 1 momentin toista virkettä ehdotetaan eräiden hallintoriita-asian oikeuspaikasta annetun lain 2 §:n säännökseen nähden kielellisesti ajanmukaistettavaksi ja myös asiasisällöltään täsmennettäväksi. Säännöksessä puhutaan nykyään oikeuspaikasta siinä tapauksessa, kun vaatimus kohdistuu valtioon taikka kunnalliseen tai kirkolliseen yhdyskuntaan. Ehdotetussa muodossa momentin toisessa virkkeessä mainittaisiin ensinnäkin valtion lisäksi kunta ja muu julkisyhteisö. Julkisyhteisöjä ovat valtion ja kunnan ohella muun muassa kuntainliitot, Ahvenanmaan maakunta, Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja Suomen ortodoksinen kirkkokunta ja niihin kuuluvat seurakunnat sekä julkisoikeudelliset yhdistykset. Kun viimeksi mainituilla on usein nimenomainen kotipaikka, vaatimuksen kohdistuessa niihin lainkohdassa tarkoitettuna sijaintipaikkana on yhdistyksen kotipaikka.

Toiseksi säännöksessä mainittaisiin itsenäinen julkisoikeudellinen laitos. Ne ovat myös oikeushenkilöitä julkisyhteisöjen tapaan. Tällaisia laitoksia ovat esimerkiksi Kansaneläkelaitos, Helsingin yliopisto ja Suomen Pankki. Samaa termiä on käytetty hallintomenettelylain 3 §:n 3 momentissa.

Pykälän 1 ja 2 momentissa on aikaisemmin käytetty ilmaisu ”koti ja asuinpaikka” muutettu ”kotipaikaksi”, mikä on nykyään tavanomainen tapa ilmaista lainsäädännössä yksityisen henkilön alueellinen kiinne kohta.

Kolmanteen momenttiin sisältyvää säännöstä siitä, että toimivaltainen tuomioistuin on Uudenmaan lääninoikeus silloin, jos hallintoriita-asiaa ei ole alueellista toimivaltaista oikeuspaikkaa 1 ja 2 momentin säännösten perusteella, ei ole nykyisessä laissa. Tällainen uusi säännös on tarpeellinen esimerkiksi niissä tapauksissa, joissa asianosainen, johon vaatimus kohdistuu, asuu pysyvästi ulkomailla (KHO 1977 II 14).

4 §. Lääninoikeuslain 4 §:ssä säädetään nykyisin lääninoikeuden jäsenistä ja jäsenten viroista. Pykälän 3 momentissa säädetään myös lääninoikeudensihteerin viroista ja toimista. Nämä virat ovat nykyään lääninhallituksessa,

kun taas uudistuksen mukaan virat olisivat lääninoikeudessa.

Hallitusmuodon 65 §:n 1 momenttiin tehdyn muutoksen (laki 754/86, joka tuli voimaan vuoden 1988 alusta) perusteella ei uusien virkojen virkatyyppiä tarvitse enää erikseen vahvistaa lailla. Virkojen perustamismenettelystä on säädetty tarkemmin valtion virkamieslain 5 ja 6 §:ssä. Tämä merkitsee, ettei lääninoikeuslaisia tarvitse olla säännöksiä siitä, että lääninoikeudessa on tietynnimisiä ja -laatuja virkoja. Täten nykyisenkaltaisia 4 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä ei otettaisi lakiin.

Tuomioistuimia koskevassa virastolaissa on kuitenkin oltava perussäännökset tuomioistuimen jäsenistä, jotta täyttyisivät hallitusmuodosta ilmenevä periaate (55 § ja 60 § 1 mom.), että perussäännökset tuomioistuimesta on annettava lailla, sekä hallitusmuodon 65 §:n 1 momentin säännös siitä, että lailla säädetään viraston yleisistä perusteista. Tämän johdosta ehdotetaan ensinnäkin, että lääninoikeuslain 4 §:n 1 momentissa olisi säännös lääninoikeuden vakinaisista jäsenistä. Se vastaisi asiallisesti nykyistä 1 momenttia. Säännöksessä tulisivat mainituiksi myös jäsenten virkojen nimet.

Lääninoikeuden jäseniä ovat nykyään lääninneuvokset sekä vanhemmat ja nuoremmat lääninasessorit. Erikseen on perustettu lääninoikeuden puheenjohtajana toimivan lääninneuvoksen virkoja. Virkanimi lääninneuvos on myös lääninhallituksen kansliapäälliköllä. Muodostettaessa lääninoikeudesta tuomioistuim, jonka jäsenten virat ovat tuomarin virkoja, on jäsenillä oltava heidän tehtäviään selkeästi osoittavat lääninhallituksen toiminnasta erottuvat virkanimet.

Tämän vuoksi ja vastaavasti kuin vesiyläioikeudessa, vakuutusioikeudessa ja liikevaihtovero-oikeudessa käytössä olevien puheenjohtajan virkojen nimien kanssa (vesiylituomari, vakuutusylituomari ja veroylituomari) ehdotetaan, että lääninoikeuden puheenjohtajan viran nimi olisi lääninoikeuden ylituomari. Muiden jäsenten viran nimi olisi puolestaan lääninoikeudentuomari, mikä vastaisi lähinnä vakuutusioikeuden, liikevaihtovero-oikeuden ja vesi-oikeuden jäsenten virkojen nimiä vakuutus- tuomari, verotuomari ja vesioikeustuomari. Sijoittamalla lääninoikeudentuomarit useampaan palkkausluokkaan voidaan saavuttaa tarvittava virkahierarkia ja ottaa myös huomioon eri virkojen erilaiset toimenkuvat.

Ehdotetun pykälän 2 momentti vastaa nykyistä lääninoikeuslain 5 §:n 1 momenttia, jossa säädetään ylimääräisistä jäsenistä. Nimi muuttuisi edellä esitetyn mukaisesti. Säännöksessä täsmennettäisiin, että ylimääräiset jäsenet voidaan nimittää vain määräajaksi. Tällaisia ylimääräisiä jäseniä voi olla myös korkeimmas- sa oikeudessa, KHO:ssa, vesiyläioikeudessa, vakuutusioikeudessa, liikevaihtovero-oikeudessa ja vesioikeudessa. Kun nykyään lääninoikeus- lain 5 §:n 1 momentissa puhutaan ratkaisemat- ta olevien asioiden lukumäärän vähentämisen ohella ”muusta sellaisesta syystä” perusteena ylimääräisten jäsenten nimittämiselle, on sään- nösehdotuksessa pidetty parempana käyttää ilmaisuja ”muusta erityisestä syystä”. Tällainen voi olla esimerkiksi sellainen tapaus, että osa vakinaisista jäsenistä on pitemmän aikaa esty- nyt hoitamasta virkaansa.

Ylimääräiseksi jäseneksi nimitetty vapautuu hoitamasta sitä valtion virkaa, johon hänet on ennestään nimitetty. Tämä seuraa valtion virkamieslain 43 §:n säännöksestä, eikä asiasta ole siten otettu omaa säännöstä lakiehdotuk- seen.

Voimassa olevan lääninoikeuslain 5 §:n 2 momentin mukaan lääninoikeudessa voi olla erityisten asiain käsittelyssä osallisena lisäjäse- niä sen mukaan kuin laissa erikseen säädetään. Näin on nykyään säädetty vain veroluokitusa- sioissa (verotuslain 30 §), joissa valitusten kä- sittelyyn osallistuu kaksi lisäjäsentä. Yleispe- rusteluissa mainituin syin ehdotetaan tässä esi- tyksessä asiantuntijajäseniä eräisiin lääninoi- keudessa käsiteltäviin asioihin.

Asiantuntijajäseniä koskevien säännösten la- kiteknisessä sijoittelussa on ollut harkittavana eri vaihtoehtoja. Lääninoikeuslain nykyisessä 5 §:n 2 momentissa omaksutun ratkaisun mu- kaista olisi säätää lääninoikeuslaissa vain siitä, että erityisten asiain käsittelyssä voi olla osalli- sena asiantuntija- ja lisäjäseniä sen mukaan kuin laissa erikseen säädetään, ja ottaa sitten asianomaisiin erityislakeihin säännökset niistä asioista, joissa olisi tällaisia jäseniä samoin kuin heidän kelpoisuusvaatimuksistaan ja ni- mittämistavastaan. Tällä tavoin on menetelty vakuutusioikeuden lisäjäsenten osalta. Toinen mahdollisuus olisi ottaa kaikki asiantuntija- ja lisäjäseniä koskevat säännökset lääninoikeusla- kiin, jolloin erityislakeihin ei heistä tarvittaisi säännöksiä. Lakiehdotuksessa on omaksuttu tämä vaihtoehto sillä perusteella, että lääninoi- keuden kokoonpano ilmenisi näin aina läänin-

oikeuslaista. Kun lisäjäseniä olisi kuitenkin vain veroluokitusasioissa niin kuin nykyisin, jäisivät näitä koskevat säännökset edelleen verotuslakiin. Lääninoikeuslain 11 §:n 2 momentissa olisi viittaus verotuslain 30 §:ään. Lain 11 §:n 1 momentissa luettelaisiin siten ne asiat, joiden käsittelyyn osallistuisi asiantuntijajäseniä, ja 11 a §:ssä säädettäisiin näiden jäsenten nimitämisestä ja kelpoisuusvaatimuksesta. Esillä olevan 4 §:n 3 momenttina olisi tämän mukaisesti säännös siitä, että 11 §:ssä mainituissa asioissa on osallisena asiantuntijatai lisäjäseniä. Säännöksessä todettaisiin myös, että nämä jäsenet ovat sivutoimisia.

Lääninoikeuslain 4 §:n nykyisessä 3 momentissa säädetään muun ohessa siitä, että lääninhallituksessa voi olla lääninoikeuden tehtäviä varten lääninoikeudensihteerin virkoja ja toimia. Tällä on tehty mahdolliseksi se, että lääninoikeutta varten voi olla omia esittelijöitä. Toistaiseksi kuhunkin lääninhallitukseen (Ahvenanmaata lukuun ottamatta) on perustettu vain yksi lääninoikeudensihteerin ylimääräinen toimi (joka on nyttemmin muuttunut viraksi). Näin ollen lääninoikeudessa päätoimisina esittelijöinä toimivat valtaosaltaan lääninsihteerit ja eräät muut lääninhallituksen virkamiehet. Heistä suuri osa on sijoitettu veroasiointimistoon, jossa valmistellaan lääninoikeudessa esiteltävät veroasiat.

Niin kuin yleisperusteluissa on mainittu, olisi esityksen mukaan lääninoikeudella omat esittelijät. Näiden viran nimenä olisi lääninoikeudensihteerit. Tämän lisäksi voisi olla tilapäisiä ja sivutoimisia esittelijöitä. Lain 4 §:ään, joka käsittäisi perussäännökset lääninoikeuden kokoonpanosta, ehdotetaan otettavaksi 4 momenttina säännös siitä, että lääninoikeudessa on asian valmistelua ja esittelyä varten lääninoikeudensihteeireitä. Lain 15 §:n 1 momentissa olisi täydellisempi säännös siitä, ketkä kaikki voivat esitellä lääninoikeudessa.

5 §. Lääninoikeuden vakinaisen ja ylimääräisen jäsenen kelpoisuusvaatimukset olisivat samat kuin nykyään (lääninoikeuslain nykyinen 6 §). Lääninoikeudensihteerin kelpoisuusvaatimus olisi myös sama kuin mikä nykyään on säädetty (lääninoikeusasetuksen nykyinen 7 § 2 mom.). Vastaava kelpoisuusvaatimus olisi myös tilapäisellä esittelijällä, kun taas sivutoimiselta esittelijältä vaadittaisiin soveltuvaa korkeakoulututkintoa, joten hänen ei tarvitsisi olla aina lakimies (asetusluonnoksen 12 §). Tämä järjestely vastaisi osittain niitä nykyisiä

esittelijöiden kelpoisuusvaatimuksia, joista on säädetty lääninoikeusasetuksen 5 §:ssä.

6 §. Yleisperusteluissa esitetyin perustein ehdotetaan, että kaikki lääninoikeuden lainoppineet jäsenet nimittäisi tasavallan presidentti.

Lääninoikeuden puheenjohtaja (lääninoikeuden ylituomari) nimitettäisiin ilman hake-
musta KHO:n esityksestä. Lääninoikeuden muiden jäsenten (lääninoikeudentuomarien) virkoja taas haettaisiin asianomaiselta lääninoikeudelta, joka julistaa viran haettavaksi. Lääninoikeus toimittaisi hakemukset oikeusministeriöön, joka hankkisi nimitysasiasta KHO:n lausunnon.

Ylimääräiset jäsenet nimitettäisiin samalla tavalla kuin vakinaiset jäsenet. Tästä on säännöhdotus pykälän 3 momentissa. Samassa momentissa säädettäisiin myös siitä, että ylimääräisillä jäsenillä on hallitusmuodossa tuomareille säädetty virassapysymisoikeus sinä määräaikana, joksi heidät on nimitetty. Tämä periaate johtuu hallitusmuodon 91 §:n 1 momentista, jonka mukaan tuomareita ei voida julistaa virkansa menettäneiksi muutoin kuin laillisen tutkimuksen ja tuomion nojalla. Tämän säännöksen soveltuvuus lääninoikeuden vakinaisiin jäseniin vakinaisten tuomarinvirkojen haltijoina on nimenomaisesti säännöksettäkin selvää. Selvytyden vuoksi on periaatteen soveltamisesta ylimääräisiin jäseniin syytä ottaa nimenomainen säännös lakiin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että lääninoikeudensihteerin nimittää lääninoikeus. Nimitysasia käsiteltäisiin lääninoikeusasetusluonnoksen mukaan (8 § 1 mom. 2 k.) lääninoikeuden täysistunnossa. Muiden esittelijöiden ja muun henkilökunnan nimittämisestä ja ottamisesta olisivat säännökset lääninoikeusasetuksessa (luonnoksen 14 §).

6 a §. Toimivalta virkavapausasioissa ja muissa pykälässä tarkoitetuissa virkamiesasioissa jakautuisi KHO:n ja lääninoikeuden kesken siten, että lääninoikeuden ylituomarin osalta päätösvalta olisi KHO:lla ja lääninoikeudentuomarin osalta tavallisissa tapauksissa lääninoikeudella ja poikkeuksellisemmissa tapauksissa KHO:lla. Toimivallan jakautuminen erityyppisissä virkavapausasioissa perustuisi pitkälti samaan virkavapausasioiden jaotteleluun, jota on viime aikoina noudatettu hallintovirkoja koskevissa säännöksissä. Pykälän 2 ja 4 momentissa mainittu kolmen kuukauden aika on yleisesti käytössä tuomarin viroissa.

Lääninoikeudentuomarin KHO:n ratkaistavaksi kuuluvasta virkavapaushakemuksesta lääninoikeuden ylituomari antaisi lausuntonsa KHO:lle. Hänen tehtävänään olisi huolehtia myös tarvittavien esitysten tekemisestä KHO:lle viranhoidomääräyksistä päättämisestä. Ylituomarin näistä tehtävistä sekä ylituomarin tehtävistä muissa tapauksissa päättää lääninoikeuden henkilöstön virkavapausasiasta ja viranhoidomääräyksistä säädettäisiin lääninoikeusasetuksessa (asetusluonnoksen 15 § 2 k.).

7 §. Tähän tuomarinvalan vannomista koskevaan pykälään ehdotetaan lisättäväksi maininta asiantuntijajäsenestä. Samalla sitä ehdotetaan muutettavaksi oikeudenkäymiskaareen 31 päivänä joulukuuta 1986 annetulla lailla (1049/86) tehdyn muutoksen johdosta. Tämä muutos koski mahdollisuutta antaa tuomarinvakuutus tuomarinvalan vannomisen sijasta.

8 §. Pykälässä säädetään nykyään lääninoikeuden puheenjohtajan erityisistä tehtävistä tämän johtaessa lääninoikeuden toimintaa. Viraston johdon tehtäviin kuuluu vastata paitsi viraston varsinaisesta toiminnasta myös siitä, että viraston toimintaa kehitetään. Tämän seikan korostamiseksi ja selkeän veloitteen osoittamiseksi ehdotetaan pykälän 1 momenttiin lisättäväksi maininta lääninoikeuden ylituomarin vastuusta huolehtia lääninoikeuden toiminnan kehittämisestä.

Pykälän 1 momentissa säädetään myös puheenjohtajan valvontatehtävästä. Säännöksessä säädetään nykyään, että valvonta kohdistuu lääninoikeuden muihin jäseniin ja sille kuuluvia tehtäviä suorittaviin muihin virkamiehiin. Tätä säännöskohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että se vastaisi ilmaisultaan sitä tilannetta, että lääninoikeuden tehtäviä suorittavat ovat lääninoikeuden virkamiehiä. Sikäli kuin lääninoikeudessa on työsuhteista henkilöstöä, on ilman nimenomaista säännöstäkin selvää, että valvonta ulottuu myös heihin.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi lääninoikeuden puheenjohtajan viran nimen muuttumisen johdosta. Muuten momentti säilyisi ennallaan.

10 §. Pykälän 2 momenttia on muutettava ensinnäkin virkojen nimien muuttumisen johdosta. Lääninoikeusasetuksessa (luonnoksen 5 § 1 mom.) on tarkoitus säätää siitä, että jaostojen puheenjohtajat tulisi määrätä ylimpiin palkkausluokkiin sijoitetuista lääninoikeudentuomareista. Tämä merkitsisi, ettei vir-

kojen nimien yhtenäistäminen aiheuta asiallisesti juurikaan eroa siihen, miten puheenjohtajat nykyään määräytyvät.

Mainittuun momenttiin ehdotetaan myös sisällytettäväksi säännös lääninoikeuden jaoston puheenjohtajan erityisistä tehtävistä. Lääninoikeudessa lainkäyttöpäätökset tehdään jaoston istunnossa — vain harvoin asioita on ratkaistu täysistunnossa. Jaoston istunto on ratkaisutoiminnassaan itsenäinen. Tämä merkitsee, että jaostotyöskentelyn toiminnan asianmukainen ja joutuisa hoitaminen ratkaisee koko lääninoikeuden tehokkuuden. Etenkään useampijaostoisessa lääninoikeudessa ei lääninoikeuden puheenjohtajalla ole mahdollisuuksia jatkuvasti valvoa muiden kuin sen jaoston toimintaa, jossa hän on puheenjohtajana. Tämän vuoksi vastuun kunkin jaoston toiminnasta on oltava ensi vaiheessa sen puheenjohtajalla. Tästä onkin jo nykyään säännös lääninoikeusasetuksessa (14 §). Asian tärkeyden vuoksi ehdotetaan tällainen säännös otettavaksi lääninoikeuslakiin. Säännöksestä ilmenisi, että jaoston puheenjohtajalla on jaostonsa osalta samat tehtävät kuin lääninoikeuden ylituomarilla on lakiehdotuksen 8 §:n mukaan koko lääninoikeuden osalta. Siten tähän kuuluisivat myös jaoston toiminnan kehittäminen sekä jaoston jäsenten, jaostossa työskentelevien ja muiden sille kuuluvia tehtäviä suorittavien virkamiesten työn valvonta. Samoin jaoston puheenjohtajalle kuuluu myös oikeusperiaatteiden ja yhdenmukaisuuden valvominen jaoston työskentelyssä.

Lääninoikeuden jaostojen puheenjohtajat ja muut jäsenet olisivat velvollisia lääninoikeuden ylituomarin määräyksestä avustamaan häntä lääninoikeuden hallintoa ja toiminnan kehittämistä koskevissa asioissa. Tästä olisi säännös lääninoikeusasetuksessa (9 § 3 mom.). Tarvemmin asiasta määrättäisiin työjärjestyksessä.

Jaoston puheenjohtajaksi voidaan määrätä myös ylimääräinen lääninoikeudentuomari. Tätä seikkaa ei ole pidetty tarpeellisena mainita nimenomaisesti laissa. Tämä vastaa jo nykyistä asiantilaa.

Pykälän 3 momentissa ovat säännökset lääninoikeuden esittelijän toimimisesta jäsenenä. Nykyisiä säännöksiä on muutettava ensinnäkin esittelijöiden uuden aseman johdosta. Tähän liittyy myös lain 15 §:n 1 momentin muuttaminen.

Momentin ensimmäisessä virkkeessä säädetään nykyään lääninoikeudensihteerin tai lään-

ninsihteerin mahdollisuudesta toimia jäsenenä lääninoikeuden jäsenen ollessa satunnaisesti estyneenä hoitamasta virkatehtäviään tai vuosilomalla. Virke ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan lääninoikeudensihteerinä henkilöä, joka voi toimia tällä tavoin jäsenenä edellyttäen, niin kuin nykyään, että hänellä on lääninoikeudentuomarin (nykyisessä laissa nuoremman lääninasessorin) virkaan vaadittava kelpoisuus; tällä kelpoisuusvaatimuksella viitataan 5 §:n 1 momentin toisessa virkkeessä mainittuun lisävaatimukseen, joka on erona kelpoisuusedellytyksissä.

Momentin toisessa virkkeessä säädetään nykyään esittelijän toimimisesta esittelemässään asiassa jäsenenä. Tämä kokoonpanomuoto ehdotetaan poistettavaksi. Kun otetaan huomioon muodostettavan lääninoikeuden asema tuomioistuinjärjestelmässä, ei ole suotavaa, että olisi kovin monia erilaisia poikkeuksia tavoitteena olevasta peruskokoonpanosta kolme jäsentä ja esittelijä. Sitä paitsi säännöksessä mainittua menettelyä ei voida oikeusturvan kannalta pitää erityisen hyvänä ruuhkan purkamiskeinona. Menettelyn käyttö on myös ollut eräissä tapauksissa laissa tarkoitettuaakin laajempaa. Säännöksen poistaminen ei sellaisenaan vaikuttaisi siihen varsin tyypilliseen menettelyyn, että lääninoikeuden jäsen toimii esittelijänä, jolloin kokoonpano koostuu kolmesta jäsenestä ilman näiden lisänä olevaa eri esittelijää.

11 ja 11 a §. Voimassa olevan 11 §:n mukaan lääninoikeuden jäsen voidaan määrätä suorittamaan lääninhallituksessa eräitä muita kuin lääninoikeudelle kuuluvia tehtäviä. Tällaisia määräyksiä ei ole viime vuosina annettu. Muodostettaessa lääninoikeuden jäsenen virasta tuomarin virka ei 11 §:n mukainen järjestely, jossa hallintoviranomainen määräisi tuomioistuimen jäsenen hoitamaan hallintoviranomaisen tehtäviä, olisi sopusoinnussa tuomioistuimen riippumattomuuden kannalta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tällaisesta järjestelystä luovutaan.

Lääninoikeuslain 11 §:ssä nykyisin olevien säännösten sijasta ehdotetaan pykälän 1 momentissa säädettäväksi, niin kuin 4 §:n 3 momentin perusteluissa on sanottu, niistä asioista, joiden käsittelyyn osallistuu asiantuntijajäseniä. Asiantuntijajäsen tulisi yhden lainoppineen jäsenen sijaan eli päätösvaltaisessa kokoonpanossa olisi kaksi lakimiesjäsentä ja yksi asiantuntijajäsen. Lakiehdotuksen 11 a §:ssä

säädettäisiin asiantuntijajäsenten kelpoisuusvaatimuksista ja nimittämistavasta.

Lakiehdotuksen 11 §:n 2 momentissa olisi viittaus siihen, että lisäjäsenistä on säännökset verotuslaissa.

Lakiehdotuksen 11 §:n 3 momentiksi ehdotetaan säännöstä siitä, että lääninoikeus voi ilman asiantuntija- tai lisäjäsentä päättää muusta toimenpiteestä kuin lopullisesta pääasialta kaisusta niissä asioissa, joissa asian käsittelyyn lääninoikeudessa on osallistuttava asiantuntija- tai lisäjäseniä. Tällainen muu toimenpide voi olla esimerkiksi päätös asianosaisen kuulemisesta, viranomaisen lausunnon hankkimisesta, täytäntöönpanon kieltämisestä tai suullisen käsittelyn järjestämisestä. Ehdotettava järjestely mahdollistaa asioiden joustavan ja nopean hoidon niissä tapauksissa, joissa asiantuntija- tai lisäjäsenen asiantuntemus ei ole tarpeellinen tai sitä ei ole asian kiireellisuuden vuoksi saatavissa riittävän nopeasti. Milloin tällaisista välitöistäkin päättäminen vaatii nimenomaan erityisasiantuntemusta, ei lain suomaa mahdollisuutta tulisi käyttää, jos asiantuntija- tai lisäjäsen on saatavissa käsittelyyn mukaan riittävän nopeasti. Edelleen säännös mahdollistaa sen, että lääninoikeus tekee päätöksen ilman asiantuntija- tai lisäjäsentä silloin, kun pääasian ratkaisemisen edellytykset eivät täyty eli tehdään päätös asian tutkimatta jättämisestä.

Pykälän viimeisessä eli 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että lääninoikeudensihteerin ei voi toimia jäsenenä 10 §:n 3 momentissa tarkoitettu tavoin silloin, kun päätetään lopullisesta pääasialta kaisusta asiassa, jossa on asiantuntijajäsen. Tällainen sääntely on tarpeen, jotta kokoonpano olisi tällöin riittävän tasapainoinen.

Asiantuntijajäseniä ehdotetaan seuraaviin asioihin ja asiantuntijoiden kelpoisuusvaatimukset olisivat seuraavanlaiset (11 § 1 mom. 1-5 k. ja 11 a § 2 mom. 1-5 k.):

Lastensuojelulain (683/83) 16 §:n mukaan sosiaalilautakunnan on tietyissä tapauksissa otettava lapsi huostaan ja järjestettävä hänelle sijaishuolto. Huostassapidon lakkaamisesta on säädetty mainitun lain 20 §:ssä. Sosiaalilautakunnan päätöksestä valitetaan lääninoikeuteen. Asia voi tulla lääninoikeudessa vireille myös pelkästään alistuksena (lain 17 § 2 mom.). Asiantuntijajäsen osallistuisi paitsi varsinaista huostaanottoa koskevien asioiden myös sijaishuoltoon sijoittamista ja huostassapidamisen lakkaamista koskevien asioiden kä-

sittelyyn lääninoikeudessa, koska näissä on kysymys lapsen oikeusturvan kannalta usein yhtä tärkeitä asioista.

Kelpoisuusvaatimuksen täyttävä soveltuva ylempi korkeakoulututkinto voisi olla esimerkiksi lääketieteen lisensiaatin tai psykologia pääaineena suoritettu filosofian kandidaatin tutkinto. Asiantuntijajäsenen mukanaolo päätöksenteossa merkitsee, että voidaan luopua pakollisesta lausunnon hankkimisesta lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosastolta, mistä on nykyisin säädetty lastensuojeluasetuksen (1010/83) 15 §:ssä.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on vireillä lastensuojelulain uudistaminen. Suunnitelmat merkitsivät alistus- ja valitusasioiden määrän kasvua lääninoikeuksissa. Nykyisin tällaisia lastensuojeluasioita on ollut vuodessa vajaat 300; suunniteltu lastensuojelulain uudistus lisäisi määrää arviolta 200-300 asialla vuodessa.

Kehitysvammaisten erityishuollosta annettua lakia (519/77) ehdotetaan tähän esitykseen sisältyvässä lakiehdotuksessa (n:o 18) muutettavaksi niin, että erityishuollon antamista vastoin tahtoa koskeva päätös on alistettava lääninoikeuden vahvistettavaksi ja valitus tehtävä lääninoikeudelle. Tällaisen erityishuollon antamista ja sen jatkamista vastoin tahtoa koskevan asian (33 § 3 mom. ja 38 §) käsittelyyn lääninoikeudessa ottaisi osaa asiantuntijajäsen.

Kysymyksessä olevia kehitysvammaisten erityishuoltoa koskevia alistus- ja valitusasioita on ollut vuosittain vain muutama.

Asiantuntijajäsenen kelpoisuusvaatimuksena olisi tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, ja lisäksi jäsenen tulisi olla hyvin perehtynyt kehitysvammaisten erityishuoltoon. Kysymyksessä olevana korkeakoulututkintona voisi olla esimerkiksi lääketieteen lisensiaatin tutkinto.

Yleisperusteluissa esitetyn mukaisesti ja vastaavasti kuin edellä käsiteltyjen lastensuojelu- ja kehitysvammaisten erityishuoltolaissa tarkoitettujen asioiden osalta on aiheellista, että myös *mielisairaslain* (187/52) 53 §:n 1 momentissa tarkoitettujen asioiden käsittelyyn ja ratkaisemiseen lääninoikeudessa ottaa osaa yhtenä kolmesta jäsenestä asiantuntija. Mainitussa momentissa tarkoitettut asiat koskevat henkilön ottamista sairaalaan hoidettavaksi tai pitämistä sairaalassa tahdostaan riippumatta. Päätöksen tekee mielisairaalan vastuunalainen lääkäri ja siitä valitetaan lääninoikeudelle. Va-

lituksia tehtiin lääninoikeuksiin vuonna 1987 noin 300.

Asiantuntijajäsenen olisi hyvä olla psykiatrian erikoislääkäri. Koska kaikkiin lääninoikeuksiin ei ehkä kuitenkaan olisi saatavissa riittävää määrää psykiatrian erikoislääkäreitä, ehdotetaan, että asiantuntijajäsen voisi olla muukin lääkäri, kunhan hän kuitenkin on hyvin perehtynyt psykiatriaan.

Päihdehuoltolaissa (41/86) on säännöksiä henkilön hoidosta terveysvaaran perusteella. Terveyskeskuksen vastaava lääkäri tai sairaalan asianomainen ylilääkäri voi toisen lääkärin antaman lääkärinlausunnon nojalla määrätä henkilön tahdostaan riippumatta hoitoon terveysvaaran perusteella enintään viideksi vuorokaudeksi (11 §). Lain 12 ja 13 §:ssä säädetään tahdosta riippumattomasta hoidosta väkivaltaisuuden perusteella. Tällaisen määräyksen voi 12 §:n nojalla antaa sosiaalijohtaja tai sosiaalisihteri enintään viideksi vuorokaudeksi. Päätös on alistettava heti lääninoikeuden vahvistettavaksi. Tällaista hoitoa voidaan 13 §:n nojalla jatkaa enintään 30 vuorokaudeksi, mutta tällöin hoitoon määräämisestä päättää lääninoikeus sosiaalilautakunnan esityksestä. Päihdehuoltolain 20 §:n nojalla päätökseen, jolla henkilö on 11 tai 12 §:n mukaisesti määrätty hoitoon tahdostaan riippumatta, saa hakea muutosta valittamalla lääninoikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saannista. Valitusta ei kuitenkaan saa tehdä, jos päätös on alistettava lääninoikeuden vahvistettavaksi.

Yleisperusteluissa lausutun mukaisesti tällaisia tahdonvastaisia toimenpiteitä koskevissa asioissa, vastaavasti kuin edellä lastensuojelulain, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain ja mielisairaslain kohdalla, on tarpeellista, että ratkaisemiseen lääninoikeudessa ottaa osaa asiantuntijajäsen. Koska perusteet hoitoon määräämiselle ovat väkivaltaisuus tai terveysvaara, asiantuntijaksi tarvitaan lääkäriä tai päihdehuollon sosiaalityöntekijää. Kysymykseen tulevien useampien tutkintojen vuoksi on säännös kirjoitettu siten, että tehtävään edellytetään siihen soveltuvaa ylempää korkeakoulututkintoa, minkä lisäksi henkilöllä tulisi olla hyvä perehtyneisyys päihdehuoltoon.

Asiantuntijajäsentä ehdotetaan lisäksi *tartuntatautilaissa* (583/86) tarkoitettujen asioiden käsittelyyn lääninoikeudessa. Tartuntatautilain mukaan lääninoikeuden käsiteltäväksi voi tulla alistus- tai muutoksenhakuasiana

muun muassa asioita, jotka koskevat henkilön määräämistä olemaan poissa ansiotyöstään sekä tahdosta riippumatta toteutettavaa hoitoa ja eristämistä. Asia voi koskea myös esimerkiksi asuntojen eristämistä sekä puhdistusten ja desinfiointien toimeenpanoa. Kaikissa näissä asioissa toimenpiteen oikeellisuuden arvioinnissa on olennaisena seikkana lääketieteellinen arviointi tartuntataudista. Asiat ovat yleensä myös sellaisia, että ne on käsiteltävä kiireellisesti lääninoikeudessa. Lääninoikeuden asiantuntemusta ratkaista tartuntatautilain mukainen asia lisäisi asiantuntijajäsenen mukanaolo päätöksenteossa. Tällaisen jäsenen kelpoisuusvaatimuksena ehdotetaan, että hänen tulisi olla tartuntatauteihin perehtynyt erikoislääkäri.

Lakiehdotuksen 11 §:n 1 momentissa tarkoitettu asiantuntijajäsenet määräisi valtioneuvosto kolmen vuoden toimikaudeksi kerrallaan. Asiantuntijajäseniä tulisi määrätä riittävä määrä kutakin lääninoikeutta varten. Määrän suuruus tulisi arvioitavaksi lähinnä käsiteltäväksi tulevien asioiden lukumäärän mukaan. Samassa järjestyksessä määrättäisiin varajäsenet mahdollisen poissaolon tai esteellisyyksien aiheuttamien tilanteiden vuoksi. Varajäsenten määrä voisi myös eri lääninoikeuksissa vaihdella tarpeen mukaan. Asiantuntijajäsenet toimisivat tuomioistuimen jäseninä tuomarin tehtävissä, vaikka he olisivat sivutoimisia ja määräaikaista. Tämä merkitsee, että heillä olisi sama oikeus pysyä tehtävässään määräaikaan kuin tuomarinviran haltijalla. Tämän periaatteen noudattamisen asiantuntijajäseniin voidaan katsoa seuraavan jo tuomioistuimia ja tuomareita koskevista yleisistä säännöksistä, mutta selvyden vuoksi siitä ehdotetaan otettavaksi lakiin nimenomainen säännös. Lakiteknisistä syistä säännöksessä ei voida mainita lisäjäseniä, mutta periaate soveltuu yhtä lailla heihin.

Koska tässä tarkoitettut asiat ovat usein hyvin kiireellisiä, ehdotetaan sen poikkeuksellisen tilanteen varalta, ettei varajäsentäkään ole istuntoon saatavissa, että lääninoikeus voi kutsua istuntoon pätevän jäsenen. Esimerkiksi kihlakunnanoikeuden lautakunnasta on säädetty vastaavalla tavalla oikeudenkäymiskaaren 13 luvun 4 §:ssä ja kihlakunnanoikeuden lautakunnasta (322/69) annetun lain 10 §:ssä.

Asiantuntijajäsenten palkkioiden perusteet vahvistaisi valtioneuvosto. Tästä olisi säännös lääninoikeusasetuksessa (23 §). Vastaavasti on säädetty lisäjäsenten osalta verotusasetuksen (530/59) 60 §:n 2 momentissa.

15 §. Pykälän 1 momentissa säädetään nykyisin siitä, ketkä esittelevät lääninoikeudessa. Kun lääninoikeudessa esittelevät olisivat ehdotuksen mukaan lääninoikeuden omia esittelijöitä ja virkamiehiä, on momenttia muutettava.

Säännösehdotuksen mukaan esittelyn voisi suorittaa, niin kuin nykyisin, ensinnäkin lääninoikeuden jäsen. Tässä kohden ehdotetaan täsmennystä siitä, että esittelevän jäsenen tulee olla lainoppinut jäsen. Asiantuntija- tai lisäjäsen ei voisi toimia esittelijänä. Toiseksi momentissa mainittaisiin lääninoikeudensihteerit. Nämä muodostaisivat esittelijöiden perusjoukon. Lääninoikeudensihteerit olisivat vakinaisia virkamiehiä. Heistä olisi säännös jo lain 4 §:n 4 momentissa. Lääninoikeudensihteerin kelpoisuusvaatimuksista ja nimittämisestä olisivat säännökset lain 5 §:n 3 momentissa ja 6 §:n 4 momentissa.

Mainittujen lisäksi esittelyn voisivat suorittaa tilapäinen esittelijä ja sivutoiminen esittelijä, mitkä nimitykset kuvaisivat myös heidän virkasuhdettaan lääninoikeuteen. Näiden esittelijöiden kelpoisuusvaatimuksista olisivat säännökset lääninoikeusasetuksessa (asetusluonnoksen 12 §), joita on jo selostettu edellä 5 §:n 3 momentin perustelujen yhteydessä.

Pykälän 1 momentin toisen virkkeen mukaan notaari voidaan määrätä esittelemään yksinkertaisia asioita. Tämä säännös säilyisi asiallisesti ennallaan. Lääninhallitusasetuksen mukaan notaarilta vaaditaan nykyään virkaan soveltuva korkeakoulututkinto. Vastaavanlainen kelpoisuusvaatimus on tarkoitus ottaa lääninoikeusasetukseen (asetusluonnoksen 13 § 1 mom.).

Laila (588/82), jota sovellettiin 1.9.1982 — 31.12.1984, mutta jota jatkettiin 31.12.1986 saakka (laki 990/84), on lääninoikeuslain 15 §:n 2 momentti ollut väliaikaisesti muutettuna siten, että viimeinen virke on kuulunut seuraavasti: ”Notaari, osastosihteeri ja toimitussihteeri voidaan määrätä suorittamaan tässä momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä esittelijän sijasta”. Tällainen lääninoikeuksien jutturuuhkan johdosta väliaikaisesti säädetty järjestely sopii siitä saatujen myönteisten kokemusten johdosta hyvin myös pysyvänä menettelytapana. Säännöstä ei ole kuitenkaan tarkoitukseenmukaista sitoa näihin virkoihin niissä mahdollisesti tapahtuvien muutosten johdosta. Sen vuoksi säännöksessä mainittaisiin avustava virkamies tällaisena virkamiehenä. Lääninoikeusasetusluonnoksen mukaan lääninoikeuden

ylituomari antaisi puheena olevan määräyksen. Hänen tehtävänään olisi siten harkita asianomaisen virkamiehen kyky hoitaa momentissa tarkoitettuja tehtäviä.

30 §. Lääninoikeuslain 30 §:ssä on eräitä Ahvenanmaan lääninoikeutta koskevia erityissäännöksiä sekä maininta niistä lääninoikeuslain pykälistä, jotka tulevat sovellettaviksi Ahvenanmaan lääninoikeudessa. Vaikka lääninoikeusuudistusta ei ulotetakaan asiallisen toimivallan tarkistamista lukuun ottamatta tähän lääninoikeuteen, on pykälään kuitenkin tehtävä yksi muutos. Pykälän 1 momentissa on nykyisin mainittu "lääninasessori", joka termi poistuu nyt käytöstä. Tämä tulisi siten jättää pois momentista. Asiallista tarvetta ei ole säännöksessä erikseen todeta, että lääninneuvos ja vanhempi lääninsihteeri huolehtivat lääninoikeudentuomarin tehtävistä, koska tämä seuraa jo siitä, että he ovat lääninoikeuden jäseniä.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Niin kuin yksityiskohtaisten perustelujen jaksossa 3 (Voimaantulo) on jäljempänä lausuttu, laki lääninoikeuslain muuttamisesta ja siihen liittyvät säädöshdotukset voisivat tulla voimaan vuoden 1989 lopulla.

Lailla lääninoikeuslain muuttamisesta kumottaisiin eräiden hallintoriita-asiaain oikeuspaikasta annettu laki (ks. 2 ja 3 §:n yhteydessä olevia perusteluja). Tästä on säännös 1 momentissa. Samassa momentissa säädettäisiin myös valtion virkamieslain 72 §:n kumoamisesta. Tuossa pykälässä on säännökset eräiden tuomaria ja tuomarin virkaa koskevien sääntelyjen ulottamisesta koskemaan myös lääninoikeudessa toimivia lääninneuvoksia sekä vanhempia ja nuorempia lääninasessoreja. Kun laki lääninoikeuslain muuttamisesta merkitsisi, että lääninoikeuden jäsenten virat olisivat tuomarin virkoja, ei tällaista erityissäännöstä enää tarvittaisi.

Lakia sovellettaisiin kaikilta osin myös lääninoikeudessa lain voimaan tullessa vireillä oleviin asioihin (2 mom.). Ilman erityistä säännöstäkin on selvää, että tämän lakiehdotuksen voimaan tullessa lääninoikeudessa vireillä olevat asiat siirtyvät käsiteltäväksi ehdotuksen mukaisessa lääninoikeudessa. Sen sijaan elinkeinoluvan peruuttamista koskevat vireillä olevat asiat siirrettäisiin lääninhallitukselle. Nämä asiathan ehdotetaan käsiteltäväksi ja ratkaista-

vaksi lääninhallituksessa. Sama menettely koskisi vastaavasti niitä muitakin asioita, jotka tämän lakiehdotuksen mukaan siirtyisivät lääninoikeuden asiallisesta toimivallasta lääninhallitukselle. Tästä on säännös 2 momentin toisessa virkkeessä.

Tämän lakiehdotuksen voimaan tullessa on päätöksiä, joista mahdollisesti tehtävää valitusta varten on vielä valitusaikaa jäljellä, mutta valitusta ei ole tehty. Mikäli valitus tehdään nyt ehdotettavan lain voimaan tultua valitusosoituksessa osoitetulle lääninoikeudelle, on valitus siirrettävä lääninhallituksen käsiteltäväksi, jos toimivalta on siirtynyt sille. Tämä velvollisuus seuraa muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain 13 §:n 2 momentin säännöksestä.

Kun lääninoikeuksien muodostaminen hallintotuomioistuimiksi vaatii erilaisia valmistavia toimenpiteitä, on ehdotetun voimaantulosäännöksen 3 momenttiin otettu säännös siitä, että lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

Nykyiset lääninoikeuden jäsenet on tarkoitus valtion virkamieslain 33 ja 34 §:n nojalla siirtää muodostettavien lääninoikeuksien perustettaviin virkoihin ilman viran haettavaksi julistamista. Tällainen menettely voi tapahtua suoraan mainittujen säännösten nojalla. Siirtämisspätöksen tekee tasavallan presidentti, jolle asia esiteltäisiin oikeusministeriöstä.

Lääninoikeudentuomareiksi siirrettävät lääninoikeuden jäsenet kuuluvat nykyään kolmeen eri virkatyyppiin, jotka ovat lääninneuvos, vanhempi lääninasessori ja nuorempi lääninasessori. Lääninoikeudentuomarien kesken porrastusta voidaan saada aikaan eri palkkausluokilla. Tarkoitus on, että kukin jäsen siirrettäisiin mahdollisuuksien mukaan vastaavaan asemaan, joka hänellä on nykyään lääninoikeudessa. Valtion virkamieslain 34 §:n 3 momentti edellyttää, että asianomaista virkamiestä kuullaan ennen siirtämisspätöstä.

Lääninoikeuden puheenjohtajan kohdalla siirtämissenettely ei varsinaisesti poikkeaisi nimitysmenettelystä. KHO tekisi tällöin esityksen lääninoikeuden puheenjohtajana toimivan lääninneuvoksen siirtämisestä lääninoikeuden ylituomarin virkaan ja asia esiteltäisiin oikeusministeriöstä tasavallan presidentille.

Myös muut muodostettavan lääninoikeuden virat kuin jäsenten virat täytettäisiin mahdollisuuksien mukaan siirtämällä lääninhallitukses-

ta lakkautettavan viran haltija lääninoikeuteen. Siirtämispäätöksen tekisi valtion virkamieslain säännösten perusteella nimittävä viranomaislain eli siis lääninoikeus tai sen puheenjohtaja.

Sikäli kuin jäsenen virkaa ei voida täyttää siirrolla ja tällainen virka tulisi täytettäväksi ennen uuden lääninoikeuden aloittamista, sekä toimivallan järjestämistä varten muihin kuin jäsenten virkoihin täyttämiseksi uutta lääninoikeutta varten ennen lain muutoksen voimaantuloa on 3 momenttiin otettava säännös siitä, että aikaisempi lääninoikeus ja sen puheenjohtaja voivat huolehtia virkojen täyttämiseen kuuluvista toimenpiteistä ja muista henkilöstöä koskevista asioista. Tämä tarkoittaa siten, että esimerkiksi täytettäessä lääninoikeudentuomarin virkaa voi aikaisempi lääninoikeus julistaa viran haettavaksi ja edelleen, että lääninoikeus tai lääninoikeuden puheenjohtaja voi siirtää, nimittää tai ottaa ennen uuden lääninoikeuden aloittamista henkilökuntaa uutta lääninoikeutta varten noudattaen uusia nimityssäännöksiä.

Nykyisissä lääninoikeuksissa on verotuslain 30 §:n nojalla määrättyjä lisäjäseniä. Heidän toimikautensa ei pääty sen johdosta, että lääninoikeudesta muodostuu tuomioistuin. Selvyden vuoksi ehdotetaan tästä otettavaksi nimellinen säännös (4 mom.).

1.2. Laki asiakirjain lähettämisestä

Asiakirjain lähettämisestä annetussa laissa (74/54) säädetään oikeudesta lähettää viranomaiselle asiakirja postitse tai lähetin välityksellä. Lain 1 §:n 1 momentissa on säännös siitä, että tämä oikeus koskee asiakirjan lähettämistä valtion hallintoviranomaiselle. Lain 5 §:n 1 momentissa on sitten säädetty, että vastaava mahdollisuus käyttää postia ja lähetinä koskee myös eräitä muita viranomaisia, muun muassa säännöksessä lueteltuja hallintotuomioistuimia.

Kun esityksen mukaan lääninoikeus ei olisi enää hallintoviranomainen vaan tuomioistuin, tulisi lain 5 §:n 1 momenttiin ottaa maininta lääninoikeudesta, jotta lakia voitaisiin edelleen soveltaa toimitettaessa asiakirjoja lääninoikeudelle. Samalla ehdotetaan säännöksestä poistettavaksi virkaylioikeus, koska se on lakkautettu valtion virkamieslain tultua voimaan 1.1.1988. Edelleen ehdotetaan säännöksestä poistettavaksi järjestysoikeudet, koska ne on

jo aiemmin lakkautettu (laki maistraattien ja kaupungin ulosottolaitoksen siirtämisestä valtion haltuun ja järjestysoikeuksien lakkautamisesta, 954/77).

1.3. Kunnallislaki

40 §. Kunnallislain (953/76) 40 §:ssä on säädetty siitä, ketkä eivät ole vaalikelpoisia kunnanvaltuuston valtuutetuksi. Säännöksen nykyisen sanamuodon mukaan vaalikelpoisia eivät ole muun ohessa lääninneuvos, lääninasesori eikä lääninoikeudensihteeri. Kunnallislain 55 §:n 1 momentissa olevan viittauksen perusteella he eivät ole myöskään vaalikelpoisia kunnanhallituksen jäseneksi. Virkojen nimien muuttumisen vuoksi ehdotetaan 40 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainittavaksi lääninoikeuden ylituomari ja lääninoikeudentuomari. Nykyisin lainkohdassa ei mainita lääninhallituksen kansliapäällikköä, joka on kuitenkin ollut vaalikelvoton sen vuoksi, että hänen virkansa nimenä on myös lääninneuvos, ja myös sen perusteella, että hän on yleisen osaston osastopäällikkö. Säännöksen selkeyden kannalta ehdotetaan laissa nyt mainittavaksi nimellisesti lääninhallituksen kansliapäällikkö.

Muutoksena nykytilaan lainkohdassa ei ehdoteta säädettäväksi siitä, että lääninoikeudensihteeri on vaalikelvoton. Kun lääninoikeudensihteereitä on nykyään vain yksi kussakin lääninoikeudessa, on tosiasiallinen tilanne sitä paitsi se, että muut lääninoikeuden esittelijät eivät ole tämän rajoituksen alaisia. Muutenkaan ei ole syytä saattaa lääninoikeuden esittelijöitä vaalikelvottomiksi, sillä valituksia kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen päätöksistä on vain vähäinen osa kaikista lääninoikeuden asioista. Ei olisi siten tarkoituksenmukaista, että yleisesti esittelijä ei voisi toimia kunnallisessa luottamustoimessa kunnanvaltuustossa tai -hallituksessa.

141 §. Valitus kunnan viranomaisen päätöksestä tehdään sille lääninoikeudelle, jonka tuomiopiirin alueella kunta sijaitsee. Tässä kohden ei synny alueellisen toimivallan määräytymisessä ongelmia. Sen sijaan jos kuntien edustajainkokoukseen osallistuu tai kuntainliittoon kuuluu kuntia eri lääneistä ja siis eri lääninoikeuksien tuomiopiirien alueelta, tarvitaan erityissäännös toimivaltaisuudesta lääninoikeudesta valitusviranomaisena. Tällainen säännös on

nykyään kunnallislain 141 §:n 1 momentissa. Säännöksen mukaan valitusviranomaisena on sen lääninhallituksen yhteydessä oleva lääninoikeus, joka toimii alistusviranomaisena lain 136 §:ssä säädettyjen perusteiden mukaan.

Kun tämän esityksen mukaan lääninoikeus ei toimisi enää lääninhallituksen yhteydessä vaan olisi itsenäinen virasto, on säännökseen tehtävä muodollinen muutos.

1.4. Rakennuslaki

52 §. Kaupungin rakentamiskehotuksen antamista koskevasta päätöksestä valitetaan rakennuslain (370/58) 52 §:n 5 momentin nojalla lääninhallitukselle. Säännös koskee myös muuta kuin kaupunkia rakennuslain 111 §:n viittaussäännöksen perusteella. Lääninoikeuslain nykyisen 2 §:n nojalla asiat on käsitelty lääninoikeudessa. Lääninoikeuslain 2 §:n 1 momenttiin ehdotetun muutoksen vuoksi käsiteltäviä lääninoikeudessa ei enää tapahtuisi tuon säännöksen perusteella. Kun valitukset rakentamiskehotuksen antamisesta on asioiden laadun vuoksi syytä edelleenkin pysyttää lääninoikeudella, 52 §:n 5 momenttiin ehdotetaan muutettavaksi lääninhallituksen tilalle lääninoikeus. Samalla pykälään ehdotetaan tehtäväksi eräitä sanonnallisia tarkistuksia.

103 §. Erimielisyydet maan ottamisesta rakennuskaavatieksi ratkaisee rakennuslain 103 §:n 3 momentin mukaan lääninhallitus, jossa tällainen hallintoriita-asia lääninoikeuslain nojalla käsitellään lääninoikeudessa. Lääninoikeuslain 2 §:n 1 momenttiin ehdotetun muutoksen johdosta ja pysytettäessä nämä asiat lääninoikeuden ratkaistavina on säännöksessä mainittava lääninoikeus toimivaltaisena viranomaisena.

138 §. Rakennuslain 138 §:n mukaan lääninhallitus on valitusviranomaisena valitettaessa rakennuslautakunnan päätöksestä samoin kuin tonttijaon hyväksymistä koskevasta asiasta annetusta kaupunginhallituksen päätöksestä. Lääninoikeuslain nykyisen 2 §:n 1 momentin nojalla nämä valitusasiat käsitellään lääninoikeudessa. Pykälä koskee muun muassa rakennuslupavalituksia, jotka ovat määrältään suurin rakennuslain mukainen valitusryhmä. Tässä pykälässä tarkoitetut valitukset on tarkoitus pysyttääkin lääninoikeuden käsiteltävinä. Lääninoikeuslain 2 §:n 1 momenttiin ehdotetun muutoksen johdosta on 138 §:n 1 momentissa

nimenomaisesti todettava lääninoikeus valitusviranomaiseksi.

138 a §. Rakennuslakiin vuonna 1973 lisätyllä 137 a §:llä (588/73) tehtiin mahdolliseksi määrätä, että sellaisia asema-, rakennus- ja rantakaavan muutoksia, joita ei ole pidettävä olennaisina, ei ole alistettava ministeriön tai lääninhallituksen vahvistettavaksi. Kuntia, joilla on oikeus hyväksyä vähäisiä kaavanmuutoksia alistamatta päätöstä oli vuoden 1987 alussa yhteensä 114, joista kaupunkeja oli 83 ja muita kuntia 31.

Kunnallislain 141 §:n 5 momentin mukaan valtion viranomaisen vahvistettavaksi alistettavasta päätöksestä valitetaan alistusviranomaiselle. Valitukset pääosassa kaava-asioita ovat siten menneet joko sisäasiainministeriön, 1.10.1983 lukien ympäristöministeriön, tai lääninhallituksen ratkaistaviksi alistuksen yhteydessä. Samalla kun alistusvelvollisuus edellä mainituissa asioissa poistettiin, muuttui myös valitustie siten, että valitukset niiden kaavojen osalta, joita ei alisteta, ratkaiseekin lääninoikeus.

Kunnanvaltuuston päätöksestä yleiskaavan hyväksymistä koskevassa asiassa valitetaan alistusviranomaiselle, jos on kysymys vahvistettavasta yleiskaavasta. Sen sijaan kunnanvaltuuston päätöksen varaan jäävästä yleiskaavasta valitus tehdään lääninoikeudelle. Valtaosa kuntien yleiskaavoista jää niin sanotun ensimmäisen vaiheen yleiskaavoiksi, joita ei alisteta ministeriön vahvistettavaksi.

Rantakaavaa koskevista päätöksistä silloin, kun kunnanvaltuusto on hyväksynyt rantakaavan, valitetaan, kuten muistakin kaavoista, alistusviranomaiselle eli lääninhallitukselle, jolle kaikki rantakaavoja koskevat tehtävät on delegoitu. Jos kunnanvaltuusto jättää rantakaavan hyväksymättä, valitusviranomaiseksi tulee lääninoikeus, koska asiaa ei alisteta. Mikäli rantakaava hyväksytään vain osittain, tulee valitus alistettavalta osalta tehdä lääninhallitukselle ja hyväksymättä jääneeltä osalta lääninoikeudelle. Rantakaava voisi siten olla valituksena vireillä kahdessa eri paikassa samanaikaisesti.

Kaavavalitusten käsittelyyn ja ratkaisemiseen vaikuttavat samanlaiset seikat siitä riippumatta, onko valituksenalainen päätös ollut alistettava vahvistettavaksi vai ei. Alistusviranomaiselle syntyy myös asioiden käsittelyssä edellytettävää alan erityistä asiantuntemusta. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista siirtää

kaikki kaavavalitukset saman viranomaisen käsiteltäviksi. Johdonmukaisinta on, että valitusviranomaisena on se viranomainen — ympäristöministeriö tai lääninhallitus — joka käsittelee asianomaista kuntaa koskevat alistettavat kaavaasiat. Sen vuoksi ehdotetaan, että valituskaavapäätöksestä, jota ei alisteta, tehtäisiin sille viranomaiselle (ympäristöministeriö tai lääninhallitus), jolle vastaavasta alistettavasta kaavaa koskevasta päätöksestä valitetaan (1 mom.).

Kaupungin- tai kunnanhallituksen taikka kunnan muun toimielimen, jolle toimivaltaa on siirretty, rakennusasetuksen 95 §:n (240/88) ja 134 b §:n nojalla tekemästä päätöksestä katu- tai rakennuskaavatiepiirustuksen vahvistamista koskevassa asiassa valitetaan nykyisin kunnallisvalituksin lääninoikeudelle. Rakennuslaissa tai -asetuksessa ei ole säädetty niistä oikeudellisista edellytyksistä, mitä katupiirustuksen tulisi täyttää. Rakennusasetuksen 95 §:ssä on ainoastaan säännös tarvittavista piirroksista. Katupiirustus on suunnitelma, jolla tarkennetaan katualueen kaavallista suunnittelua. Tämän vuoksi valitukset katupiirustusten vahvistamista koskevissa asioissa soveltuvat paremmin kaavoitusasioita käsittelevän hallintoviranomaisen, lääninhallituksen ratkaistavaksi. Tästä on säännösehdotus 2 momentissa.

Kunnanhallituksen päätöksestä rakennuslain 124 a §:n mukaisia toimenpidelupia koskevissa asioissa valitetaan kunnallisvalituksin lääninoikeudelle. Tuonnempana ehdotetaan toisaalta maa-aineslain (555/81) muuttamista valitustien yhdistämiseksi maa-ainesten ottamislupia koskevissa asioissa ja kaikkien valitusten ohjaamiseksi lääninhallitukselle mahdollisesta alistuksesta riippumatta. Rakennuslain mukaisten toimenpidelupien edellytykset perustuvat suurelta osin kaavoituksesta saataviin tietoihin, mutta koskevat osittain myös samoja seikkoja kuin maa-ainesten ottamisen edellytykset maa-aineslain mukaan. Molemmissa luvissa käytettävät suunnitelmat ja asiakirja-aineistot ovat samantyyppiset. Tämän vuoksi ehdotetaan myös rakennuslain mukaisissa toimenpidelupa-asioissa valitustien muuttamista siten, että valitus tehtäisiin lääninhallitukselle.

Muuten kuin valitusviranomaisen osalta eivät nyt kysymyksessä olevia valituksia koskevat järjestelyt kaipaa muutoksia. Sen vuoksi tarvitaan ehdotettuun 138 a §:ään, sen molempiin momentteihin, nimenomaiset säännökset siitä, että valituksista on muutoin edelleen

voimassa, mitä kunnallislaissa on valittamises- ta ja valituksen käsittelystä valitusviranomais- sessa säädetty. Toimenpidelupia koskevat vali- tusviranomaisen päätökset ehdotetaan kuiten- kin annettavaksi maa-ainespäätösten tavoin julkipanon jälkeen niin kuin 140 §:ssä sääde- tään.

139 §. Lakiehdotuksen 139 §:n 1 momenttiin on sijoitettu yleisperusteluissa käsitelty valitus- viranomaista osoittava säännös, jonka mukaan päätöksestä, jonka lääninhallitus tekee asiaa ensi asteena käsittelevänä hallintoviranomaise- na poikkeuslupa- taikka muussa kaavoitus- tai rakennusasiassa, tehdään valitus ympäristömi- nisteriöön. Hallituksen mielestä ei ole aihetta ulottaa ehdotettua järjestelyä koskemaan niitä asioita, jotka lääninhallitus ratkaisee valitus- tai alistusviranomaisena, vaan näissä asioissa valitettaisiin lääninhallituksen päätöksestä suo- raan KHO:een.

Rakennuslain 5 §:n 2 momentin ja 132 §:n 1 momentin mukaiset poikkeuslupa-asiat muo- dostavat suurimman ryhmän, jota tämä vali- tustietä koskeva muutosehdotus koskee. Lää- ninhallitukset tekivät vuonna 1987 yhteensä noin 6 500 poikkeuslupapäätöstä, joista noin 400 tapauksessa valitettiin KHO:een. Muita tällaisia asiaryhmiä, joissa muutoksenhakutie muuttuisi, ovat rantakaavan tarpeellisuudesta päättäminen, rantakaavan laatijan hyväksymi- nen, rakennuskiellon jatkaminen ja rakennus- tarkastajan virkaa koskevat sekä seutukaava- toimikuntaa koskevat päätökset.

Esityksessä ehdotetaan ympäristöministeriön käsiteltäväksi varsin suuri määrä yksittäistä kansalaista koskevia valituksia. Näihin anne- tuista päätöksistä on asianomaisella muutoksen- hausta hallintoasioissa annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaisesti valitusmahdollisuus KHO:een, mutta vain oikeudellisin perustein. Muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain 12 §:n 1 momentin nojalla valtioneuvoston ja sen ministeriöiden päätöksiin on liitettävä vali- tusosoitus vain silloin, kun niin on erikseen säädetty. Voidaan arvioida, että valitusoikeu- den olemassaolo ei riittävästi ole kaikkien asianosaisten tiedossa, ellei se ilmene päätök- sestä. Kun kysymys on valitusasioiden käsitte- lystä, on pidettävä tärkeänä, että kansalaisilla on tieto muutoksenhakumahdollisuudesta. Tä- män vuoksi esitetään 2 momenttiin otettavaksi säännös, jossa todetaan muutoksenhakumah- dollisuuden olemassaolo ja säädetään lisäksi,

että ministeriön päätöksiin on liitettävä valitusosoitus.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset. Lääninoikeuden ja lääninhallituksen sekä toisaalta lääninoikeuden ja ympäristöministeriön välisen toimivallan muutosten vaikutus valitukseen siirtymävaiheessa ehdotetaan säädettäväksi samalla tavalla kuin ehdotetaan lääninoikeuslain muutoksen aiheuttamissa toimivallan siirroissa. Valitustien muuttuminen rakennuslain ehdotetun 139 §:n mukaan koskisi lääninoikeuden ja lääninhallituksen lain voimaan tulua antamia päätöksiä. Tämä merkitsee, että valitustien muuttuminen siten, että lääninhallituksen muuna kuin valitus- tai alistusviranomaisena antamasta päätöksestä valitetaan ensin ympäristöministeriöön, ei koskisi korkeimmassa hallinto-oikeudessa lain voimaan tullessa vireillä olevia valituksia eikä myöhemminkään vireille tulevia valituksia, jos lääninhallituksen päätös on annettu ennen lain voimaantuloa.

1.5. Maa-aineslaki

Valituksen maa-ainesten ottamista koskevas- ta kunnanhallituksen päätöksestä ratkaisee voimassa olevien säännösten mukaan lääninhallitus hallintoviranomaisena tai lääninoikeus siitä riippuen, onko kysymyksessä alistettava päätös vai ei. Alistettavia päätöksiä ovat muun muassa kuntien ja valtion hankkeet sekä valtakunnallisille suojelualueille tai kuntien raja-alueille sijoittuvat hankkeet. Näissä asioissa valituksen ratkaisee alistusviranomainen eli lääninhallitus hallintoviranomaisena. Muussa tapauksessa valituksen ratkaisee lääninoikeus.

Vuonna 1987 kunnissa tehtiin maa-ainesasioissa yhteensä 1 083 sellaista päätöstä, joita ei alistettu vahvistettavaksi. Samana vuonna lääninhallitukset ratkaisivat yhteensä 419 alistettua asiaa. Runsas neljännes päätöksistä on siis ollut alistusasioita. Lääninhallituksissa oli vireillä 1.1.1988 vielä 127 alistusasiaa. Lääninoikeuteen tehtiin vuonna 1987 valitus kunnan päätöksestä 117 tapauksessa, joista osa ei ollut lupa-asioita, vaan valvontaa ja pakkokeinoja koskevia asioita. Alistusasioissa valitusten määrä on ollut vähäisempi.

Erilaisesta vahvistusmenettelystä voi johtua, että samanaikaisesti samaa harjua koskee kaksi eri suunnitelmaa ja että niistä tehdyt valitukset voivat olla eri viranomaisten ratkaistavina.

Tällöin saattaa syntyä tilanne, jossa maa-aineslain (555/81) säännöksiä samalla alueella sovelletaan eri tavoin.

Tällaisten epäkohtien välttämiseksi ja samankaltaisin perustein kuin rakennuslain mukaisen kaavavalitusten osalta ehdotetaan, että kunnanhallituksen maa-ainesasiaa koskevasta päätöksestä valitettaisiin aina lääninhallitukselle. Muilta osin noudatettaisiin edelleen kunnallislain säännöksiä kunnallisvalituksesta. Tällaisen ehdotuksen toteuttaminen edellyttää maa-aineslain 20 §:n 1 momentin muuttamista.

Niiden päätösten osalta, joita rakennuslautakunnat tekevät maa-aineslain soveltamisen valvontaa ja siinä yhteydessä käytettäviä pakko-keinoja koskevissa asioissa, ei vastaaviin muutoksiin ole aihetta, vaan valitukset näistä päätöksistä käsittelee lääninoikeus.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös olisi ehdotuksen mukaan samankaltainen kuin edellä rakennuslain muutoksessa.

1.6. Jätehuoltolaki

Jätehuoltolain (673/78) mukaan pääasiallisena jätehuollosta vastaavana viranomaisena on kunta. Osassa asioita toimivaltainen viranomainen on nimenomaisesti säädetty, eräissä asioissa kunta voi jättää tehtävän kunnanhallitukselle tai määrätä sen johtosäännössä kunnan muun toimielimen hoidettavaksi. Jätehuollon valvontaa koskevat asiat on nimenomaisesti säädetty ympäristönsuojelulautakunnan tehtäväksi ja jätehuollon yleinen järjestäminen on yleisesti kunnan vastuulla.

Kunnan ohella jätehuollon tehtäviä on valtioneuvoistolla, ympäristöministeriöllä sekä lääninhallituksella. Eräissä asioissa toimivalta on jaettu kunnan ympäristönsuojelulautakunnan ja lääninhallituksen kesken.

Jätehuoltolain 44 §:n nojalla haetaan ympäristönsuojelulautakunnan päätökseen muutosta lääninoikeudelta. Samoin jätehuoltomaksun määräämistä ja maksuunpanoa koskevaan kunnan viranomaisen päätökseen haetaan muutosta lääninoikeudelta. Pykälän kolmannen momentin mukaan näissä asioissa valittamiseen muutoin sovelletaan muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain säännöksiä.

Jätehuoltolaissa ei ole muita säännöksiä muutoksenhausta. Siten valitettaessa muista kuin jätehuoltolain 44 §:ssä tarkoitetuista, kunnallisten viranomaisten jätehuoltoasioissa

tekemistä päätöksistä noudatetaan kunnallislain säännöksiä muutoksenhausta. Kunnallislain mukainen valitusviranomainen on sama, lääninoikeus, mutta johtosäännössä lautakunnalle määrättyissä asioissa ensimmäinen valitusaste ennen lääninoikeutta on kunnanhallitus. Edelleen muun muassa valitukseen oikeutettuja ja valituksen tutkimista koskevat säännökset määräytyvät kunnallislain nojalla.

Valituksia jätehuoltoa koskevista asioista tehtiin vuonna 1987 lääninoikeuksiin yhteensä 128.

Jätehuoltoasioiden samoin kuin niistä tehtyjen valitusten käsittely edellyttää alan erityisasiantuntemusta. Lääninhallitukseen syntyy tarvittava erityisasiantuntemus sille kuuluvien hallintoasioiden sekä ohjaus- ja seurantatyön yhteydessä. Edelleen sellaisissa asioissa, joissa toimivalta on jaettu kahden viranomaisen kesken, on valitukset alemman viranomaisen päätöksestä tarkoituksenmukaista ohjata samoja asioita käsittelevälle ylemmälle hallintoviranomaiselle.

Näillä perusteilla esitetään valitukset suurimassa osassa kunnan päätöksentekoa siirrettäväksi lääninhallituksissa käsiteltäväksi. Lääninoikeuden käsiteltäväksi esitetään jätettäväksi ne valitukset, joissa yksilön oikeusturvan tarve on korostunut tai joissa lähinnä oikeudelliset seikat ovat määräävinä.

Lääninoikeudet käsittelevät siten edelleen valitukset yksityisiin kohdistuvista päätöksistä, joissa ympäristönsuojelulautakunta on määrännyt roskaantumisen tai muun laiminlyönnin vuoksi puhdistamisen tai muun työn tehtäväksi laiminlyöjän kustannuksella (33 § ja 38 §). Samoin lääninoikeudet käsittelevät valitukset jätehuoltomaksua (29 §) ja jätehuoltotaksan hyväksymistä (28 §) koskevista asioista.

Lääninhallituksille siirrettäviä olisivat esityksen mukaan valitukset kunnanvaltuuston päätöksistä lain tarkoittaman taaja-asutusalueen laajuudesta (7 §) sekä alueen jättämisestä kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen ulkopuolelle (13 §). Samoin siirrettäisiin valitukset kunnan päätöksistä tai määräyksistä jätteiden keräilyä järjestämisestä (11 §), kiinteistön jäämisestä järjestetyn jätteenkuljetuksen piiriin tai jättämisestä sen ulkopuolelle (14 §), jätteiden kuljettamisesta tietyille käsittelypaikalle (19 §) ja kunnallisten jätehuoltomääräysten antamisesta (24 §). Myös valitukset ympäristönsuojelulautakunnan päätöksistä kiinteistön jätehuoltosuunnitelman hyväksymistä koskevassa asi-

assa (21 §) ja kiellosta tuoda jätteiden käsittelypaikkaan sinne soveltumattomia jätteitä (17 §) esitetään siirrettäväksi lääninhallituksille. Sama koskee myös lain 21 a §:ssä (203/87) tarkoitettua ilmoituksen johdosta tehtävää ympäristönsuojelulautakunnan tai sen määräämän viranhaltijan päätöstä.

Muutettavaan 44 pykälään esitetään otettavaksi kolme momenttia, joista 1 ja 2 momenttiin sijoitettaisiin säännökset lääninhallitukseen ja lääninoikeuteen tehtävistä muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain mukaisista valituksista. Pykälän 3 momenttina olisivat säännökset lääninhallitukseen ja lääninoikeuteen kunnallislain nojalla tehtävistä valituksista. Pykälän 3 momentin alussa on maininta siitä, että säännös koskee myös jätehuoltolain nojalla annettujen säännösten eli lähinnä jätehuoltoasetuksen (307/79) perusteella tehtäviä päätöksiä.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös olisi samankaltainen kuin edellä rakennuslain ja maanlain muutoksissa.

1.7. Laki jätevesimaksusta

Jätevesimaksun määräämistä koskevista päätöksistä on valitukset jätevesimaksusta annetun lain (610/73) 11 §:n 1 momentissa osoitettu tehtäväksi lääninhallitukseen. Valitukset käsitellään lääninoikeuslain 2 §:n nojalla lääninoikeudessa. Ehdotettuun lääninoikeuslain muutokseen ei sisälly vastaavaa säännöstä lääninhallitukselle kuuluvien valitusasioiden käsittelemisestä lääninoikeudessa. Koska vastaisuudessaakin jätevesimaksulain mukaiset valitusasiat tulisi käsitellä lääninoikeudessa, ehdotetaan lain 11 §:n 1 momenttia muutettavaksi siten, että valitusviranomaiseksi säädetään lääninoikeus.

1.8. Laki kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista

Kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) 24 §:ssä säädetään velvollisuudesta palauttaa laitoksen saamaa valtionosuutta koskeva suhteellinen osa laitoksen arvosta tietyissä tapauksissa. Lain 25 §:n 2 momentissa on säädetty toimikunnan asettamisesta, jos tällaisesta laitoksen arvosta ei päästä yksimielisyyteen. Saman py-

kälän 3 momentissa on säädetty valitusoikeudesta toimikunnan päätökseen. Säännöksessä on mainittu valitusviranomaisena lääninhallitus.

Samoin perustein kuin kohdassa 1.7. tulee 25 §:n 3 momenttia muuttaa siten, että valitusviranomaisena mainitaan lääninoikeus, jotta nämä valitusasiat pysyisivät edelleen lääninoikeuden käsiteltävinä. Samalla säännöksen sanontaa ehdotetaan kielellisesti tarkistettavaksi.

1.9. Kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaki

Valitukset kunnallisen eläkelaitoksen päätöksiin muissa kuin eläkettä koskeissa asioissa on kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaisissa (202/64) osoitettu tehtäväksi lääninhallitukselle. Samoin perustein kuin kohdassa 1.7. tulee lain 8 §:n 2 momenttia muuttaa siten, että valitusviranomaisena mainitaan lääninoikeus, jotta laissa tarkoitetut valitusasiat pysyisivät edelleen lääninoikeuden käsiteltävinä.

1.10. Laki yksityisten valtionapulaitosten sopimusvaltuuskunnasta

Valitus yksityisten valtionapulaitosten sopimusvaltuuskunnan päätöksistä muissa kuin toimiehtosopimuksen tekemistä tai soveltamista taikka työjärjestyksen hyväksymistä koskeissa asioissa on valtuuskuntaa koskevassa laissa (239/79) säädetty tehtäväksi Uudenmaan lääninhallitukselle. Samoin perustein kuin kohdassa 1.7. tulee lain 7 §:n 2 momenttia muuttaa siten, että valitusviranomaisena mainitaan Uudenmaan lääninoikeus, jotta laissa tarkoitetut valitusasiat pysyisivät edelleen lääninoikeuden käsiteltävinä.

1.11. Poliisilaki

Poliisilain (84/66) 23 §:ssä säädetään velvollisuudesta avustaa poliisia kadonneen etsimisessä, ihmishenkien pelastamisessa yms. tapauksissa. Lain 24 §:ssä on säädetty tällaiseen avustamiseen osallistuneen henkilön oikeudesta saada palkkiota, korvausta ja vahingonkorvausta. Niitä on lain 25 §:n 1 momentin mukaan haettava poliisipiiriin päälliköltä. Pykälän

2 momentissa on muutoksenhakusäännös, joka tarkoittaa viittausta muutoksenhausta hallintoasioissa annettuun lakiin. Valitukset on siten käsitelty lääninoikeudessa. Näissäkin asioissa on syytä säilyttää lääninoikeus valitusviranomaisena, koska lääninhallitus on korvausta hakevaan nähden oikeastaan vastapuoli. Momenttia ehdotetaan tämän mukaisesti muutettavaksi.

1.12. Etuostolaki

Kunnan etuosto-oikeuden käyttämistä koskevista päätöksistä on valitus etuostolain (608/77) 22 §:ssä osoitettu tehtäväksi lääninhallitukselle. Samoin perustein kuin kohdassa 1.7. tulee lain 22 §:n 1 momenttiin muuttaa valitusviranomaiseksi lääninoikeus, jotta laissa tarkoitetut valitusasiat pysyisivät edelleen lääninoikeuden käsiteltävinä.

1.13. Laki pysäköintivirhemaksusta

Valitukset pysäköinninvalvojan pysäköintivirhemaksua koskevasta päätöksestä on pysäköintivirhemaksusta annetussa laissa (248/70) osoitettu tehtäväksi lääninhallitukselle. Samoin perustein kuin kohdassa 1.7. tulee lain 14 §:n 1 momenttia muuttaa siten, että valitusviranomaisena mainitaan lääninoikeus, jotta laissa tarkoitetut valitusasiat pysyisivät edelleen lääninoikeuden käsiteltävinä. Samalla on pykälän sanamuotoa nykyaikaistettu ja pykälään lisätty selvytyden vuoksi viittaus muutoksenhausta hallintoasioissa annettuun lakiin.

1.14. Laki ylikuormamaksusta

Nykyisessä ylikuormamaksusta annetun lain (51/82) 15 §:n 1 momentissa säädetään muutoksenhausta noudatettavaksi muutoksenhausta hallintoasioissa annettua lakia. Tämän nojalla valitukset ylikuormamaksun määräämistä koskevista päätöksistä tehdään ylemmälle hallintoviranomaiselle eli lääninhallitukselle. Samoin perustein kuin kohdassa 1.7. tulee lain 15 §:n 1 momentissa valitusviranomaisena nimenomaan todeta lääninoikeus, jotta laissa tarkoitetut valitusasiat pysyisivät edelleen lääninoikeuden käsiteltävinä.

1.15. Laki huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa varten tapahtuvasta luovuttamisesta Islantiin, Norjaan, Ruotsiin tai Tanskaan

Lain tarkoittaman luovuttamista koskevan asian ratkaisee, jollei poliisipiirin päällikkö suostu luovuttamiseen, lain 5 §:n 2 momentin nojalla lääninhallitus. Samassa lainkohdassa kuitenkin säädetään, että lääninhallituksessa asian ratkaisee lääninoikeus. Edelleen lain 10 §:n 2 momentissa, 11 §:n 3 momentissa sekä 12 §:n 2 momentissa mainitaan lääninhallitus asiaa käsitteleväksi viranomaiseksi. Mainituissa lainkohdissa voidaan nyt säätää toimivaltaiseksi viranomaiseksi suoraan lääninoikeus.

Lain 11 §:n 1 momentissa on nykyään viittaus muutoksenhausta hallintoasioissa annettuun lakiin. Momentissa on lääninoikeuslain 2 §:n 1 momenttiin ehdotetun muutoksen vuoksi säädettävä siitä, että poliisipiirin päällikön päätöksestä valitetaan lääninoikeuteen. Samalla säännöstä ehdotetaan ilmaisultaan tarkistettavaksi.

Lain 11 §:n 3 momentista ehdotetaan vielä poistettavaksi lausunnonantovelvollisuus, koska tuomioistuimen toimintaan ei sovellu hyvin se, että tuomioistuin antaa sen päätöstä koskevassa muutoksenhakuasiassa lausunnon.

1.16. Kansanterveyslaki

Kansanterveyslaissa (66/72) on valitus terveyslautakunnan päätöksistä osoitettu tehtäväksi lääninhallitukselle. Kansanterveyslain muutoksenhakusäännöstä sovelletaan useiden eri lakien, muun muassa terveydenhoitolain (469/65) mukaisissa asioissa. Samoin perustein kuin kohdassa 1.7. tulee kansanterveyslain 47 §:n 1 momentissa säätää lääninoikeus valitusviranomaiseksi, jotta laissa tarkoitettut valitusasiat pysyisivät edelleen lääninoikeuden käsiteltävinä.

1.17. Terveystoimilaki

Terveystoimilain (469/65) 26 §:n 3 momentissa on säännös sijoituspaikkaluvan myöntämisestä valituksen käsittelyn yhteydessä, jos luvan antamista on yleisen edun kannalta pidettävä tärkeänä. Kun esityksen tarkoituk-

sena on säilyttää terveyslautakunnan päätöksestä tehtävien valitusten käsittely lääninoikeudella, eikä luvan myöntäminen hyvin soveltu tuomioistuimen käsiteltäväksi, esitetään mainittu 3 momentti kumottavaksi. Sijoituspaikkaluvasta tehdyn valituksen käsittelyssä noudatettaisiin siten samoja menettelytapoja kuin muidenkin lupa-asoiden käsittelyssä eli asia palautettaisiin tarvittaessa lupaviranomaiselle uudelleen käsiteltäväksi.

1.18. Laki kehitysvammaisten erityishuollosta

33 §. Kehitysvammaisen erityishuollon antamista tai jatkamista vastoin tahtoa koskeva päätös on lain 33 §:n 3 momentin ja 38 §:n nojalla alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi, jolloin myös valitus päätöksestä tehdään alistusviranomaiselle eli lääninhallitukselle.

Tahdonvastaisia toimenpiteitä koskevat sosiaalishallinnon päätökset tulee yleisperusteluissa mainitun mukaisesti käsitellä tuomioistuimessa. Tämän vuoksi on lain 33 §:n 3 momentissa mainittavaksi alistusviranomaiseksi säädettävä lääninoikeus. Tällöin myös mahdolliset valitukset tulevat lääninoikeuteen. Koska lain 38 §:n nojalla päätettäessä erityishuollon jatkamisesta vastoin tahtoa noudatetaan 33 §:n menettelyä, tulee lääninoikeus alistus- ja valitusviranomaiseksi myös näiden päätösten osalta.

81 §. Lain 81 §:ssä on nykyisin muutoksenhakusäännökset erityishuoltopiirin kuntainliiton toimielinten tai viranhaltijoiden tekemiin päätöksiin. Pykälän 1 momentin mukaan pääsääntönä on, että muutoksenhaussa noudatetaan, mitä kunnallislaissa on säädetty. Pykälän 2 momentissa on kuitenkin säädetty eräissä asioissa, muun ohessa vastoin tahtoa tapahtuvaa erityishuollon antamista tai jatkamista koskevissa asioissa, muutoksenhaku tehtäväksi lääninhallitukselle. Tässä 2 momentissa mainitut asiat tulisi kuitenkin käsitellä lääninoikeuslain nykyisen 2 §:n nojalla lääninoikeudessa lukuun ottamatta juuri vastoin tahtoa tapahtuvaa erityishuollon antamista ja jatkamista koskevia asioita, joissa valitusviranomaisen määräytyy yleisten sääntöjen mukaan alistusviranomaisen perusteella, eli näissä asioissa valitus on tullut tehdä lääninhallitukselle ja siellä käsitellä.

Tällä lainmuutoksella ehdotetaan alistusviranomaiseksi vastoin tahtoa tapahtuvissa eri-

tyishuollon antamista tai jatkamista koskeissa asioissa lääninoikeus lääninhallituksen sijasta. Tämän vuoksi on syytä 2 momentissa säätää näissä asioissa valitusviranomaiseksi lääninoikeus. Muut 2 momentissa mainitut asiat ovat puolestaan sellaisia, että lääninhallitus sopii niissä paremmin valitusviranomaiseksi. Täten niissä asioissa valitusviranomaisena voidaan säännöksessä säilyttää lääninhallitus, jolloin lääninoikeuslain 2 §:ään ehdotetun muutoksen johdosta valitus tulee myös lääninhallituksessa käsiteltäväksi.

Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muutoksella (26/84) on kunnan sosiaalilautakunta asetettu samanlaiseen asemaan laissa tarkoitetuissa tehtävissä kuin erityishuollon johtoryhmä (6 § 3 mom. ja 14 § 3 mom.). Toisin sanoen sosiaalilautakunta voi tehdä samoja päätöksiä kuin erityishuollon johtoryhmä. Sen vuoksi on tarpeellista, että 81 §:n 2 momentissa mainitaan sosiaalilautakunta yleensäkin momentissa tarkoitettuja asioita päättävänä viranomaisena, jolloin muutoksenhaku on vastaavanlainen kuin valitettaessa johtoryhmän vastaavansiin päätöksiin.

Momenttia ehdotetaan lisäksi täsmennettäväksi mainitsemalla siinä nimenomaisesti, että valituksessa noudatetaan muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain säännöksiä eli kysymyksessä on hallintovalitus eikä kunnallisvalitus. Hallintovalitus sopii näissä asioissa paremmin kuin kunnallisvalitus, koska kysymys on nyt yksittäistä henkilöä koskevista asioista.

82 §. Edellä 33 §:n kohdalla mainittujen alustusasioiden siirtyessä tuomioistuimena toimivalle lääninoikeudelle ei seuraavana muutoksenhakuasteena voi enää olla hallintoviranomainen, sosiaalihallitus, niin kuin lain 82 §:n 2 momentissa nykyisin säädetään. Sen vuoksi ehdotetaan tämä säännös kumottavaksi. Lain 82 §:n 1 momentin säännöksen mukaisesti valitetaan lääninoikeuden päätöksestä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Pykälän 3 momentin säännös ehdotetaan siirrettäväksi 2 momentiksi poistaen siitä samalla maininnan valituskiellosta sosiaalihallituksen päätökseen, mikä on seuraus edellä mainitusta muutoksesta valitus-tiehen.

Erityishuollon antamista tai jatkamista vastoin tahtoa koskevan asian käsittelyyn lääninoikeudessa ottaisi osaa asiantuntijajäsen, mistä säädettäisiin lääninoikeuslaissa.

Lainmuutosta sovellettaisiin myös asiano-

maisissa viranomaisissa lain voimaan tullessa vireillä oleviin asioihin. Kuitenkin lääninhallituksessa vireillä olevat vastoin tahtoa tapahtuvaa erityishuollon antamista tai jatkamista koskevat alistus- ja valitusasiat käsiteltäisiin loppuun lääninhallituksessa siirtämättä niitä lääninoikeuteen. Tämä on katsottu tarpeelliseksi, jottei asian käsittely viivästyisi. Näistä lääninhallituksen päätöksistä valitettaisiin korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joten asia voisi viime kädessä tulla tuomioistuimen ratkaistavaksi.

1.19. Laki sairaanhoitoalan kuntainliittojen uudelleenjärjestämisestä eräissä tapauksissa

Sairaanhoitopiirien jakoa muutettaessa määrää laitoksen tai sen osan luovuttamisesta aiheutuvan korvauksen, jollei siitä sovita, sairaanhoitoalan kuntainliittojen uudelleenjärjestämisestä eräissä tapauksissa annetussa laissa (30/78) säädetyllä tavalla kokoonpantu toimikunta. Toimikunnan päätöksestä on lain 23 §:n 2 momentin mukaan valitusoikeus lääninhallitukselle. Samoin perustein kuin kohdassa 1.7. tulee mainittuun 23 §:n 2 momenttiin muuttaa valitusviranomaiseksi lääninoikeus, jotta laissa tarkoitettut, korvausta koskevat valitusasiat pysyisivät edelleen lääninoikeuden käsiteltävinä.

1.20. Laki kunnallisista yleissairaaloista

Kunnallisista yleissairaaloista annetun lain (561/65) 20 §:ssä tarkoitetun sairaansijan lunastamisesta tulevan korvauksen vahvistaa, jollei siitä sovita, erityinen toimikunta. Toimikunnan päätöksestä on lain 44 §:n 1 ja 2 momentin mukaan valitusoikeus lääninhallitukselle. Samoin perustein kuin kohdassa 1.7. tulee mainittuihin 44 §:n 1 ja 2 momenttiin muuttaa valitusviranomaiseksi lääninoikeus, jotta laissa tarkoitettut, korvausta koskevat valitusasiat pysyisivät edelleen lääninoikeuden käsiteltävinä.

1.21. Tartuntatautilaki

Tartuntatautilain (583/86) 29 §:ssä säädetään nykyään siitä, että muutoksenhaussa tartuntatautilaissa tarkoitettuihin päätöksiin nou-

datetaan muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain säännöksiä. Lain 30-32 §:ssä on eräitä poikkeuksia ja lisäyksiä muutoksenhausta hallintoasioissa annettuun lakiin nähden.

Mainittu 29 §:n säännös merkitsee, että terveyslautakunnan ja terveyskeskuslääkärin päätöksestä valitetaan lääninhallitukseen, jossa lääninoikeuslain 2 §:n nykyisen säännöksen johdosta valitus on tullut käsiteltäväksi lääninoikeudessa. Tosin tartuntatautilain 30 §:n 1 momentista ilmenee välittömästi, että valitusviranomaisena on lääninoikeus, mutta tämä säännös ei koske kaikkia tapauksia, muun muassa 14 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja terveyslautakunnan päätöksiä puhdistuksen ja desinfioimisen sekä esineen hävittämisen määräämisestä. Viimeksi mainituissa tapauksissa valituksen ohjautuminen lääninoikeuteen perustuu siten 29 §:ään ja edelleen lääninoikeuslain 2 §:ään.

Jotta vastaisuudessakin lääninoikeuslakiin ehdotetusta muutoksesta huolimatta kaikissa tapauksissa valitus menisi lääninoikeuteen silloin, kun se menee sinne nykyäänkin, on 29 §:ssä säädettävä nimenomaisesti, että kunnan viranomaisen päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninoikeuteen. Ehdotettu lainmuutos tarkoittaa siis vain nykytilan säilyttämistä. Säännös valitusviranomaisesta ehdotetaan otettavaksi 29 §:n uutena 2 momenttina.

1.22. Leimaverolaki

Leimaverolain (662/43) 4 §:ssä on viranomaiset jaettu kuuteen ryhmään, joiden mukaan toimituskirjan leimavero määräytyy. Lääninoikeus kuuluu kolmanteen ryhmään. Säännöksen sanontaa ehdotetaan muutettavaksi, koska lääninoikeudet eivät kuuluisi enää lääninhallitukseen. Samalla ehdotetaan säännöksessä mainittu vesihallitus muutettavaksi vesija ympäristöhallitukseksi (laki vesi- ja ympäristöhallinnosta, 24/86).

1.23. Laki koiraverosta

Koiraverosta annetun lain (590/79) 12 §:n 1 momentissa säädetään valitusviranomaisesta koiraveroa koskevissa asioissa. Valitus on lain mukaan tehtävä lääninhallitukselle. Samoin perustein kuin kohdassa 1.7. tulee lainkohtaan muuttaa valitusviranomaiseksi lääninoikeus,

jotta nämä valitusasiat pysyisivät edelleen lääninoikeuden käsiteltävinä. Momentin sanontaa on lisäksi muodollisesti tarkistettu, ja momentissa ehdotetaan nimenomaisesti lausuttavaksi, että valituslajina on hallintovalitus.

1.24. Laki verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin

Verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain (367/61) 8 §:n 2 momentissa säädetään muun muassa perustevalituksen tekemisestä lääninhallitukselle. Samoin perustein kuin kohdassa 1.7. tulee lain 8 §:n 2 sekä myös 4 momenttiin muuttaa valitusviranomaiseksi lääninoikeus, jotta laissa tarkoitetut valitusasiat pysyisivät edelleen lääninoikeuden käsiteltävinä.

1.25. Puutavarannittauslaki

24 §. Pykälässä säädetään puutavaran mitauskustannuksia koskevan erimielisyyden ratkaisemisesta siten, että asianosaisella on oikeus valittaa virallisen mittajaan tai mittauslautakunnan päätöksestä. Säännöksen nykyisen muodon mukaan valitus tehdään lääninhallitukselle. Samoin perustein kuin kohdassa 1.7. tulee pykälässä mainita lääninoikeus valitusviranomaisena, jotta puheena olevat valitusasiat pysyisivät lääninoikeuden käsiteltävinä.

25 §. Edelliseen pykälään ehdotettuun muutokseen liittyen tulisi myös 25 §:n 1 momentissa muuttaa lääninhallitus lääninoikeudeksi.

1.26. Työnvälityslaki

Työnvälityslain (246/59) 16 b §:n 1 momentissa on säädetty menettelystä, jolla työvoimapiirin toimisto voi periä takaisin perusteettomasti maksetun avustuksen. Momentissa on viitattu eräiden hallintoriita-asiain oikeuspaikasta annettuun lakiin. Tämä laki ehdotetaan kumottavaksi lailla lääninoikeuslain muuttamisesta (ks. lakiehdotus n:o 1 ja sen 2 ja 3 §:n sekä voimaantulo- ja siirtymäsäännöksen perusteluja). Tämän vuoksi ehdotetaan nyt puheena olevasta 16 b §:n 1 momentista poistettavaksi viittaus hallintoriita-asiain oikeuspaikasta annettuun lakiin. Sen sijasta lainkohdassa viitattaisiin lääninoikeuslakiin.

1.27. Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain (87/73) 1 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan maksuton oikeudenkäynti voidaan myöntää eräissä lääninoikeudessa käsiteltävissä asioissa. Mainitun pykälän 3 momentissa on säännös siitä, että käytettäessä laissa sanaa tuomioistuin tarkoitetaan sillä myös lääninoikeutta 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuissa asioissa. Kun lääninoikeudesta ehdotetaan nyt muodostettavaksi tuomioistuin, voidaan 1 §:n 3 momentista poistaa sanottu säännöskohta.

1.28. Poronhoitolaki

Poronhoitolain 43 §:ssä on muutoksenhakusäännökset paliskunnan päätökseen (1 mom.) ja Paliskuntain yhdistyksen päätökseen (3 mom.). Pykälän 2 momentissa on säännös valittamisesta kokouskutsuasiassa. Pykälän 4-6 momentissa on täydentäviä menettelysäännöksiä. Pykälän 1-3 momentissa on valitusviranomaisena mainittu lääninhallitus. Jotta valitus vastaisuudessa käsiteltäisiin lääninoikeudessa, on kohdassa 1.7. esitetyn syyn vuoksi näissä momenteissa mainittava lääninoikeus valitusviranomaisena.

Muutoksenhakupykälä on nykyisessä muodossaan vanhahtava. Pykälää on viimeksi muutettu vuonna 1949. Tämän vuoksi on tarpeen tarkistaa muutenkin pykälän sanontaa. Tämä tarkistus ei kuitenkaan sisällä asiallisia muutoksia nykytilaan. Siten valituksen oikeuttujen piiri ja valitusperusteet on tarkoitus tässä yhteydessä säilyttää nykyisellään. Maa- ja metsätalousministeriössä on valmisteilla poronhoitolain uudistaminen, jossa tulee arvioitavaksi laajemmin muutoksenhaku poronhoitoasioissa.

1.29. Tieliikennelaki

Tieliikennelaissa (267/81) ei ole muutoksenhakusäännöstä. Sellainen on sen sijaan ajokorttiasetuksessa (447/72), jossa säädetäänkin yksityiskohtaisemmin monista tieliikennelaissa säädetyistä asioista, joissa muutoksenhaku voi tulla kysymykseen. On kuitenkin eräitä sellaisia asioita, joissa poliisin päätös perustuu yksinomaan tieliikennelakiin. Tämä koskee muun muassa eräitä ajokortin peruuttamistapauksia. Toisaalta ajokorttiasetus on annettu aikaisem-

man, vuoden 1957 tieliikennelain nojalla, joten asetuksen säännökset eivät joka kohdaltaan vastaa nykyistä tieliikennelakia. Nykyisen ja vuoden 1957 tieliikennelain nojalla annettujen asetusten rinnakkainen voimassaolo on myös muutoksenhausta säättämisen kannalta ongelmallista. Tässä esityksessä voidaan huolehtia vain siitä, ettei lääninoikeusuudistus aiheuta epätoivottuja seurauksia muutoksenhakumenettelyyn tieliikenneasioissa.

Nykyisestä tilasta ei ole aiheutunut ongelmia muutoksenhaulle poliisin päätökseen sen vuoksi, että pelkästään tieliikennelain nojalla tehtävissä poliisin päätöksissä valitus on muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain ja lääninoikeuslain 2 §:n 1 momentin nojalla tullut lääninoikeudessa käsiteltäväksi. Jotta valitukset näissä tapauksissa menisivät vastaisuudessa lääninoikeuteen, on nyt kohdassa 1.7. mainituin syin tieliikennelakiin otettava nimenomainen säännös valitusviranomaisesta. Tämän vuoksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 106 a §. Muutoksena nykytilaan ehdotetaan, että poliisin antamista opetus- ja harjoituslupaa koskevista päätöksistä tehtävät valitukset käsiteltäisiin lääninhallituksessa. Päätöksenteko näissä asioissa perustuu sellaiseen harkintaan, jonka arviointi sopii ensimmäisessä valitusasteessa paremmin ylemmälle hallintoviranomaiselle kuin tuomioistuimelle. Ehdotettu 106 a § ei syrjäyttäisi asetuksissa olevia erisältöisiä muutoksenhakusäännöksiä.

Mainituissa 106 a §:ssä säädettäisiin myös muutoksenhausta lääninhallituksen päätökseen. Tämä koskee käytännössä autokoululuvan saamista ja peruuttamista koskevia asioita. Ehdotetun 106 a §:n 2 momentissa olisi ajokorttiasetuksen 42 §:n 2 momenttiin nykyisin sisältyvä erityissäännös valitusviranomaisesta valitettaessa autokoululuvan saamista koskevasta päätöksestä. Autokoululuvan peruuttamista koskevasta päätöksestä valitus menisi, niin kuin nykyisinkin, KHO:een muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain mukaisesti.

Yhdenmukaisesti tieliikennelakiin ehdotettavan muutoksen kanssa tulisi myös ajokorttiasetuksen 42 §:n 1 ja 2 momentti muutettavaksi. Pykälän 1 momentissa voidaan viitata ehdotettuun tieliikennelain 106 a §:n 2 ja 3 momenttiin, koska ajokorttiasetukseen perustuvissa poliisin päätöksissä muutoksenhaku on syytä järjestää samalla tavalla kuin tieliikennelain mukaan tehtävissä päätöksissä. Ajokorttiasetuksen

42 §:n 2 momentista tulisi puolestaan poistettavaksi sen ensimmäinen virke. Asetusluonnos on esityksen liitteenä.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lääninoikeuslain muuttamista koskevaan lakiin liittyy lääninoikeusasetuksen uudistaminen. Nykyinen asetus (751/75) on tarkoitus uusita kokonaan. Muutokset nykyiseen asetukseen verrattuna aiheutuisivat paitsi välittömästi lääninoikeuslakiin ehdotettavista uudistuksista myös siitä, että asetuksessa nykyään olevat asioiden käsittelyä koskevat säännökset olisi tarkoitus siirtää työjärjestykseen. Tämän ohella uuden asetuksen säännöksillä pyritään muutenkin tehostamaan lääninoikeuden toiminnan johtamista ja kehittämistä.

Asetusluonnoksen säännöksissä on pyritty kiinnittämään huomiota lääninoikeuden johtaja vastuusuhteiden järjestelyihin painottaen jaoston puheenjohtajien ja muidenkin jäsenten vastuuta toiminnan asianmukaisessa ja joutuisassa hoitamisessa. Niin kuin jo edellä 10 §:n perusteluissa on mainittu, pyritään myös tehostamaan lähinnä ylituomarin ja jaostojen muiden puheenjohtajien keskinäistä yhteistyötä lääninoikeuden hallintoa ja toiminnan kehittämistä koskevilla asioissa.

Nykytilasta poiketen ja yhdenmukaisesti sen kanssa, mitä on säädetty KHO:sta, jaostojen puheenjohtajat määräisi lääninoikeuden ylituomari. Heidät olisi kuitenkin määrättävä niistä lääninoikeudentuomareista, jotka on sijoitettu ylimpiin palkkausluokkiin. Nykyisin jaoston puheenjohtajana on lääninneuvos tai vanhempi lääninasessori.

Lääninoikeudessa ei ole tätä nykyä henkilöä, joka puheenjohtajaa avustaen johtaisi ja valvoisi lääninoikeuden toimistotoita. Käytännössä tällaisia asioita on lääninoikeuden kannalta hoitanut osittain veroasiaintoimiston toimistopäällikkö, mutta hän ei toimi lääninoikeudessa, koska veroasiaintoimisto on lääninhallituksen yleisen osaston alainen. Kun lääninoikeudella itsenäisenä virastona tulisi olemaan entistä enemmän johto- ja valvontatehtäviä sekä muita hallintotehtäviä, on paikallaan että asetuksella säädetään siitä, että lääninoikeudentuomari tai lääninoikeudensihteeri voidaan määrätä hoitamaan tiettyjä hallintotehtäviä.

Lääninoikeusasetuksessa säädettäisiin nimenomaan sisäisen hallinnon järjestämistä. Lääninoikeuden työjärjestyksessä sen sijaan annettaisiin etupäässä vain lainkäyttöasioiden käsittelyä koskevia määräyksiä. Työjärjestyksen vahvistaminen siirtyisi sisäasiainministeriöltä KHO:lle, joka vahvistaa nykyään liikevaihtovero-oikeuden ja 1.12.1987 voimaan tulleen vesilain muutoksen (467/87) mukaan vesioikeuksien ja vesiyläoikeuden työjärjestyksen.

Ehdotettavat muutokset edellyttävät myös muun muassa lääninhallitusasetuksen (202/88) eräiden pykälien muuttamista. Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annettua asetusta (702/77) tulisi muuttaa sen johdosta, että lääninoikeuden työjärjestyksen vahvistaminen ja lääninoikeuden jäsenen nimittämistä koskevat asiat kuuluisivat KHO:n täysistunnon tehtäviin.

Lääninoikeuksien siirtyminen sisäasiainministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle (Ahvenanmaan lääninoikeutta lukuun ottamatta) vaatii muutoksia valtioneuvoston ohjesäännön 16 §:ään (208/81) ja oikeusministeriöstä annetun asetuksen 2 §:ään (335/88).

Esitykseen sisältyy lakiehdotuksia, joilla toimivaltaa siirretään lääninhallitukselle. Lääninoikeuslain 2 §:n 1 momenttia koskevan muutosehdotuksen johdosta lisäksi eräissä asioissa toimivalta siirtyy lääninhallitukselle ilman nimenomaista erityislain tai asetuksen muuttamistakin. Yhdenmukaisesti näiden ehdotusten kanssa tulisi muuttaa rajavyöhykeasetuksen (404/47) 16 §:ää ja räjähdystarvikeasetuksen (85/80) 103 §:ää, jotta muutoksenhaku siirtyisi lääninhallitukselle. Myös ajokorttiasetusta (447/72) on muutettava.

Tässä tarkoitettut asetusluonnokset ovat esityksen liitteenä.

Edellä mainittujen asetusten lisäksi on esitykseen sisältyvien lakiehdotusten johdosta muutettava eräitä muita asetuksia, joita ei ole otettu tähän esitykseen liitteeksi. Muutostarpeet koskevat lastensuojeluasetuksen (1010/83) 15 §:ää, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun asetuksen (988/77) 28 §:ää, pysäköintivirhemaksusta annetun asetuksen (545/70) 9 §:ää ja puutavaranmittausasetuksen (162/69) 16 §:ää.

3. Voimaantulo

Lääninoikeuksien muodostaminen tuomioistuimiksi vaatii valmistavia toimenpiteitä, jotka koskevat erityisesti henkilöstöjärjestelyjä ja lääninoikeuden sisäisen hallinnon järjestämistä. Asiantuntijajäsenet joudutaan myös nimitämään eräitä asiaryhmiä varten. Asiallisen toimivallan ehdotetut muutokset lääninhallituksen ja lääninoikeuden kesken vaativat jonkin verran valmistautumista etukäteen. Näiden syiden johdosta laki lääninoikeuslain muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan noin vuoden kuluttua siitä, kun eduskunta on hyväksynyt sen. Täten voimaantulon ajankohdaksi on arvioitu vuoden 1989 loppupuolta.

Samanaikaisesti läänioikeuslain muuttamista koskevan lain kanssa tulisi saattaa voimaan lakiin liittyvät muut lakiehdotukset sekä edellisessä jaksossa mainitut asetuksilla annettavat säännökset.

4. Säättämisjärjestys

Lääninoikeudet yleisinä alueellisina hallintotuomioistuimina olisivat osa tuomiovaltaa käyttävää tuomioistuinorganisaatiota, jonka kaksisaarainen rakenne riita- ja rikosasiain lainkäyttöön sekä hallintolainkäyttöön on perustuslaintasoisesti vahvistettu hallitusmuodossa (2 § 4 mom.). Edelleen lääninoikeudet olisivat osa sitä alemmanasteista hallintolainkäyttöä, joka mainitaan hallitusmuodon 56 §:ssä, mutta jonka organisatorista muotoa ei ole tarkemmin säädetty.

Alemmanasteisen hallintolainkäytön osittainen siirtäminen toimialtaan yleisille hallintotuomioistuimille ei muodosta poikkeusta hallitusmuodon lainkäytön järjestämistä koskevista säännöksistä.

Voimassa olevan vuoden 1974 lääninoikeuslain eduskuntakäsittelyn yhteydessä tehdyn la-

kialoitteen johdosta antamassaan lausunnossa (n:o 3/1973 vp.) perustuslakivaliokunta katsoi, että lääninoikeuksien aseman järjestäminen siten, että niistä muodostetaan riippumattomat hallintotuomioistuimet, ei edellytä, että hallitusmuotoon otetaan säännös siitä, että yleisistä hallintotuomioistuinten säädetään lailla.

Lääninoikeuden jäsenten nimittämissäännöksiä valmisteltaessa on jouduttu kiinnittämään huomiota hallitusmuodon nimittämistä koskevien säännösten asettamiin vaatimuksiin, niin kuin lääninoikeuslain muuttamista koskevan lain yleisperusteluissa ja 6 §:n perusteluissa on selostettu. Pykälässä ehdotetut nimittämistavat ovat sopusoinnussa hallitusmuodon säännösten kanssa. Laki lääninoikeuslain muuttamisesta voidaan siten tältäkin osin käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Hallitusmuotoon sisältyvien tuomioistuinten koskevien perussäännösten johdonmukaisuuden ja selkeyden kannalta voidaan myöhemmin harkita hallitusmuodon säännösten täydentämistä alempia hallintotuomioistuinten koskevilla tarkemmilla säännöksillä.

Yksityisten valtionapulaitosten sopimusvaltuuskunnasta annettu laki, pysäköintivierhämaksusta annettu laki sekä huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa varten tapahtuvasta luovuttamisesta Islantiin, Norjaan, Ruotsiin tai Tanskaan annettu laki on säädetty perustuslain säätämisjärjestyksessä. Lakien nyt kysymyksessä oleva muuttaminen (lakiehdotukset n:o 10, 13 ja 15) ei kuitenkaan edellytä tällaista säätämisjärjestystä. Myös muut tämän esityksen lakiehdotukset ovat käsiteltävissä tavallisen lain säätämisestä määrättyssä järjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**lääninoikeuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1974 annetun lääninoikeuslain (1021/74) 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 1 momentti, 3—8 §, 10 §:n 2 ja 3 momentti, 11 §, 15 §:n 1 ja 2 momentti sekä 30 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 4 ja 8 § 12 päivänä kesäkuuta 1980 annetussa laissa (418/80), 6 ja 11 § osittain muutettuina mainitulla 12 päivänä kesäkuuta 1980 annetulla lailla sekä 10 §:n 3 momentti 22 päivänä joulukuuta 1978 annetussa laissa (1022/78), sekä

lisätään 1 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, sekä lakiin uusi 6 a ja 11 a § seuraavasti:

1 §

Yleisenä alueellisenä hallintotuomioistuime-
na on lääninoikeus.

Lääninoikeuden tuomiopiirinä on lääni.

2 §

Lääninoikeus käsittelee:

1) hallinto-oikeudelliset valitusasiat, jotka
on säädetty sen ratkaistavaksi;

2) kantelut päätöksen poistamiseksi asioissa,
joissa valitusviranomaisena on lääninoikeus;

3) hallintoriita-asiat, joita ei ole säädetty
muun viranomaisen ratkaistavaksi; sekä

4) muut sen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi
säädettyt asiat.

3 §

Hallintoriita-asia käsitellään siinä lääninoin-
keudessa, jonka tuomiopiirissä sillä asianosai-
sella, johon tehty vaatimus kohdistuu, on koti-
paikka. Jos vaatimus kohdistuu valtioon, kun-
taan tai muuhun julkisyhteisöön taikka itsenäi-
seen julkisoikeudelliseen laitokseen, käsittelee
asian se lääninoikeus, jonka tuomiopiirissä
tällaisen yhteisön tai laitoksen puhevaltaa käyt-
tävän viranomaisen sijaintipaikka on taikka
yhteisö tai laitos sijaitsee.

Jos hakijana on yksityinen henkilö ja vaati-
mus kohdistuu valtioon, saadaan asia panna
vireille myös siinä lääninoikeudessa, jonka tuo-
miopiirissä on hakijan kotipaikka.

Jos hallintoriita-asiassa ei, sen mukaan kuin
1 ja 2 momentissa on säädetty, ole toimival-
taista lääninoikeutta, mutta asia on kuitenkin
Suomessa ratkaistava, on asia käsiteltävä Uu-
denmaan lääninoikeudessa.

4 §

Lääninoikeudessa on puheenjohtajana lää-
ninoikeuden ylituomari ja muina jäseninä lää-
ninoikeudentuomareita.

Ratkaisematta olevien asioiden lukumäärän
vähentämiseksi tai muusta erityisestä syystä voi
lääninoikeudessa olla jäseninä myös määrä-
ajaksi nimitettäviä ylimääräisiä lääninoin-
keudentuomareita.

Lääninoikeudessa on 11 §:ssä mainittujen
asioiden käsittelyssä osallisena sivutoimisia asi-
antuntija- tai lisäjäseniä.

Lääninoikeudessa on asioiden valmistelua ja
esittelyä varten lääninoikeudensihteereitä.

5 §

Lääninoikeuden ylituomarin ja lääninoin-
keudentuomarin tulee olla oikeustieteen kandi-
daatin tutkinnon suorittaneita. Heiltä vaadi-
taan lisäksi, että he aikaisemmalla toiminnal-
laan ovat osoittaneet sellaista taitoa ja kykyä,
jota viran menestyksellinen hoitaminen edellyt-
tää.

Ylimääräiseltä lääninoikeudentuomarilta
vaaditaan sama kelpoisuus kuin vakinaiselta
lääninoikeudentuomarilta.

Lääninoikeudensihteerin tulee olla oikeus-
tieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut.

6 §

Lääninoikeuden ylituomarin nimittää tasa-
vallan presidentti korkeimman hallinto-oikeu-
den esityksestä virkaa haettavaksi julistamatta.

Lääninoikeudentuomarin nimittää tasavallan
presidentti. Virkaa haetaan lääninoikeudelta
tämän julistettua sen haettavaksi. Lääninoin-
keus toimittaa hakemukset oikeusministeriöön,

joka hankkii asiasta korkeimman hallinto-oikeuden lausunnon.

Ylimääräinen lääninoikeudentuomari nimitetään samassa järjestyksessä kuin vakinainen lääninoikeudentuomari. Hänellä on hallitusmuodossa tuomareille säädetty virassapysymisoikeus sinä määräaikana, joksi hänet on nimetty.

Lääninoikeudensihteerin nimittää lääninoikeus.

6 a §

Virkavapautta lääninoikeuden ylituomarille myöntää korkein hallinto-oikeus.

Virkavapautta lääninoikeudentuomarille myöntää lääninoikeus. Muuta kuin sellaista virkavapautta, johon virkamiehellä on oikeus lain tai virkaehtosopimuksen nojalla, myöntää yli kolmeksi kuukaudeksi kuitenkin korkein hallinto-oikeus.

Ylituomarin ja lääninoikeudentuomarin viran hoitamisesta virkavapauden aikana päättää sama viranomais, joka on myöntänyt virkavapauden.

Avoimna olevan ylituomarin ja lääninoikeudentuomarin viran väliaikaisen hoitajan ottamisesta päättää korkein hallinto-oikeus. Lääninoikeudentuomarin viran väliaikaisen hoitajan ottamisesta enintään kolmeksi kuukaudeksi päättää kuitenkin lääninoikeus.

7 §

Lääninoikeuden jäsenen sekä asiantuntija- ja lisäjäsenen on vannottava tuomarinvala tai annettava tuomarinvakuutus lääninoikeudessa siten kuin oikeudenkäymiskaaren 1 luvun 6 a ja 7 §:ssä on säädetty, jollei hän ole tehnyt sitä aikaisemmin.

8 §

Lääninoikeuden ylituomari vastaa lääninoikeuden tehtävien asianmukaisesta ja joutuisasta hoitamisesta sekä lääninoikeuden toiminnan kehittamisestä. Ylituomarin on tässä tarkoituksessa valvottava, että lääninoikeuden muut jäsenet ja esittelijät sekä muut virkamiehet täyttävät heille annetut tehtävät.

Lääninoikeuden ylituomarin on valvottava myös oikeusperiaatteiden soveltamista ja lain-tulkinnan yhdenmukaisuutta lääninoikeuden ratkaisuihin.

10 §

Jaoston puheenjohtajana on ylituomari tai lääninoikeudentuomari sekä muina jäseninä vähintään kaksi lääninoikeudentuomaria. Jaoston puheenjohtajalle kuuluvat jaostonsa osalta 8 §:ssä mainitut tehtävät.

Lääninoikeuden jäsenen ollessa satunnaisesti estyneenä hoitamasta virkatehtäviään tai vuosilomalla voi lääninoikeudessa tai sen jaostossa yhtenä jäsenenä olla sellainen lääninoikeudensihteer, jolla on lääninoikeudentuomarin virkaan vaadittava kelpoisuus.

11 §

Yhden lainoppineen jäsenen sijasta osallistuu lääninoikeudessa asian käsittelemiseen ja ratkaisemiseen asiantuntijajäsen:

1) lastensuojelulaissa (683/83) tarkoitetussa lapsen huostaanottoa, sijaishuoltoon sijoittamista tai huostassapitämisen lakkaamista koskevassa asiassa;

2) kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa (519/77) tarkoitetussa vastoin tahtoa tapahtuvaa erityishuollon antamista tai jatkamista koskevassa asiassa;

3) asiassa, jossa on kysymys muutoksenhausta mielisairaslain (187/52) 53 §:n 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen;

4) asiassa, jossa on kysymys päätöksestä, jolla henkilö on päihdehuoltolain (41/86) 11 tai 12 §:n mukaisesti määrätty hoitoon tahdostaan riippumatta, sekä mainitun lain 13 §:ssä tarkoitetussa asiassa; sekä

5) tartuntatautilaissa (583/86) tarkoitetuissa asioissa.

Lisäjäsenten osallistumisesta lääninoikeudessa asian käsittelemiseen ja ratkaisemiseen on säädetty verotuslain (482/58) 30 §:ssä.

Muusta toimenpiteestä kuin lopullisesta pääasiasratkaisusta lääninoikeus voi 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa asioissa kuitenkin päättää ilman asiantuntija- tai lisäjäsentä.

Lääninoikeudensihteer ei voi toimia 10 §:n 3 momentissa tarkoitettu tavoin jäsenenä päättäessä lopullisesta pääasiasratkaisusta edellä 1 momentissa mainituissa asioissa.

11 a §

Valtioneuvosto määrää lääninoikeuteen 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuja asioita varten riittävän määrän asiantuntijajäseniä ja näille varajäseniä kolmen vuoden toimikaudek-

si kerrallaan. Jäsenen tai varajäsenen paikan vapautuessa kesken toimikauden määrätään seuraaja jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Jäsenen ja varajäsenen oikeudesta pysyä tehtäväsään on muutoin voimassa, mitä tuomarinviran haltijoista on säädetty. Jos asiantuntijajäsenen on estynyt tai esteellinen eikä varajäsentä ole saatavissa, kutsuu lääninoikeus pätevän henkilön hänen sijaansa.

Asiantuntijajäsenen ja varajäsenen tulee olla:

1) 11 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoite-
tuissa asioissa tehtävään soveltuvan ylemmän
korkeakoulututkinnon suorittaneita, lastensuo-
jeluun hyvin perehtyneitä henkilöitä;

2) 11 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoite-
tuissa asioissa tehtävään soveltuvan ylemmän
korkeakoulututkinnon suorittaneita, kehitys-
vammaisten erityishuoltoon hyvin perehtyneitä
henkilöitä;

3) 11 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoite-
tuissa asioissa laillistettuja lääkäreitä, joilla on
hyvä perehtyneisyys psykiatriaan;

4) 11 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoite-
tuissa asioissa tehtävään soveltuvan ylemmän
korkeakoulututkinnon suorittaneita, päihde-
huoltoon hyvin perehtyneitä henkilöitä; sekä

5) 11 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoite-
tuissa asioissa tartuntatauteihin perehtyneitä
erikoislääkäreitä.

15 §

Esittelyn lääninoikeudessa toimittaa läänin-
oikeuden lainoppinut jäsen, lääninoikeudensihteeri
tai kka tilapäinen tai sivutoiminen esittelijä
sen mukaan kuin tarkemmin säädetään tai
määrätään. Notaari voidaan määrätä esittelemään
yksinkertaisia asioita.

Esittelijä voi asiaa esittelemättä vaatia läänin-
oikeuden puolesta vastineita ja selityksiä, asian
aikaisemmin ratkaisseeseen viranomaisen
asiakirjavihkon ja lausunnon sekä muuta vas-
taavaa asian ratkaisemista varten tarpeellista
selvitystä. Esittelijä voi myös asettaa vastineen
tai selityksen antamiselle 14 §:n 3 momentissa
tarkoitettun määräajan. Avustava virkamies,

jolla on riittäväksi katsottava pätevyys, voi-
daan määrätä suorittamaan tässä momentissa
tarkoitettuja toimenpiteitä esittelijän sijasta.

30 §

Ahvenanmaan lääninhallituksessa lääninoi-
keuden muodostavat maaherra, lääninneuvos
ja vanhempi lääninsihteeri. Lääninoikeuden
puheenjohtajana toimii maaherra sekä muina
jäseninä lääninneuvos ja vanhempi lääninsihteeri,
jotka huolehtivat myös esittelijän tehtävistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 . Sillä kumotaan eräiden hallinto-
riita-asian oikeuspaikasta 3 päivänä joulukuuta
1954 annettu laki (446/54) sekä 24 päivänä
lokakuuta 1986 annetun valtion virkamieslain
(755/86) 72 §.

Tämän lain säännöksiä sovelletaan myös lain
voimaan tullessa lääninoikeudessa vireillä ole-
viin asioihin. Lääninoikeuslain tähänastisen
2 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettut ja
muut tämän lain voimaantulon jälkeen läänin-
hallituksen toimivaltaan kuuluvat, lääninoi-
keudessa lain voimaan tullessa vireillä olevat
asiat siirretään käsiteltäviksi asianomaisessa
lääninhallituksessa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toi-
menpiteisiin. Ennen lain voimaantuloa huoleh-
tivat aikaisempi lääninoikeus ja sen puheenjohtaja
niistä tämän lain ja sen nojalla annetun
asetuksen mukaan lääninoikeudelle ja läänin-
oikeuden ylituomarille kuuluvista tehtävistä,
jotka ovat tarpeen lääninoikeuden virkojen
täyttämiseksi ja muissa henkilöstöä koskeissa
asioissa.

Niiden verotuslain 30 §:ssä tarkoitettujen li-
säjäsenten ja heidän varamiestensä, joiden toi-
mikausi on kesken tämän lain voimaan tulles-
sa, määräys toimia tehtävässä on voimassa
myös tämän lain mukaisessa lääninoikeudessa.

2.

Laki**asiakirjain lähettämisestä annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan asiakirjain lähettämisestä 26 päivänä helmikuuta 1954 annetun lain (74/54) 5 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 11 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (763/70), näin kuuluvaksi:

5 §

Mitä tässä laissa säädetään valtion hallinto-
viranomaisesta, sovelletaan myös tasavallan
hallitukseen, korkeimpaan hallinto-oikeuteen,
länininoikeuteen, liikevaihtovero-oikeuteen ja
vakuutus-oikeuteen sekä, haettaessa muutosta
vakuutus-oikeuden päätökseen, korkeimpaan
oikeuteen, samoin kuin valtiontalouden tarkas-

tusviraston tarkastusneuvostoon, työtuomiois-
tuimeen, maistraattiin ja kunnallisiin hallinto-
viranomaisiin.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

3.

Laki**kunnallislain 40 ja 141 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 10 päivänä joulukuuta 1976 annetun kunnallis-
lain (953/76) 40 §:n 1 momentin 1 kohta ja 141 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

40 §

Vaalikelpoisuus

Vaalikelpoisia valtuutetuksi eivät ole:

1) maaherra, lääninhallituksen kansliapääl-
likkö ja osastopäällikkö, lääninoikeuden yli-
tuomari eikä lääninoikeudentuomari;

jempänä tässä pykälässä toisin säädetä. Vali-
tettaessa kuntien edustajainkokouksen tai kun-
tainliiton viranomaisen päätöksestä määräytyy
toimivaltainen lääninoikeus samojen perus-
teiden mukaan kuin mitä 136 §:ssä on säädetty
lääninhallituksen toimimisesta alustusvirano-
maisena.

141 §

Valitusviranomainen

Valitus tehdään lääninoikeudelle, jollei jäl-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

4. **Laki** **rakennuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 16 päivänä elokuuta 1958 annetun rakennuslain (370/58) 52 §:n 5 momentti, 103 §:n 3 momentti, 138 §:n 1 momentti ja 139 §, sellaisina kuin niistä ovat 52 §:n 5 momentti 5 päivänä elokuuta 1977 annetussa laissa (609/77), 103 §:n 3 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (499/81) ja 138 §:n 1 momentti 21 päivänä heinäkuuta 1977 annetussa laissa (580/77), sekä *lisätään* lakiin uusi 138 a § seuraavasti:

52 §

Päätöksestä, jolla rakentamiskehoitus on annettu, saa tontin omistaja tai haltija valittaa lääninoikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Lääninoikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Jollei päätöstä valituksen johdosta kumota, luetaan 2 momentissa rakentamiselle asetettu määräaika rakentamiskehituksen antamisesta.

103 §

Jos syntyy erimielisyyksiä maan ottamisesta 2 momentin mukaiseen käyttöön, asian ratkaisee lääninoikeus. Jäljempänä 108 §:n 2 momentissa tarkoitettuja korvauksia koskevat erimielisyydet eivät vaikuta kunnan haltuunotto-oikeuteen.

138 §

Tämän lain taikka sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten perusteella annettua rakennuslautakunnan päätöksestä sekä kaupunginhallituksen päätöksestä tonttijaon hyväksymistä koskevassa asiassa saa valittaa lääninoikeuteen. Valitusaika on 14 päivää päätöksen tiedoksisaannista.

138 a §

Sellaisesta asema- tai rakennuskaavan muutosta, rantakaavaa tai rantakaavan muutosta koskevasta päätöksestä, jota ei ole alistettava vahvistettavaksi, samoin kuin sellaisesta yleiskaavaa koskevasta päätöksestä, jota ei alisteta vahvistettavaksi, tehdään valitus sille viranomaiselle, jolle vastaavasta alistettavaa kaavaa koskevasta päätöksestä valitetaan. Muutoin

muutoksenhaussa noudatetaan, mitä kunnallislaissa (953/76) on säädetty.

Kunnallishallituksen päätökseen katu- tai rakennuskaavatiepiirustusten vahvistamista sekä tämän lain 124 a §:n mukaista toimenpidelupaa koskevassa asiassa haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukseen. Muutoin muutoksenhaussa noudatetaan, mitä kunnallislaissa on säädetty. Toimenpidelupaa koskeva lääninhallituksen päätös annetaan kuitenkin tämän lain 140 §:ssä säädetyllä tavalla.

139 §

Lääninoikeuden päätöksestä samoin kuin lääninhallituksen päätöksestä sen ratkaistavaksi alistetussa tai valituksella saatetussa asiassa valitetaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen ja lääninhallituksen päätöksestä muussa asiassa ympäristöministeriöön. Valitusaika on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista, jollei toisin ole säädetty.

Ympäristöministeriön 1 momentin nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annettussa laissa (154/50) on säädetty. Ministeriön päätökseen tässä pykälässä tarkoitetuissa asioissa on liitettävä valitusosoitus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Lääninoikeudessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat valitukset, jotka lain voimaantumisen jälkeen kuuluvat lääninhallituksen tai ympäristöministeriön toimivaltaan, siirretään käsiteltäviksi asianomaisessa lääninhallituksessa tai vastaavasti ympäristöministeriössä.

Tämän lain 139 §:n 1 momenttia sovelletaan valituksiin, jotka tehdään tämän lain voimaan tultua annettavista lääninoikeuden tai lääninhallituksen päätöksistä.

5.

Laki**maa-aineslain 20 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 24 päivänä heinäkuuta 1981 annetun maa-aineslain (555/81) 20 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

20 §***Muutoksenhaku***

Tämän lain nojalla annetusta kunnanhallituksen päätöksestä tehdään valitus lääninhallitukselle. Muutoin muutoksenhaussa kunnanhallituksen päätökseen noudatetaan, mitä kunnallislaissa (953/76) on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Lääninoikeudessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat valitukset, jotka lain voimaantulon jälkeen kuuluvat lääninhallituksen toimivaltaan, siirretään käsiteltäviksi asianomaisessa lääninhallituksessa.

6.

Laki**jätehuoltolain 44 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 31 päivänä elokuuta 1978 annetun jätehuoltolain (673/78) 44 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 24 päivänä tammikuuta 1986 annetussa laissa (65/86), näin kuuluvaksi:

44 §

Ympäristönsuojelulautakunnan tai kunnan muun viranomaisen päätökseen haetaan muutosta valittamalla lain 17, 21 ja 21 a §:ssä tarkoitetuissa asioissa lääninhallitukseen ja 29, 33 ja 38 §:ssä tarkoitetuissa asioissa lääninoikeuteen.

Valitusaika 29 §:ssä tarkoitetuissa jätehuoltomaksun määräämistä ja maksuunpanoa koskeissa asioissa luetaan 30 §:ssä säädetyn muistutusajan päättymisestä tai, jos päätöksestä on tehty muistutus, muistutukseen annetun päätöksen tiedoksisaannista. Muutoin muutoksenhaussa 1 momentin mukaisissa asioissa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa ta-

pauksissa kunnan viranomaisen tämän lain taikka sen nojalla annettujen säännösten perusteella tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukseen, 28 §:ssä tarkoitetuissa jätehuoltotaksan hyväksymistä koskeissa asioissa kuitenkin lääninoikeuteen, noudattaen mitä kunnallislaissa (953/76) on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Lääninoikeudessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat valitukset, jotka lain voimaantulon jälkeen kuuluvat lääninhallituksen toimivaltaan, siirretään käsiteltäviksi asianomaisessa lääninhallituksessa.

7.

Laki**jätevesimaksusta annetun lain 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan jätevesimaksusta 13 päivänä heinäkuuta 1973 annetun lain (610/73) 11 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

11 §		
Jätevesimaksun määräämistä koskevaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninoikeuteen 30 päivän kuluessa.	Tämä laki tulee voimaan kuuta 19 .	päivänä

8.

Laki**kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 25 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista 19 päivänä tammikuuta 1973 annetun lain (35/73) 25 §:n 3 momentti näin kuuluvaksi:

25 §		
Toimikunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla lääninoikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.	Tämä laki tulee voimaan kuuta 19 .	päivänä

9.

Laki**kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1964 annetun kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/64) 8 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

8 §		
Eläkelaitoksen päätökseen muussa kuin eläkettä koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla sen läänin lääninoikeuteen, missä eläkelaitoksen kotipaikka on. Valitusosoikeus on asianosaisella ja jäsenyhteisöllä. Lääninoi-	keuden päätökseen saa hakea muutosta myös eläkelaitoksen hallitus.	
	Tämä laki tulee voimaan kuuta 19 .	päivänä

10.

Laki**yksityisten valtionapulaitosten sopimusvaltuuskunnasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan yksityisten valtionapulaitosten sopimusvaltuuskunnasta 23 päivänä helmikuuta 1979 annetun lain (239/79) 7 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

7 §

momentissa tarkoitettussa asiassa valitus tehdään kuitenkin valtiovarainministeriölle.

Muuhun sopimusvaltuuskunnan tai sen jaoston päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Uudenmaan lääninoikeuteen. Edellä 5 §:n 2

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 19 ____.

11.

Laki**poliisilain 25 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 18 päivänä helmikuuta 1966 annetun poliisilain (84/66) 25 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

25 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 19 ____.

Poliisipäällikön päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninoikeuteen noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annettussa laissa (154/50) on säädetty.

12.

Laki**etuostolain 22 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 5 päivänä elokuuta 1977 annetun etuostolain (608/77) 22 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

22 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 19 ____.

Edellä 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen ostaja ja 6 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa myös myyjä saavat hakea muutosta valittamalla lääninoikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

13.

Laki**pysäköintivirhemaksusta annetun lain 14 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan pysäköintivirhemaksusta 3 päivänä huhtikuuta 1970 annetun lain (248/70) 14 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

14 §

Pysäköinninvalvojan vastalauseen johdosta antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla lääninoikeuteen 30 päivässä päätöksen tiedoksisaannista noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty. Valituskirjelmään on sen lisäksi, mitä siitä on erikseen säädetty, liitettävä todistus vaaditun maksun suorittamisesta määrääjassa uhalla, että valitus muuten jätetään tutkimatta. Ennen asian ratkaisemista

lääninoikeuden on hankittava asiassa pysäköinninvalvojan lausunto. Valituskirjelmään saa toimittaa myös pysäköinninvalvojalle, jonka tulee silloin oman lausuntonsa ohella toimittaa se lääninoikeudelle. Lääninoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

14.

Laki**ylikuormamaksusta annetun lain 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan ylikuormamaksusta 14 päivänä tammikuuta 1982 annetun lain (51/82) 15 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

15 §

Muutoksenhaku ja täytäntöönpano

Ylikuormamaksun määräämistä koskevaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninoikeuteen noudattaen, mitä muutoksen-

hausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

15.

Laki**huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa varten tapahtuvasta luovuttamisesta Islantiin, Norjaan, Ruotsiin tai Tanskaan annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa varten tapahtuvasta luovuttamisesta Islantiin, Norjaan, Ruotsiin tai Tanskaan 11 päivänä joulukuuta 1970 annetun lain (761/70) 5 §:n 2 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 §:n 1 ja 3 momentti sekä 12 §:n 2 momentti näin kuuluviksi:

5 §

Jollei poliisipiirin päällikkö suostu luovuttamiseen, hänen on kiireellisesti saatettava asia lääninoikeuden käsiteltäväksi.

10 §

Jos luovutettavaksi pyydetty 8 §:n nojalla on määrätty pidettäväksi laitoksessa tai otettavaksi säilöön, on lääninoikeuden annettava pää-

töksensä, jollei erityistä estettä ole, viiden arkipäivän kuluessa siitä, kun asiakirjat ovat saapuneet lääninoikeuteen tai jos laitokseen tai säilöön ottaminen on tapahtunut sen jälkeen, samassa ajassa siitä päivästä.

11 §

Tämän lain nojalla annettuun päätökseen saa hakea muutosta muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetyssä järjestyksessä. Poliisipiirin päällikön päätöksestä valitus tehdään kuitenkin lääninoikeudelle ja valitusaika on tällöin 14 päivää päätöksen tiedoksisaannista.

Valitettaessa lääninoikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen valituskirjelmä voidaan toimittaa myös lääninoikeuteen. Lääninoikeuden on tällöin viivytyksettä toimittava asiakirjat korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

12 §

Luovuttamispäätös voidaan panna täytäntöön, ennen kuin se on saanut lainvoiman, jos poliisipiirin päällikkö tai lääninoikeus erityisesti syystä niin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

16.

Laki**kansanterveyslain 47 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun kansanterveyslain (66/72) 47 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

47 §

Terveyslautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninoikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

17.

Laki**terveydenhoitolain 26 §:n 3 momentin kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Täten kumotaan 27 päivänä elokuuta 1965 annetun terveydenhoitolain (469/65) 26 §:n 3 momentti.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä

kuuta 19 . Sitä sovelletaan niiden valitusten käsittelyyn, jotka ovat vireillä lain voimaan tullessa tai jotka tulevat sen jälkeen vireille lääninoikeudessa.

18.

Laki**kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kehitysvammaisten erityishuollosta 23 päivänä kesäkuuta 1977 annetun lain (519/77) 82 §:n 3 momentti sekä

muutetaan 33 §:n 3 momentti, 81 §:n 2 momentti ja 82 §:n 2 momentti näin kuuluviksi:

33 §

Tutkimuksen tultua loppuun suoritetuksi erityishuollon johtoryhmä päättää erityishuollon antamisesta. Päätös erityishuollon antamisesta vastoin tahtoa on välittömästi ja viimeistään kahden viikon kuluessa sen tekemisestä alistettava lääninoikeuden vahvistettavaksi. Lääninoikeuden tulee käsitellä asia kiireellisenä.

81 §

Siitä poiketen, mitä 1 momentissa säädetään, erityishuollon johtoryhmän, sosiaalilautakunnan tai kunnallisen viranhaltijan päätökseen, joka koskee erityishuollon antamista tai lopettamista taikka yksilöllisen erityishuolto-ohjelman hyväksymistä, haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukseen ja päätökseen, joka koskee vastoin tahtoa tapahtuvaa erityishuollon antamista tai jatkamista, valittamalla lääninoikeuteen. Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty. Valitus

voidaan antaa sanottuna aikana myös erityishuollon johtoryhmälle tai sosiaalilautakunnalle, joiden tulee oman lausuntonsa ohella toimittaa se valitusviranomaiselle.

82 §

Lääninhallituksen 36 §:n nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Lääninhallituksessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat vastoin tahtoa tapahtuvaa erityishuollon antamista tai jatkamista koskevat alistus- ja valitusasiat käsitellään loppuun lääninhallituksessa aikaisemman lain mukaisesti. Muuten tätä lakia sovelletaan lain voimaan tullessa vireillä oleviin valituksiin ja ne siirretään toimivaltaiseen viranomaiseen. Sosiaalihallituksessa olevat aikaisemman lain 82 §:n 2 momentissa tarkoitettut valitukset siirretään korkeimman hallinto-oikeuden käsiteltäviksi.

19.

Laki**sairaanhoitoalan kuntainliittojen uudelleenjärjestämisestä eräissä tapauksissa annetun lain 23 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan sairaanhoitoalan kuntainliittojen uudelleenjärjestämisestä eräissä tapauksissa 13 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (30/78) 23 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

23 §

Siirtyvän omaisuuden arvon vahvistaa ja suoritettavan korvauksen tai lunastuksen mää-

rää, jollei siitä sovita, toimikunta, johon luovutuksen saaja ja luovuttaja valitsevat kumpikin kaksi jäsentä ja heille varajäsenet. Toimikunta valitsee ulkopuolelta puheenjohtajan ja

hänelle varamiehen. Jollei puheenjohtajasta ja hänen varamiehestään sovita, hänet määrää laitoksen sijaintipaikan lääninhallitus. Valtion jäsenen toimikuntaan määrää sosiaali- ja terveysministeriö. Toimikunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla lääninoikeuteen

30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

20.

Laki

kunnallisista yleissairaaloista annetun lain 44 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kunnallisista yleissairaaloista 29 päivänä loka-kuuta 1965 annetun lain (561/65) 44 §, sellaisena kuin se on muutettuna 18 päivänä heinäkuuta 1975 ja 27 päivänä elokuuta 1976 annetuilla laeilla (595/75 ja 751/76), näin kuuluvaksi:

44 §

Edellä 20 §:ssä tarkoitetun toimikunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla lääninoikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Toimivaltainen tässä laissa tarkoitetuissa asioissa on se lääninoikeus, jonka tuomiopiiris-

sä kysymyksessä olevan kuntainliiton kotipaikka on. Kuntainliiton kotipaikan lääninhallitus antaa 20 §:n 1 momentissa tarkoitetun suostumuksen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

21.

Laki

tartuntatautilain 29 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 25 päivänä heinäkuuta 1986 annetun tartuntatautilain (583/86) 29 §:ään uusi näin kuuluva 2 momentti:

29 §

Kunnan viranomaisen päätöksestä valitus tehdään lääninoikeudelle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

22.

Laki**leimaverolain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 6 päivänä elokuuta 1943 annetun leimaverolain (662/43) 4 §:ään sisältyvä viranomaisten kolmas ryhmä, sellaisena kuin se on 28 päivänä lokakuuta 1983 annetussa laissa (808/83), näin kuuluvaksi:

4 §

Viranomaiset, joiden toimituskirjoista leimaveroa on suoritettava, luetaan leiman määrän puolesta kuuteen ryhmään seuraavasti:

3 ryhmä:

Lääninhallitukset, lääninoikeudet, väestörekisterikeskus, keskusrikospoliisi, suojelupoliisi, sota-arkisto, valtiokonttori, valtiontalouden tarkastusvirasto, verohallitus, tullihallitus, pankkitarkastusvirasto, rakennushallitus, tuomiokapitulit, ortodoksisen kirkkokunnan kirkollishallitus, kouluhallitus, ammattikasvatus-

hallitus, valtionarkisto, maakunta-arkistot, maatilahallitus, vesi- ja ympäristöhallitus, metsähallitus, maanmittaushallitus, metsäntutkimuslaitos, tie- ja vesirakennushallitus, autorekisterikeskus, ilmailuhallitus, ilmatieteen laitos, rautatiehallitus, posti- ja telehallitus, merenkulkuhallitus, elinkeinohallitus, patentti- ja rekisterihallitus, työsuojeluhallitus, tapaturmavirasto, sosiaalihallitus ja lääkintöhallitus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

23.

Laki**koiraverosta annetun lain 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan koiraverosta 29 päivänä kesäkuuta 1979 annetun lain (590/79) 12 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

12 §

Kunnanhallituksen tai johtosäännössä määrätyn viranhaltijan oikaisuvaatimuksen johdosta tekemästä päätöksestä saa valittaa 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siihen lääninoikeuteen, jonka tuomiopiirissä kunta on. Muutoin muutoksenhaussa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa

annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

24.

Laki**verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin 29 päivänä kesäkuuta 1961 annetun lain (367/61) 8 §:n 2 ja 4 momentti näin kuuluviksi:

8 §

Milloin perustevelituksesta on muualla erikseen säädetty, on niitä säännöksiä noudatettava.

va. Muussa tapauksessa on perustevelitus tehtävä sille viranomaiselle, jolle saamisen määräämisestä tai maksuunpanosta on säännön mukaisesti valitettava. Jollei sellaista viran-

omaista ole säädetty, on perustevalitus tehtävä sille lääninoikeudelle, jonka tuomiopiirissä saaminen on määrätty tai maksuunpantu.

oikeuteen 60 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siinä järjestyksessä kuin verotuslain 96 §:n 2 ja 3 momentissa on säädetty.

Lääninoikeuden päätöksestä sen 2 ja 3 momentin nojalla käsittelemässä perustevalitusasiassa saa valittaa korkeimpaan hallinto-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 19 .

25.

Laki

puutavarannittauslain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 7 päivänä maaliskuuta 1969 annetun puutavarannittauslain (161/69) 24 § ja 25 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

24 §

Asianosaisella, joka on tyytymätön mittauskustannuksia koskevaan virallisen mittajaan tai mittauslautakunnan päätökseen, on oikeus hakea siihen muutosta 14 päivän kuluessa päätöksen antamisesta lukien valittamalla siihen lääninoikeuteen, jonka tuomiopiirissä toimitus on kokonaan tai pääosaltaan suoritettu. Lääninoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

25 §

Asianosaisten on asetuksella säädettävän määräajan kuluessa mittauslaitoksen päätöstyä tai, jos mittauskustannuksia koskevasta päätöksestä on valitettu, lääninoikeuden ratkaistua valituksen suoritettava mittauskustannukset viralliselle mittajalle tai mittauslautakunnan puheenjohtajalle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 19 .

26.

Laki

työväkilyslain 16 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 2 päivänä kesäkuuta 1959 annetun työväkilyslain (246/59) 16 b §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 6 päivänä toukokuuta 1983 annetussa laissa (424/83), näin kuuluvaksi:

16 b §

Työvoimapiirin toimisto voi periä valtiolle takaisin perusteettomasti suoritettujen avustusten siinä järjestyksessä kuin hallintoriita-asioiden käsittelystä on lääninoikeuslaissa (1021/74) säädetty.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 19 .

27.

Laki**maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan maksuttomasta oikeudenkäynnistä 2 päivänä helmikuuta 1973 annetun lain (87/73) 1 §:n 3 momentti näin kuuluvaksi:

1 §

— — — — —
Mitä tässä laissa on tuomioistuimesta sanottu, koskee soveltuvien osin myös tuomaria tämän käsitellessä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua hakemusasiasiaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 ____.

28.

Laki**poronhoitolain 43 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 4 päivänä kesäkuuta 1948 annetun poronhoitolain (444/48) 43 §, sellaisena kuin se on 16 päivänä joulukuuta 1949 annetussa laissa (772/49), näin kuuluvaksi:

43 §

Paliskunnan päätökseen saa jokainen hakea muutosta sillä perusteella, että päätös loukkaa hänen oikeuttaan. Paliskunnan osakas saa hakea muutosta päätökseen myös sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä tai muutoin on lainvastainen. Valitus tehdään lääninoikeudelle.

Jos poroisäntä on kieltäytynyt ottamasta paliskunnan kokousta koskevaan kuulutukseen asiaa, joka hänelle on todistettavasti ilmoitettu, saa kieltäytymisestä valittaa lääninoikeuteen.

Paliskuntain yhdistyksen päätökseen saa se,

jota päätös koskee, hakea muutosta sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä tai muutoin on lain taikka yhdistyksen sääntöjen vastainen. Valitus tehdään Lapin lääninoikeudelle.

Valitusaika luetaan pöytäkirjan tarkastamisesta, jos valittaja on ollut läsnä kokouksessa, jossa valituksen kohteena oleva päätös on tehty. Muutoin muutoksenhaussa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 ____.

29.

Laki

tieliikennelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 3 päivänä huhtikuuta 1981 annetun tieliikennelain (267/81) 9 luvun otsikko sekä *lisätään* sanottuun lukuun uusi 106 a § seuraavasti:

9 luku

Muutoksenhaku sekä valtuutus- ja voimaantulosäännökset

106 a §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta poliisin ja lääninhallituksen antamaan päätökseen on voimassa, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, jollei toisin ole erikseen säädetty.

Poliisin antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninoikeuteen. Opetus- ja harjoituslupaa koskevasta poliisin päätöksestä valitetaan kuitenkin lääninhallitukseen. Auto-koululuvan saamista koskevasta lääninhallituk-

sen päätöksestä valitetaan liikenneministeriöön.

Poliisin ja lääninhallituksen antama päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta. Muutoin muutoksenhaussa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Lääninoikeudessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat valitukset, jotka lain voimaantulon jälkeen kuuluvat lääninhallituksen toimivaltaan, siirretään käsiteltäviksi asianomaisessa lääninhallituksessa.

Helsingissä 27 päivänä toukokuuta 1988

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Matti Louekoski*

1.

Laki

läninoinkeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1974 annetun läninoinkeuslain (1021/74) 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 1 momentti, 3—8 §, 10 §:n 2 ja 3 momentti, 11 §, 15 §:n 1 ja 2 momentti sekä 30 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 4 ja 8 § 12 päivänä kesäkuuta 1980 annetussa laissa (418/80), 6 ja 11 § osittain muutettuina mainitulla 12 päivänä kesäkuuta 1980 annetulla lailla sekä 10 §:n 3 momentti 22 päivänä joulukuuta 1978 annetussa laissa (1022/78), sekä

lisätään 1 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, sekä lakiin uusi 6 a ja 11 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Kussakin läninhallituksessa on läninoinkeus.

2 §

Läninoinkeus käsittelee ja ratkaisee verotuslaissa ja muualla laissa sen käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi säädettyjen asioiden lisäksi läninhallituksen toimialaan kuuluvat

- 1) hallinto-oikeudelliset valitusasiat;
- 2) asiat, jotka koskevat hallintopäätöksen poistamista kantelun johdosta;
- 3) alistettavat asiat, jotka koskevat valtiollisissa vaaleissa käytettävien vaaliluetteloiden oikaisemista tai henkikirjoittamista;
- 4) hallintoriita-asiat; sekä
- 5) asiat, jotka koskevat elinkeinoluvan peruuttamista taikka liikkeen tai sen osaston sulkemista määräjäksi.

3 §

Läninoinkeus ei kuitenkaan käsittele eikä ratkaise niitä läninhallituksen toimialaan kuuluvia valitusasioita, jotka koskevat maistraatin tai järjestysvoimien viran täyttämistä, julkisten huvien toimeenpanoa, luvan myöntämistä tilausliikenteen harjoittamiseen tai avustuksen

Ehdotus

1 §

Yleisenä alueellisena hallintotuomioistuimena on läninoinkeus.

Läninoinkeuden tuomiopiirinä on lääni.

2 §

Läninoinkeus käsittelee:

- 1) hallinto-oikeudelliset valitusasiat, jotka on säädetty sen ratkaistavaksi;
- 2) kantelut päätöksen poistamiseksi asioissa, joissa valitusviranomaisena on läninoinkeus;
- 3) hallintoriita-asiat, joita ei ole säädetty muun viranomaisen ratkaistavaksi; sekä
- 4) muut sen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi säädettyt asiat.

3 §

Hallintoriita-asia käsitellään siinä läninoinkeudessa, jonka tuomiopiirissä sillä asianosaisella, johon tehty vaatimus kohdistuu, on kotipaikka. Jos vaatimus kohdistuu valtioon, kuntaan tai muuhun julkisyhteisöön taikka itsenäiseen julkisoikeudelliseen laitokseen, käsittelee

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

taikka muun tuen myöntämistä valtion varoista, eikä valituksia muissa kuin 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuissa alistettavissa asioissa. Lääninoikeus ei myöskään käsittele eikä ratkaise niitä lääninhallituksen toimialaan kuuluvia 2 §:ssä tarkoitettuja asioita, joissa lääninhallituksen päätökseen on oikeus hakea muutosta raastuvanoikeudessa tai kihlakunnan-oikeudessa.

4 §

Lääninoikeudessa on lääninoikeuden puheenjohtajana toimiva lääninneuvos ja muina jäseninä lääninoikeudessa toimivat lääninneuvokset sekä vanhemmat ja nuoremmat lääninasessorit.

Kussakin lääninhallituksessa on vähintään yksi lääninoikeuden puheenjohtajana toimivan lääninneuvoksen peruspalkkainen virka sekä yhteensä vähintään kolme vanhemman ja nuoremmen lääninasessorin peruspalkkaista virkaa.

Lääninhallituksessa voi lääninoikeuden tehtäviä varten olla myös lääninoikeudessa toimivan lääninneuvoksen virkoja sekä lääninoikeudensihteerin virkoja ja toimia.

5 §

Ratkaisematta olevien asioiden lukumäärän vähentämiseksi tai muusta sellaisesta syystä voi lääninoikeudessa olla jäseninä myös ylimääräisiä lääninneuvoksia sekä ylimääräisiä vanhempia ja nuorempia lääninasessoreita.

Lääninoikeudessa voi olla erityisten asiain käsittelyssä osallisena lisäjäseniä sen mukaan kuin laissa erikseen säädetään.

6 §

Lääninoikeuden puheenjohtajana toimivan lääninneuvoksen, lääninoikeudessa toimivan lääninneuvoksen sekä vanhemman ja nuoremmen lääninasessorin tulee olla oikeustieteen kandidaatin tai aikaisemman sitä vastaavan

asian se lääninoikeus, jonka tuomiopiirissä tällaisen yhteisön tai laitoksen puhevaltaa käyttävän viranomaisen sijaintipaikka on taikka yhteisö tai laitos sijaitsee.

Jos hakijana on yksityinen henkilö ja vaatimus kohdistuu valtioon, saadaan asia panna vireille myös siinä lääninoikeudessa, jonka tuomiopiirissä on hakijan kotipaikka.

Jos hallintoriita-asiassa ei, sen mukaan kuin 1 ja 2 momentissa on säädetty, ole toimivaltaista lääninoikeutta, mutta asia on kuitenkin Suomessa ratkaistava, on asia käsiteltävä Uudenmaan lääninoikeudessa.

4 §

Lääninoikeudessa on puheenjohtajana lääninoikeuden ylituomari ja muina jäseninä lääninoikeudentuomareita.

Ratkaisematta olevien asioiden lukumäärän vähentämiseksi tai muusta erityisestä syystä voi lääninoikeudessa olla jäseninä myös määräjäksi nimitettäviä ylimääräisiä lääninoikeudentuomareita.

Lääninoikeudessa on 11 §:ssä mainittujen asioiden käsittelyssä osallisena sivutoimisia asiantuntija- tai lisäjäseniä.

Lääninoikeudessa on asioiden valmistelua ja esittelyä varten lääninoikeudensihteereitä.

5 §

Lääninoikeuden ylituomarin ja lääninoikeudentuomarin tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita. Heiltä vaaditaan lisäksi, että he aikaisemmalla toiminnallaan ovat osoittaneet sellaista taitoa ja kykyä, jota viran menestyksellinen hoitaminen edellyttää.

Ylimääräiseltä lääninoikeudentuomarilta vaaditaan sama kelpoisuus kuin vakinaiselta lääninoikeudentuomarilta.

Lääninoikeudensihteerin tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut.

6 §

Lääninoikeuden ylituomarin nimittää tasavallan presidentti korkeimman hallinto-oikeuden esityksestä virkaa haettavaksi julistamatta.

Lääninoikeudentuomarin nimittää tasavallan presidentti. Virkaa haetaan lääninoikeudelta

Voimassa oleva laki

tutkinnon suorittaneita. Heiltä vaaditaan lisäksi, että he aikaisemmalla toiminnallaan ovat osoittaneet sellaista taitoa ja kykyä, jota viran menestyksellinen hoitaminen edellyttää.

Ylimääräiseltä lääninneuvokselta sekä ylimääräiseltä vanhemmalta ja nuoremmalta lääninasessorilta vaaditaan sama kelpoisuus kuin vastaavan vakinaisen viran haltijalta.

7 §

Lääninoikeuden jäsenen ja lisäjäsenen, joka ei aikaisemmin ole tehnyt tuomarivalaa, on ennen tehtävänsä ryhtymistä vannottava se lääninoikeudessa.

8 §

Lääninoikeuden puheenjohtaja vastaa lääninoikeuden tehtävien asianmukaisesta ja joutuisasta hoidosta. Puheenjohtajan on tässä tarkoituksessa valvottava, että lääninoikeuden muut jäsenet ja sille kuuluvia tehtäviä suorittavat muut virkamiehet täyttävät heille uskotut lääninoikeuden tehtävät.

Puheenjohtajan on valvottava myös oikeusperiaatteiden soveltamista ja laintulkinnan yhdenmukaisuutta lääninoikeuden ratkaisuihin.

Ehdotus

tämän julistettua sen haettavaksi. Lääninoikeus toimittaa hakemukset oikeusministeriöön, joka hankkii asiasta korkeimman hallinto-oikeuden lausunnon.

Ylimääräinen lääninoikeudentuomari nimetään samassa järjestyksessä kuin vakinainen lääninoikeudentuomari. Hänellä on hallitusmuodossa tuomareille säädetty virassapysymisoikeus sinä määräaikana, joksi hänet on nimetty.

Lääninoikeudensihteerin nimittää lääninoikeus.

6 a §

Virkavapautta lääninoikeuden ylituomarille myöntää korkein hallinto-oikeus.

Virkavapautta lääninoikeudentuomarille myöntää lääninoikeus. Muuta kuin sellaista virkavapautta, johon virkamiehellä on oikeus lain tai virkaehtosopimuksen nojalla, myöntää yli kolmeksi kuukaudeksi kuitenkin korkein hallinto-oikeus.

Ylituomarin ja lääninoikeudentuomarin viran hoitamisesta virkavapauden aikana päättää sama viranomainen, joka on myöntänyt virkavapauden.

Avoinna olevan ylituomarin ja lääninoikeudentuomarin viran väliaikaisen hoitajan ottamisesta päättää korkein hallinto-oikeus. Lääninoikeudentuomarin viran väliaikaisen hoitajan ottamisesta enintään kolmeksi kuukaudeksi päättää kuitenkin lääninoikeus.

7 §

Lääninoikeuden jäsenen sekä asiantuntija- ja lisäjäsenen on vannottava tuomarivala tai annettava tuomarinvakuutus lääninoikeudessa siten kuin oikeudenkäymiskaaren 1 luvun 6 a ja 7 §:ssä on säädetty, jollei hän ole tehnyt sitä aikaisemmin.

8 §

Lääninoikeuden ylituomari vastaa lääninoikeuden tehtävien asianmukaisesta ja joutuisasta hoitamisesta sekä lääninoikeuden toiminnan kehittämisestä. Ylituomarin on tässä tarkoituksessa valvottava, että lääninoikeuden muut jäsenet ja esittelijät sekä muut virkamiehet täyttävät heille annetut tehtävät.

Lääninoikeuden ylituomarin on valvottava myös oikeusperiaatteiden soveltamista ja laintulkinnan yhdenmukaisuutta lääninoikeuden ratkaisuihin.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

Jaoston puheenjohtajana on lääninneuvos tai vanhempi lääninasessori sekä muina jäseninä vähintään kaksi lääninasessoria.

Lääninoikeuden jäsenen ollessa satunnaisesti estyneenä hoitamasta virkatehtäviään tai vuosilomalla voi lääninoikeudessa tai sen jaostossa yhtenä jäsenenä olla lääninoikeudensihteeri tai lääninsihteeri, jolla on nuoremman lääninasessorin virkaan vaadittava kelpoisuus. Lääninoikeudensihteeri, lääninsihteeri tai ylimääräinen esittelijä, jolla on nuoremman lääninasessorin virkaan vaadittava kelpoisuus, voi lääninoikeuden työtilanteen niin vaatiessa toimia esittelemässään asiassa lääninoikeuden jäsenenä.

11 §

Valtioneuvosto voi määrätä lääninoikeuden puheenjohtajana toimivan lääninneuvoksen, lääninoikeudessa toimivan lääninneuvoksen tai vanhemman lääninasessorin toimimaan lääninhallituksen kansliapäällikön ja yleisen osaston päällikön sijaisena.

Sisäasiainministeriö voi hankittuaan asiasta oikeusministeriön lausunnon määrätä lääninoikeuden jäsenen käsittelemään ja ratkaisemaan ulosottoasioita sekä erityisistä syistä myös muita asioita.

Muissa kuin edellä 1 ja 2 momentissa mainituissa tapauksissa lääninoikeuden jäsen ei ole velvollinen suorittamaan lääninhallituksessa muita kuin lääninoikeuden toimintaan liittyviä tehtäviä.

Jaoston puheenjohtajana on ylituomari tai lääninoikeudentuomari sekä muina jäseninä vähintään kaksi lääninoikeudentuomaria. Jaoston puheenjohtajalle kuuluvat jaostonsa osalta 8 §:ssä mainitut tehtävät.

Lääninoikeuden jäsenen ollessa satunnaisesti estyneenä hoitamasta virkatehtäviään tai vuosilomalla voi lääninoikeudessa tai sen jaostossa yhtenä jäsenenä olla sellainen lääninoikeudensihteeri, jolla on lääninoikeudentuomarin virkaan vaadittava kelpoisuus.

11 §

Yhden lainoppineen jäsenen sijasta osallistuu lääninoikeudessa asian käsittelemiseen ja ratkaisemiseen asiantuntijajäsen:

1) lastensuojelulaissa (683/83) tarkoitetussa lapsen huostaanottoa, sijaishuoltoon sijoittamista tai huostassapitämisen lakkaamista koskevassa asiassa;

2) kehitysvammaisten erityishuollosta annettussa laissa (519/77) tarkoitetussa vastoin tahtoa tapahtuvaa erityishuollon antamista tai jatkamista koskevassa asiassa;

3) asiassa, jossa on kysymys muutoksenhausta mielisairaslain (187/52) 53 §:n 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen;

4) asiassa, jossa on kysymys päätöksestä, jolla henkilö on päihdehuoltolain (41/86) 11 tai 12 §:n mukaisesti määrätty hoitoon tahdostaan riippumatta, sekä mainitun lain 13 §:ssä tarkoitetussa asiassa; sekä

5) tartuntatautilaissa (583/86) tarkoitetuissa asioissa.

Lisäjäsenten osallistumisesta lääninoikeudessa asian käsittelemiseen ja ratkaisemiseen on säädetty verotuslain (482/58) 30 §:ssä.

Muusta toimenpiteestä kuin lopullisesta pääasiaratkaisusta lääninoikeus voi 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa asioissa kuitenkin päättää ilman asiantuntija- tai lisäjäsentä.

Lääninoikeudensihteeri ei voi toimia 10 §:n 3 momentissa tarkoitetuin tavoin jäsenenä päätettäessä lopullisesta pääasiaratkaisusta edellä 1 momentissa mainituissa asioissa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 a §

Valtioneuvosto määrää lääninoikeuteen 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuja asioita varten riittävän määrän asiantuntijajäseniä ja näille varajäseniä kolmen vuoden toimikaudeksi kerrallaan. Jäsenen tai varajäsenen paikan vapautuessa kesken toimikauden määrätään seuraaja jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Jäsenen ja varajäsenen oikeudesta pysyä tehtävässään on muutoin voimassa, mitä tuomarinviran haltijoista on säädetty. Jos asiantuntijajäsen on estynyt tai esteellinen eikä varajäsen ole saatavissa, kutsuu lääninoikeus pätevän henkilön hänen sijaansa.

Asiantuntijajäsenen ja varajäsenen tulee olla:

1) 11 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa asioissa tehtävään soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita, lastensuojeluun hyvin perehtyneitä henkilöitä;

2) 11 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa asioissa tehtävään soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita, kehitysvammaisten erityishuoltoon hyvin perehtyneitä henkilöitä;

3) 11 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuissa asioissa laillistettuja lääkäreitä, joilla on hyvä perehtyneisyys psykiatriaan;

4) 11 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuissa asioissa tehtävään soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita, päihdehuoltoon hyvin perehtyneitä henkilöitä; sekä

5) 11 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetuissa asioissa tartuntatauteihin perehtyneitä erikoislääkäreitä.

15 §

Esittelyn lääninoikeudessa toimittaa lääninoikeuden jäsen, läänioikeudensihteeri, lääninsihteeri tai ylimääräinen esittelijä sen mukaan kuin tarkemmin säädetään tai määrätään. Notaari voidaan määrätä suorittamaan yksinkertaisten asioiden esittelyä.

Esittelijä voi asiaa esittelemättä vaatia lääninoikeuden puolesta vastineita ja selityksiä, asian aikaisemmin ratkaiseen viranomaisen asiakirjavihkon ja lausunnon sekä muuta vastaavaa asian ratkaisemista varten tarpeellista selvitystä. Esittelijä voi myös asettaa vastineen tai selityksen antamiselle 14 §:n 3 momentissa tarkoitetun määräajan. Notaari voidaan mää-

15 §

Esittelyn lääninoikeudessa toimittaa lääninoikeuden lainoppinut jäsen, läänioikeudensihteeri taikka tilapäinen tai sivutoiminen esittelijä sen mukaan kuin tarkemmin säädetään tai määrätään. Notaari voidaan määrätä esittelemään yksinkertaisia asioita.

Esittelijä voi asiaa esittelemättä vaatia lääninoikeuden puolesta vastineita ja selityksiä, asian aikaisemmin ratkaiseen viranomaisen asiakirjavihkon ja lausunnon sekä muuta vastaavaa asian ratkaisemista varten tarpeellista selvitystä. Esittelijä voi myös asettaa vastineen tai selityksen antamiselle 14 §:n 3 momentissa tarkoitetun määräajan. Avustava virkamies,

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

rätä suorittamaan tässä momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä esittelijän sijasta.

jolla on riittäväksi katsottava pätevyys, voidaan määrätä suorittamaan tässä momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä esittelijän sijasta.

30 §

Ahvenanmaan lääninhallituksessa lääninoikeuden muodostavat maaherra, lääninneuvos ja vanhempi lääninsihteeri. Lääninoikeuden puheenjohtajana toimii maaherra ja muina jäseninä lääninneuvos ja vanhempi lääninsihteeri, jotka huolehtivat myös *lääninasessorin* ja esittelijän tehtävistä.

30 §

Ahvenanmaan lääninhallituksessa lääninoikeuden muodostavat maaherra, lääninneuvos ja vanhempi lääninsihteeri. Lääninoikeuden puheenjohtajana toimii maaherra *sekä* muina jäseninä lääninneuvos ja vanhempi lääninsihteeri, jotka huolehtivat myös esittelijän tehtävistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 . Sillä kumotaan eräiden hallintoriita-asiain oikeuspaikasta 3 päivänä joulukuuta 1954 annettu laki (446/54) sekä 24 päivänä lokakuuta 1986 annetun valtion virkamieslain (755/86) 72 §.

Tämän lain säännöksiä sovelletaan myös lain voimaan tullessa lääninoikeudessa vireillä oleviin asioihin. Lääninoikeuslain tähänastisen 2 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettut ja muut tämän lain voimaantulon jälkeen lääninhallituksen toimivaltaan kuuluvat, lääninoikeudessa lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat siirretään käsiteltäviksi asianomaisessa lääninhallituksessa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Ennen lain voimaantuloa huolehtivat aikaisempi lääninoikeus ja sen puheenjohtaja niistä tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen mukaan lääninoikeudelle ja lääninoikeuden ylituomarille kuuluvista tehtävistä, jotka ovat tarpeen lääninoikeuden virkojen täyttämiseksi ja muissa henkilöstöä koskevissa asioissa.

Niiden verotuslain 30 §:ssä tarkoitettujen lisäjäsenten ja heidän varamiestensä, joiden toimikausi on kesken tämän lain voimaan tullessa, määräys toimia tehtävässä on voimassa myös tämän lain mukaisessa lääninoikeudessa.

2.

Laki**asiakirjain lähettämisestä annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan asiakirjain lähettämisestä 26 päivänä helmikuuta 1954 annetun lain (74/54) 5 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 11 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (763/70), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

5 §

Mitä tässä laissa säädetään valtion hallinto-
viranomaisesta, sovellettakoon myös tasavallan
hallitukseen, korkeimpaan hallinto-oikeuteen,
virkeylioikeuteen, liikevaihtovero-oikeuteen ja
vakuutus-oikeuteen sekä, haettaessa muutosta
vakuutus-oikeuden päätökseen, korkeimpaan
oikeuteen, samoin kuin valtiontalouden tarkas-
tusviraston tarkastusneuvostoon, työtuomiois-
tuimeen, maistraattiin, *järjestys-oikeuteen* ja
kunnallisiin hallintoviranomaisiin.

Ehdotus

5 §

Mitä tässä laissa säädetään valtion hallinto-
viranomaisesta, *sovelletaan* myös tasavallan
hallitukseen, korkeimpaan hallinto-oikeuteen,
lääni-oikeuteen, liikevaihtovero-oikeuteen ja
vakuutus-oikeuteen sekä, haettaessa muutosta
vakuutus-oikeuden päätökseen, korkeimpaan
oikeuteen, samoin kuin valtiontalouden tarkas-
tusviraston tarkastusneuvostoon, työtuomiois-
tuimeen, maistraattiin ja kunnallisiin hallinto-
viranomaisiin.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 _____.

3.

Laki**kunnallislain 40 ja 141 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 10 päivänä joulukuuta 1976 annetun kunnallis-
lain (953/76) 40 §:n 1 momentin 1 kohta ja 141 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

40 §

Vaalikelpoisuus

Vaalikelpoisia valtuutetuksi eivät ole:

1) maaherra, lääninhallituksen osastopäällik-
kö, *lääninneuvos*, lääninasessori eikä *lääninoi-
keudensihteeri*;

1) maaherra, lääninhallituksen *kansliapääl-
likkö ja osastopäällikkö*, *lääninoikeuden yli-
tuomari* eikä *lääninoikeudentuomari*;

141 §

Valitusviranomainen

Valitus tehdään lääninoikeudelle, jollei jäl-
jempänä tässä pykälässä toisin säädetä. Vali-

141 §

Valitusviranomainen

Valitus tehdään lääninoikeudelle, jollei jäl-
jempänä tässä pykälässä toisin säädetä. Vali-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

tettaessa kuntien edustajainkokouksen tai kuntainliiton viranomaisen päätöksestä on valitusviranomaisena 136 §:ssä tarkoitetun lääninhallituksen yhteydessä toimiva lääninoikeus.

tettaessa kuntien edustajainkokouksen tai kuntainliiton viranomaisen päätöksestä *määräytyy toimivaltainen lääninoikeus samojen perusteiden mukaan kuin mitä 136 §:ssä on säädetty lääninhallituksen toimimisesta alustusviranomaisena.*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

4.

Laki**rakennuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 16 päivänä elokuuta 1958 annetun rakennuslain (370/58) 52 §:n 5 momentti, 103 §:n 3 momentti, 138 §:n 1 momentti ja 139 §, sellaisina kuin niistä ovat 52 §:n 5 momentti 5 päivänä elokuuta 1977 annetussa laissa (609/77), 103 §:n 3 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (499/81) ja 138 §:n 1 momentti 21 päivänä heinäkuuta 1977 annetussa laissa (580/77), sekä *lisätään* lakiin uusi 138 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

52 §

Päätöksestä, jolla rakentamiskehoitus on annettu, saa tontin omistaja tai haltija valittaa 14 päivän kuluessa tiedoksi saamisesta lääninhallitukselle. Lääninhallituksen päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa tiedoksi saamisesta. Jollei päätöstä valituksen johdosta kumota, luetaan 2 momentissa rakentamiselle asetettu määräaika rakentamiskehotuksen antamisesta.

Päätöksestä, jolla rakentamiskehoitus on annettu, saa tontin omistaja tai haltija valittaa *lääninoikeuteen* 14 päivän kuluessa *päätöksen tiedoksisaannista*. *Lääninoikeuden* päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa *päätöksen tiedoksisaannista*. Jollei päätöstä valituksen johdosta kumota, luetaan 2 momentissa rakentamiselle asetettu määräaika rakentamiskehotuksen antamisesta.

103 §

Jos syntyy erimielisyyksiä maan ottamisesta 2 momentin mukaiseen käyttöön, asian ratkaise lääninhallitus. Jäljempänä 108 §:n 2 momentissa tarkoitettuja korvauksia koskevat erimielisyydet eivät vaikuta kunnan haltuunotto-oikeuteen.

Jos syntyy erimielisyyksiä maan ottamisesta 2 momentin mukaiseen käyttöön, asian ratkaise *lääninoikeus*. Jäljempänä 108 §:n 2 momentissa tarkoitettuja korvauksia koskevat erimielisyydet eivät vaikuta kunnan haltuunotto-oikeuteen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

138 §

Tämän lain taikka sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten perusteella annettua rakennuslautakunnan päätöksestä sekä kaupunginhallituksen päätöksestä tonttijaon hyväksymistä koskevassa asiassa saa valittaa lääninhallitukselle. Valitusaika on 14 päivää tiedoksisaamisesta.

138 §

Tämän lain taikka sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten perusteella annettua rakennuslautakunnan päätöksestä sekä kaupunginhallituksen päätöksestä tonttijaon hyväksymistä koskevassa asiassa saa valittaa *lääninoikeuteen*. Valitusaika on 14 päivää *päätöksen tiedoksisaannista*.

138 a §

Sellaisesta asema- tai rakennuskaavan muutosta, rantakaavaa tai rantakaavan muutosta koskevasta päätöksestä, jota ei ole alistettava vahvistettavaksi, samoin kuin sellaisesta yleiskaavaa koskevasta päätöksestä, jota ei alisteta vahvistettavaksi, tehdään valitus sille viranomaiselle, jolle vastaavasta alistettavaa kaavaa koskevasta päätöksestä valitetaan. Muutoin muutoksenhaussa noudatetaan, mitä kunnallislaisissa (953/76) on säädetty.

Kunnallishallituksen päätökseen katu- tai rakennuskaavatiepiirustusten vahvistamista sekä tämän lain 124 a §:n mukaista toimenpidelupaa koskevassa asiassa haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukseen. Muutoin muutoksenhaussa noudatetaan, mitä kunnallislaisissa on säädetty. Toimenpidelupaa koskeva lääninhallituksen päätös annetaan kuitenkin tämän lain 140 §:ssä säädetyllä tavalla.

139 §

Lääninhallituksen päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

139 §

Lääninoikeuden päätöksestä samoin kuin lääninhallituksen päätöksestä sen ratkaistavaksi alistetussa tai valituksella saatetussa asiassa valitetaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen ja lääninhallituksen päätöksestä muussa asiassa ympäristöministeriöön. Valitusaika on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista, jollei toisin ole säädetty.

Ympäristöministeriön 1 momentin nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annettussa laissa (154/50) on säädetty. Ministeriön päätökseen tässä pykälässä tarkoitetuissa asioissa on liitettävä valitusosoitus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Lääninoikeudessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat valitukset, jotka lain voi-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

maantulon jälkeen kuuluvat lääninhallituksen tai ympäristöministeriön toimivaltaan, siirretään käsiteltäviksi asianomaisessa lääninhallituksessa tai vastaavasti ympäristöministeriössä.

Tämän lain 139 §:n 1 momenttia sovelletaan valituksiin, jotka tehdään tämän lain voimaan tultua annettavista lääninoikeuden tai lääninhallituksen päätöksistä.

5.

Laki**maa-aineslain 20 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 24 päivänä heinäkuuta 1981 annetun maa-aineslain (555/81) 20 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

20 §

20 §

*Muutoksenhaku**Muutoksenhaku*

Tämän lain nojalla annetusta kunnanhallituksen päätöksestä saa valittaa niin kuin kunnallislaissa (953/76) on säädetty.

Tämän lain nojalla annetusta kunnanhallituksen päätöksestä tehdään valitus lääninhallitukselle. Muutoin muutoksenhaussa kunnanhallituksen päätökseen noudatetaan, mitä kunnallislaissa (953/76) on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Lääninoikeudessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat valitukset, jotka lain voimaantulon jälkeen kuuluvat lääninhallituksen toimivaltaan, siirretään käsiteltäviksi asianomaisessa lääninhallituksessa.

6.

Laki**jätehuoltolain 44 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 31 päivänä elokuuta 1978 annetun jätehuoltolain (673/78) 44 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 24 päivänä tammikuuta 1986 annetussa laissa (65/86), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

44 §

Ympäristönsuojelulautakunnan tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta lääninoikeudelta valittamalla 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

Muutosta jätehuoltomaksun määräämistä ja maksuunpanoa koskevaan päätökseen haetaan lääninoikeudelta valittamalla 30 päivän kuluessa 30 §:ssä tarkoitetun muistutuksen tekemiselle säädetyn ajan päättymisestä tai, jos päätöksestä on tehty muistutus, muistutukseen annetun päätöksen tiedoksi saamisesta.

Muutoksenhaussa on muutoin noudatettava, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Ehdotus

44 §

Ympäristönsuojelulautakunnan tai kunnan muun viranomaisen päätökseen haetaan muutosta valittamalla lain 17, 21 ja 21 a §:ssä tarkoitetuissa asioissa lääninhallitukseen ja 29, 33 ja 38 §:ssä tarkoitetuissa asioissa lääninoikeuteen.

Valitusaika 29 §:ssä tarkoitetuissa jätehuoltomaksun määräämistä ja maksuunpanoa koskevissa asioissa luetaan 30 §:ssä säädetyn muistutustajan päättymisestä tai, jos päätöksestä on tehty muistutus, muistutukseen annetun päätöksen tiedoksisaannista. Muutoin muutoksenhaussa 1 momentin mukaisissa asioissa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa kunnan viranomaisen tämän lain taikka sen nojalla annettujen säännösten perusteella tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukseen, 28 §:ssä tarkoitetuissa jätehuoltotaksan hyväksymistä koskevissa asioissa kuitenkin lääninoikeuteen, noudattaen mitä kunnallislaissa (953/76) on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Lääninoikeudessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat valitukset, jotka lain voimaantulon jälkeen kuuluvat lääninhallituksen toimivaltaan, siirretään käsiteltäviksi asianomaisessa lääninhallituksessa.

7.

Laki**jätevesimaksusta annetun lain 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan jätevesimaksusta 13 päivänä heinäkuuta 1973 annetun lain (610/73) 11 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

11 §

Jätevesimaksun määräämistä koskevaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukseen 30 päivän kuluessa.

11 §

Jätevesimaksun määräämistä koskevaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninoikeuteen 30 päivän kuluessa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

8.

Laki**kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 25 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista 19 päivänä tammikuuta 1973 annetun lain (35/73) 25 §:n 3 momentti näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

25 §

Toimikunnan päätökseen *tyytymätön* saa 30 päivän kuluessa tiedoksi saamisesta hakea päätökseen muutosta lääninhallitukselta.

Toimikunnan päätökseen saa hakea muutosta *valittamalla lääninoikeuteen* 30 päivän kuluessa *päätöksen tiedoksisaannista*.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

9.

Laki**kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1964 annetun kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/64) 8 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

8 §

Eläkelaitoksen päätökseen muussa kuin eläketä koskevassa asiassa saadaan hakea muutosta valittamalla sen läänin lääninhallitukselle, missä eläkelaitoksen kotipaikka on. Valitusoikeus on asianosaisella ja jäsenyhteisöllä. Lääninhallituksen päätökseen saa hakea muutosta myös eläkelaitoksen hallitus.

Eläkelaitoksen päätökseen muussa kuin eläketä koskevassa asiassa *saa* hakea muutosta valittamalla sen läänin *lääninoikeuteen*, missä eläkelaitoksen kotipaikka on. Valitusoikeus on asianosaisella ja jäsenyhteisöllä. *Lääninoikeuden* päätökseen saa hakea muutosta myös eläkelaitoksen hallitus.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

10.

Laki**yksityisten valtionapulaitosten sopimusvaltuuskunnasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan yksityisten valtionapulaitosten sopimusvaltuuskunnasta 23 päivänä helmikuuta 1979 annetun lain (239/79) 7 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

7 §

Muuhun sopimusvaltuuskunnan tai sen jaoston päätökseen saa hakea valittamalla muutosta Uudenmaan lääninhallitukselta. Edellä 5 §:n 2 momentissa tarkoitettussa asiassa valitus tehdään kuitenkin valtiovarainministeriölle.

Muuhun sopimusvaltuuskunnan tai sen jaoston päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Uudenmaan *lääninoikeuteen*. Edellä 5 §:n 2 momentissa tarkoitettussa asiassa valitus tehdään kuitenkin valtiovarainministeriölle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

11.

Laki
poliisilain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 18 päivänä helmikuuta 1966 annetun poliisilain (84/66) 25 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

25 §

— — — — —
 Muutoksen hakemisesta poliisipäällikön päätökseen on voimassa, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa on säädetty.
 — — — — —

— — — — —
 Poliisipäällikön päätökseen *haetaan muutosta valittamalla lääninoikeuteen noudattaen*, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa *annetussa laissa (154/50)* on säädetty.
 — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä
 kuuta 19 .

12.

Laki
etuostolain 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 5 päivänä elokuuta 1977 annetun etuostolain (608/77) 22 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

22 §

Edellä 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen ostaja ja 6 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa myös myyjä saavat hakea muutosta lääninhallitukseen valittamalla 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.
 — — — — —

22 §

Edellä 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen ostaja ja 6 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa myös myyjä saavat hakea muutosta valittamalla *lääninoikeuteen* 30 päivän kuluessa päätöksen *tiedoksisaannista*.
 — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä
 kuuta 19 .

13.

Laki**pysäköintivirhemaksusta annetun lain 14 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan pysäköintivirhemaksusta 3 päivänä huhtikuuta 1970 annetun lain (248/70) 14 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

14 §

Joka on tyytymätön pysäköinninvalvojan vastalauseen johdosta antamaan päätökseen, saa valittaa siitä lääninhallitukseen 30 päivässä päätöksen tiedoksisaamisesta. Valituskirjaan on sen lisäksi, mitä siitä on erikseen säädetty, liitettävä todistus vaaditun maksun suorittamisesta määräajassa uhalla, että valitus muuten jätetään tutkimatta. Ennen asian ratkaisemista lääninhallituksen on hankittava asiassa pysäköinninvalvojan lausunto. Valituskirjan saa toimittaa myös pysäköinninvalvojalle, jonka tulee silloin oman lausuntonsa ohella toimittaa se lääninhallitukselle. Lääninhallituksen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Ehdotus

14 §

Pysäköinninvalvojan vastalauseen johdosta antamaan päätökseen saa *hakea muutosta valittamalla lääninoikeuteen* 30 päivässä päätöksen tiedoksisaannista noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty. Valituskirjelmään on sen lisäksi, mitä siitä on erikseen säädetty, liitettävä todistus vaaditun maksun suorittamisesta määräajassa uhalla, että valitus muuten jätetään tutkimatta. Ennen asian ratkaisemista *lääninoikeuden* on hankittava asiassa pysäköinninvalvojan lausunto. *Valituskirjelmän* saa toimittaa myös pysäköinninvalvojalle, jonka tulee silloin oman lausuntonsa ohella toimittaa se *lääninoikeudelle*. *Lääninoikeuden* päätökseen ei saa hakea muutosta *valittamalla*.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

14.

Laki**ylikuormamaksusta annetun lain 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan ylikuormamaksusta 14 päivänä tammikuuta 1982 annetun lain (51/82) 15 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

15 §

Muutoksenhaku ja täytäntöönpano

Muutoksenhausta ylikuormamaksun määräämistä koskevaan päätökseen on voimassa, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Ehdotus

15 §

Muutoksenhaku ja täytäntöönpano

Ylikuormamaksun määräämistä koskevaan päätökseen *haetaan muutosta valittamalla lääninoikeuteen noudattaen*, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

15.

Laki

huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa varten tapahtuvasta luovuttamisesta Islantiin, Norjaan, Ruotsiin tai Tanskaan annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa varten tapahtuvasta luovuttamisesta Islantiin, Norjaan, Ruotsiin tai Tanskaan 11 päivänä joulukuuta 1970 annetun lain (761/70) 5 §:n 2 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 §:n 1 ja 3 momentti sekä 12 §:n 2 momentti näin kuuluviksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Jollei poliisipiirin päällikkö suostu luovuttamiseen, hänen on kiireellisesti saatettava asia lääninhallituksen käsiteltäväksi. *Lääninhallituksessa asian ratkaisee lääninoikeus.*

Jollei poliisipiirin päällikkö suostu luovuttamiseen, hänen on kiireellisesti saatettava asia *lääninoikeuden* käsiteltäväksi.

10 §

Jos luovutettavaksi pyydetty 8 §:n nojalla on määrätty pidettäväksi laitoksessa tai otettavaksi säilöön, on lääninhallituksen annettava päätöksensä, jollei erityistä estettä ole, viiden arkipäivän kuluessa siitä, kun asiakirjat ovat saapuneet lääninhallitukseen tahi jos laitokseen tai säilöön ottaminen on tapahtunut sen jälkeen, samassa ajassa siitä päivästä.

Jos luovutettavaksi pyydetty 8 §:n nojalla on määrätty pidettäväksi laitoksessa tai otettavaksi säilöön, on *lääninoikeuden* annettava päätöksensä, jollei erityistä estettä ole, viiden arkipäivän kuluessa siitä, kun asiakirjat ovat saapuneet *lääninoikeuteen* tai jos laitokseen tai säilöön ottaminen on tapahtunut sen jälkeen, samassa ajassa siitä päivästä.

11 §

Tämän lain nojalla annettuun päätökseen saadaan hakea muutosta muutoksenhausta hallintoasioissa säädettyssä järjestyksessä. Valitus-aika poliisipiirin päällikön päätöksestä on neljätoista päivää siitä päivästä, jona valittaja sai tiedon päätöksestä, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valitettaessa lääninhallituksen päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen valituskirja voidaan toimittaa myös lääninhallitukseen. Lääninhallituksen on tällöin viivytyksettä toimitettava asiakirjat *omine lausuntoineen* korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

11 §

Tämän lain nojalla annettuun päätökseen saa hakea muutosta muutoksenhausta hallintoasioissa *annetussa laissa (154/50)* säädettyssä järjestyksessä. Poliisipiirin päällikön päätöksestä *valitus tehdään kuitenkin lääninoikeudelle* ja valitus-aika on *tällöin 14 päivää päätöksen tiedoksisaannista.*

Valitettaessa *lääninoikeuden* päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen *valituskirjelmä* voidaan toimittaa myös *lääninoikeuteen*. *Lääninoikeuden* on tällöin viivytyksettä toimitettava asiakirjat korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

12 §

Luovuttamispäätös voidaan panna täytäntöön, ennen kuin se on saanut lainvoiman, jos poliisipiirin päällikkö tai lääninhallitus erityisestä syystä niin määrää.

Luovuttamispäätös voidaan panna täytäntöön, ennen kuin se on saanut lainvoiman, jos poliisipiirin päällikkö tai *lääninoikeus* erityisestä syystä niin määrää.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19*

16.

Laki**kansanterveyslain 47 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun kansanterveyslain (66/72) 47 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

47 §

Terveyslautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukselle kolmenkymmenen päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

47 §

Terveyslautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla *lääninoikeuteen* 30 päivän kuluessa päätöksen *tiedoksisaannista*.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 ____.

17.

Laki**terveydenhoitolain 26 §:n 3 momentin kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti kumotaan 27 päivänä elokuuta 1965 annetun terveydenhoitolain (469/65) 26 §:n 3 momentti.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 §

Lääninhallitus voi sen estämättä mitä 2 momentissa on sanottu myöntää terveydenhoitolautakunnan päätöksestä valitettaessa kuntaa kuultuaan luvan, jos sen antamista on pidettävä yleisen edun kannalta tärkeänä.

(3 mom. kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 ____ . Sitä sovelletaan niiden valitusten käsittelyyn, jotka ovat vireillä lain voimaan tullessa tai jotka tulevat sen jälkeen vireille lääninoikeudessa.

18.

Laki

kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kehitysvammaisten erityishuollosta 23 päivänä kesäkuuta 1977 annetun lain (519/77) 82 §:n 3 momentti sekä

muutetaan 33 §:n 3 momentti, 81 §:n 2 momentti ja 82 §:n 2 momentti näin kuuluviksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

33 §

Tutkimuksen tultua loppuun suoritetuksi erityishuollon johtoryhmä päättää erityishuollon antamisesta. Päätös erityishuollon antamisesta vastoin tahtoa on välittömästi ja viimeistään kahden viikon kuluessa sen tekemisestä alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi. Lääninhallituksen tulee käsitellä asia kiireellisenä.

Tutkimuksen tultua loppuun suoritetuksi erityishuollon johtoryhmä päättää erityishuollon antamisesta. Päätös erityishuollon antamisesta vastoin tahtoa on välittömästi ja viimeistään kahden viikon kuluessa sen tekemisestä alistettava *lääninoikeuden* vahvistettavaksi. *Lääninoikeuden* tulee käsitellä asia kiireellisenä.

81 §

Siitä poiketen, mitä 1 momentissa säädetään, erityishuollon johtoryhmän tai kunnallisen viranhaltijan päätökseen, joka koskee erityishuollon antamista ja lopettamista sekä erityishuollon johtoryhmän päätökseen, joka koskee vastoin tahtoa tapahtuvaa erityishuollon antamista tahi jatkamista taikka näiden tai sosiaalilautakunnan päätökseen yksilöllisen erityishuolto-ohjelman hyväksymisestä, haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Valitus voidaan antaa sanottuna aikana myös erityishuollon johtoryhmälle tai sosiaalilautakunnalle, joiden tulee oman lausuntonsa ohella toimittaa se lääninhallitukselle.

Siitä poiketen, mitä 1 momentissa säädetään, erityishuollon johtoryhmän, *sosiaalilautakunnan* tai kunnallisen viranhaltijan päätökseen, joka koskee erityishuollon antamista tai lopettamista *taikka* yksilöllisen erityishuolto-ohjelman *hyväksymistä*, haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukseen *ja päätökseen, joka koskee vastoin tahtoa tapahtuvaa erityishuollon antamista tai jatkamista, valittamalla lääninoikeuteen. Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.* Valitus voidaan antaa sanottuna aikana myös erityishuollon johtoryhmälle tai sosiaalilautakunnalle, joiden tulee oman lausuntonsa ohella toimittaa se *valitusviranomaiselle.*

82 §

Siitä poiketen, mitä 1 momentissa säädetään, lääninhallituksen 33 §:n 3 momentin ja 38 §:n nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla *sosiaalihallitukselta* 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Valitus voidaan antaa sanottuna aikana myös lääninhallitukselle, jonka tulee oman lausuntonsa ohella toimittaa se *sosiaalihallitukselle.*

Lääninhallituksen 36 §:n nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Voimassa oleva laki

Sosiaalihallituksen 2 momentin sekä lääninhallituksen 36 §:n nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Ehdotus

(3 mom. kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Lääninhallituksessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat vastoin tahtoa tapahtuvaa erityishuollon antamista tai jatkamista koskevat alistus- ja valitusasiat käsitellään loppuun lääninhallituksessa aikaisemman lain mukaisesti. Muuten tätä lakia sovelletaan lain voimaan tullessa vireillä oleviin valituksiin ja ne siirretään toimivaltaiseen viranomaiseen. Sosiaalihallituksessa olevat aikaisemman lain 82 §:n 2 momentissa tarkoitettut valitukset siirretään korkeimman hallinto-oikeuden käsiteltäviksi.

19.

Laki

sairaanhoitoalan kuntainliittojen uudelleenjärjestämisestä eräissä tapauksissa annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan sairaanhoitoalan kuntainliittojen uudelleenjärjestämisestä eräissä tapauksissa 13 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (30/78) 23 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

23 §

Siirtyvän omaisuuden arvon vahvistaa ja suoritettavan korvauksen tai lunastuksen määrää, jollei siitä sovita, toimikunta, johon luovutuksen saaja ja luovuttaja valitsevat kumpikin kaksi jäsentä ja heille varajäsenet. Toimikunta valitsee ulkopuolelta puheenjohtajan ja hänelle varamiehen. Jollei puheenjohtajasta ja hänen varamiehestään sovita, hänet määrää laitoksen sijaintipaikan lääninhallitus. Valtion jäsenen toimikuntaan määrää sosiaali- ja terveysministeriö. Toimikunnan päätökseen saadaan hakea muutosta valittamalla lääninhallitukselle 30 päivän kuluessa tiedoksi saamisesta.

Siirtyvän omaisuuden arvon vahvistaa ja suoritettavan korvauksen tai lunastuksen määrää, jollei siitä sovita, toimikunta, johon luovutuksen saaja ja luovuttaja valitsevat kumpikin kaksi jäsentä ja heille varajäsenet. Toimikunta valitsee ulkopuolelta puheenjohtajan ja hänelle varamiehen. Jollei puheenjohtajasta ja hänen varamiehestään sovita, hänet määrää laitoksen sijaintipaikan lääninhallitus. Valtion jäsenen toimikuntaan määrää sosiaali- ja terveysministeriö. Toimikunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla lääninoikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

20.

Laki**kunnallisista yleissairaaloista annetun lain 44 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kunnallisista yleissairaaloista 29 päivänä loka-kuuta 1965 annetun lain (561/65) 44 §, sellaisena kuin se on muutettuna 18 päivänä heinäkuuta 1975 ja 27 päivänä elokuuta 1976 annetuilla laeilla (595/75 ja 751/76), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

44 §

Edellä 20 §:ssä tarkoitetun toimikunnan päätöksestä on asianomaisella oikeus valittaa lääninhallitukselle 30 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan.

Toimivaltainen tässä laissa tarkoitetuissa asioissa on sen *läänin* lääninhallitus, jonka alueella kysymyksessä olevan kuntainliiton kotipaikka on. Kuntainliiton kotipaikan lääninhallitus antaa myös 20 §:n 1 momentissa tarkoitetun suostumuksen.

Ehdotus

44 §

Edellä 20 §:ssä tarkoitetun toimikunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *lääninoikeuteen* 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Toimivaltainen tässä laissa tarkoitetuissa asioissa on *se lääninoikeus*, jonka *tuomiopiirisä* kysymyksessä olevan kuntainliiton kotipaikka on. Kuntainliiton kotipaikan lääninhallitus antaa 20 §:n 1 momentissa tarkoitetun suostumuksen.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19*

22.

Laki**leimaverolain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 6 päivänä elokuuta 1943 annetun leimaverolain (662/43) 4 §:ään sisältyvä viranomaisten kolmas ryhmä, sellaisena kuin se on 28 päivänä lokakuuta 1983 annetussa laissa (808/83), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

Viranomaiset, joiden toimituskirjoista leimaveroa on suoritettava, luetaan leiman määrän puolesta kuuteen ryhmään seuraavasti:

3 ryhmä:

Lääninhallitukset lääninoikeuksineen, väestörekisterikeskus, keskusrikospoliisi, suojelupoliisi, sota-arkisto, valtiokonttori, valtiontalouden tarkastusvirasto, verohallitus, tullihallitus, pankkitarkastusvirasto, rakennushallitus, tuomiokapitulit, ortodoksisen kirkkokunnan kirkollishallitus, kouluhallitus, ammattikasvatushallitus, valtionarkisto, maakunta-arkistot, maatilahallitus, vesihallitus, metsähallitus, maanmittaushallitus, metsäntutkimuslaitos, tie- ja vesirakennushallitus, autorekisterikeskus, ilmailuhallitus, ilmatieteen laitos, rautatiehallitus, posti- ja telehallitus, merenkulkuhallitus, elinkeinohallitus, patentti- ja rekisterihallitus, työsuojeluhallitus, tapaturmavirasto, sosiaalishallitus ja lääkintöhallitus.

3 ryhmä:

Lääninhallitukset, *lääninoikeudet*, väestörekisterikeskus, keskusrikospoliisi, suojelupoliisi, sota-arkisto, valtiokonttori, valtiontalouden tarkastusvirasto, verohallitus, tullihallitus, pankkitarkastusvirasto, rakennushallitus, tuomiokapitulit, ortodoksisen kirkkokunnan kirkollishallitus, kouluhallitus, ammattikasvatushallitus, valtionarkisto, maakunta-arkistot, maatilahallitus, *vesi- ja ympäristöhallitus*, metsähallitus, maanmittaushallitus, metsäntutkimuslaitos, tie- ja vesirakennushallitus, autorekisterikeskus, ilmailuhallitus, ilmatieteen laitos, rautatiehallitus, posti- ja telehallitus, merenkulkuhallitus, elinkeinohallitus, patentti- ja rekisterihallitus, työsuojeluhallitus, tapaturmavirasto, sosiaalishallitus ja lääkintöhallitus.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .*

23.

Laki**koiraverosta annetun lain 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan koiraverosta 29 päivänä kesäkuuta 1979 annetun lain (590/79) 12 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

12 §

Kunnanhallituksen tai johtosäännössä määrätyn viranhaltijan oikaisuvaatimuksen johdosta tekemään päätökseen tyytymättömällä on oikeus valittaa siitä *kirjallisesti* 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta sen läänin lääninhallitukselle, jonka alueella kunta on.

12 §

Kunnanhallituksen tai johtosäännössä määrätyn viranhaltijan oikaisuvaatimuksen johdosta *tekemästä päätöksestä saa* valittaa 30 päivän kuluessa päätöksen *tiedoksisaannista siihen lääninoikeuteen*, jonka *tuomiopiirissä* kunta on. *Muutoin muutoksenhaussa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annettussa laissa (154/50) on säädetty.*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

24.

Laki**verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin 29 päivänä kesäkuuta 1961 annetun lain (367/61) 8 §:n 2 ja 4 momentti näin kuuluviksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

8 §

Milloin perustevalituksesta on muualla erikseen säädetty, on niitä säännöksiä noudatettava. Muussa tapauksessa on perustevalitus tehtävä sille viranomaiselle, jolle saamisen määräämisestä tai maksuunpanosta on säännön mukaisesti valitettava. Jollei sellaista viranomaista ole säädetty, on perustevalitus tehtävä sille lääninhallitukselle, jonka toimialueella saaminen on määrätty tai maksuunpantu.

Milloin perustevalituksesta on muualla erikseen säädetty, on niitä säännöksiä noudatettava. Muussa tapauksessa on perustevalitus tehtävä sille viranomaiselle, jolle saamisen määräämisestä tai maksuunpanosta on säännön mukaisesti valitettava. Jollei sellaista viranomaista ole säädetty, on perustevalitus tehtävä sille *lääninoikeudelle*, jonka *tuomiopiirissä* saaminen on määrätty tai maksuunpantu.

Lääninhallituksen päätöksestä sen 2 ja 3 momentin nojalla käsittelemässä perustevali-

Lääninoikeuden päätöksestä sen 2 ja 3 momentin nojalla käsittelemässä perustevalitus-

Voimassa oleva laki

tusasiassa saadaan valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen kuudenkymmenen päivän kuluessa tiedoksi saamisesta siinä järjestyksessä kuin verotuslain 96 §:n 2 ja 3 momentissa on säädetty.

Ehdotus

asiassa saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen 60 päivän kuluessa päätöksen tiedoksaannista siinä järjestyksessä kuin verotuslain 96 §:n 2 ja 3 momentissa on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

25.

Laki**puutavaranmittauslain 24 ja 25 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 7 päivänä maaliskuuta 1969 annetun puutavaranmittauslain (161/69) 24 § ja 25 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

24 §

Asianosaisella, joka on tyytymätön mittauskustannuksia koskevaan virallisen mittaaajan tai mittauslautakunnan päätökseen, on oikeus hakea siihen muutosta neljäntoista päivän kuluessa päätöksen antamisesta lukien siinä lääninhallituksessa, jonka alueella toimitus on kokonaan tai pääosaltaan suoritettu. Lääninhallituksen päätös on lopullinen.

24 §

Asianosaisella, joka on tyytymätön mittauskustannuksia koskevaan virallisen mittaaajan tai mittauslautakunnan päätökseen, on oikeus hakea siihen muutosta 14 päivän kuluessa päätöksen antamisesta lukien valittamalla siihen lääninoikeuteen, jonka tuomiopiirissä toimitus on kokonaan tai pääosaltaan suoritettu. Lääninoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

25 §

Asianosaisten on asetuksella säädettävän määräajan kuluessa mittaus-toimituksen päätyttyä tai, jos mittauskustannuksia koskevasta päätöksestä on valitettu, lääninhallituksen ratkaistua valituksen suoritettava mittauskustannukset viralliselle mittaaajalle tai mittauslautakunnan puheenjohtajalle.

25 §

Asianosaisten on asetuksella säädettävän määräajan kuluessa mittaus-toimituksen päätyttyä tai, jos mittauskustannuksia koskevasta päätöksestä on valitettu, lääninoikeuden ratkaistua valituksen suoritettava mittauskustannukset viralliselle mittaaajalle tai mittauslautakunnan puheenjohtajalle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

26.

Laki**työnvälityslain 16 b §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 2 päivänä kesäkuuta 1959 annetun työnvälityslain (246/59) 16 b §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 6 päivänä toukokuuta 1983 annetussa laissa (424/83), näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

16 b §

Työvoimapiirin toimisto voi periä valtiolle takaisin perusteettomasti suoritettun avustuksen siinä järjestyksessä kuin eräiden hallintoriita-asioiden oikeuspaikasta annetussa laissa (446/54) on säädetty.

16 b §

Työvoimapiirin toimisto voi periä valtiolle takaisin perusteettomasti suoritettun avustuksen siinä järjestyksessä kuin *hallintoriita-asioiden käsittelystä on lääninoikeuslaissa (1021/74)* säädetty.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

27.

Laki**maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan maksuttomasta oikeudenkäynnistä 2 päivänä helmikuuta 1973 annetun lain (87/73) 1 §:n 3 momentti näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Mitä tässä laissa on tuomioistuimesta sanottu, koskee soveltuvien osin myös tuomaria tämän käsitellessä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua hakemusasiasiaa *sekä lääninoikeutta 1 momentin 4 kohdassa mainituissa asioissa.*

Mitä tässä laissa on tuomioistuimesta sanottu, koskee soveltuvien osin myös tuomaria tämän käsitellessä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua hakemusasiasiaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

28.

Laki

poronhoitolain 43 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 4 päivänä kesäkuuta 1948 annetun poronhoitolain (444/48) 43 §, sellaisena kuin se on 16 päivänä joulukuuta 1949 annetussa laissa (772/49), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

43 §

Joka ei tyydy paliskunnan päätökseen, saa hakea muutosta lääninhallitukselta kirjallisella valituksella, joka valituksenalaisen päätöksen kera valittajan itsensä tai hänen laillisesti valtuuttamansa asiamiehen on annettava tai postitse toimitettava lääninhallitukselle kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä päivästä lukien, jolloin pöytäkirja tarkastettiin, tahi, jos valittaja ei ollut kokouksessa saapuvilla, päätöksen tiedoksiantopäivästä.

Jos poroisäntä on kieltäytynyt *pidettävää* paliskunnan kokousta koskevaan kuulutukseen ottamasta asiaa, joka hänelle on todistettavasti ilmoitettu, saa kieltäytymisestä valittaa lääninhallitukselle, *noudattaen soveltuvilta osin 1 momentissa säädettyä menettelyä.*

Joka katsoo, että paliskuntain yhdistyksen päätös, joka koskee hänen etuaan ja oikeuttaan, ei ole laillisessa järjestyksessä syntynyt tai muutoin on lain tai yhdistyksen sääntöjen vastainen, saa siitä valittaa Lapin lääninhallitukselle, *noudattaen, mitä 1 momentissa on säädetty.*

Valittaja liittaköön valitukseensa selvityksen siitä, mistä päivästä valitusaika on luettava.

Jos valittaja laiminlyö, mitä 1, 2, 3 ja 4 momentissa on säädetty, olkoon menettänyt puhevaltansa päätösta vastaan.

Valituksen käsittelemisestä lääninhallituksessa ja muutoksen hakemisesta lääninhallituksen päätökseen olkoon soveltuvin osin voimassa, mitä valituksen tekemisestä kunnallisissa asioissa on säädetty.

Ehdotus

43 §

Paliskunnan päätökseen saa *jokainen* hakea muutosta sillä *perusteella, että päätös loukkaa hänen oikeuttaan.* Paliskunnan osakas saa hakea muutosta päätökseen myös sillä *perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä tai muutoin on lainvastainen.* Valitus tehdään *läninoikeudelle.*

Jos poroisäntä on kieltäytynyt ottamasta paliskunnan kokousta koskevaan kuulutukseen asiaa, joka hänelle on todistettavasti ilmoitettu, saa kieltäytymisestä valittaa *läninoikeuteen.*

Paliskuntain yhdistyksen päätökseen saa *se, jota päätös koskee, hakea* muutosta sillä *perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä tai muutoin on lain taikka yhdistyksen sääntöjen vastainen.* Valitus tehdään *Lapin läninoikeudelle.*

Valitusaika luetaan pöytäkirjan tarkastamisesta, jos valittaja on ollut läsnä kokouksessa, jossa valituksen kohteena oleva päätös on tehty. Muutoin muutoksenhaussa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 _____.

29.

Laki

tieliikennelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 3 päivänä huhtikuuta 1981 annetun tieliikennelain (267/81) 9 luvun otsikko sekä lisätään sanottuun lukuun uusi 106 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 luku

Valtuutus- ja voimaantulosäännökset

9 luku

Muutoksenhaku sekä valtuutus- ja voimaantulosäännökset

106 a §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta poliisin ja lääninhallituksen antamaan päätökseen on voimassa, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, jollei toisin ole erikseen säädetty.

Poliisin antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninoikeuteen. Opetus- ja harjoituslupaa koskevasta poliisin päätöksestä valitetaan kuitenkin lääninhallitukseen. Auto-koululuvan saamista koskevasta lääninhallituksen päätöksestä valitetaan liikenneministeriöön.

Poliisin ja lääninhallituksen antama päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta. Muutoin muutoksenhaussa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .*

Lääninoikeudessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat valitukset, jotka lain voimaantulon jälkeen kuuluvat lääninhallituksen toimivaltaan, siirretään käsiteltäviksi asianomaisessa lääninhallituksessa.

1.

Lääninoikeusasetus

Oikeusministerin esittelystä säädetään 31 päivänä joulukuuta 1974 annetun lääninoikeuslain (1021/74) 32 §:n nojalla:

Nimi

1 §

Lääninoikeuden nimi määräytyy sen läänin mukaan, joka on lääninoikeuden tuomiopiirinä.

Tehtävät

2 §

Lääninoikeuden tehtävänä on sen lisäksi, mitä muutoin on säädetty:

1) tehdä tarpeelliseksi katsomiaan esityksiä lääninoikeuden toiminnan kehittämiseksi;

2) antaa pyydettyä lausuntoa asiassa, joka koskee lääninoikeuden toimintaan liittyvää lainsäädäntöä;

3) huolehtia siitä, että lääninoikeuden tärkeimmät ratkaisut sopivalla tavalla julkaistaan tai niistä muutoin tiedotetaan lääninoikeuden oikeuskäytännöstä tietoa tarvitseville;

4) laatia tilastoja lääninoikeuden toiminnasta; sekä

5) laatia työjärjestyksensä.

Kokoonpano

3 §

Lääninoikeuden täysistuntoon osallistuvat lääninoikeuden ylituomari sekä vakinaiset ja ylimääräiset lääninoikeudentuomarit. Milloin jonkin asian käsittelyssä lain mukaan tulee olla osallisena asiantuntija- tai lisäjäseniä, osallistuvat nämä vastaavasti myös asian käsittelyyn täysistunnossa. Ylituomari on täysistunnon puheenjohtaja.

Mitä jäljempänä tässä asetuksessa säädetään lääninoikeudentuomarista, koskee myös ylimääräistä lääninoikeudentuomaria, jollei erikseen ole toisin säädetty.

4 §

Lääninoikeus toimii jaostoihin jakautuneena, milloin työjärjestyksessä niin määrätään. Jaostojen lukumäärä on vahvistettava tai muutoin määriteltävä työjärjestyksessä.

Jaostossa asiat käsitellään ja ratkaistaan kolmijäsenisessä kokoonpanossa, jollei laissa ole toisin säädetty.

5 §

Jos lääninoikeus jakautuu jaostoihin, lääninoikeuden ylituomari toimii ensimmäisen jaoston puheenjohtajana. Muiden jaostojen puheenjohtajina toimivat ylituomarin määräämät lääninoikeudentuomarit. Puheenjohtajat on määrättävä, mikäli mahdollista, ylimpiin palkkausluokkiin kuuluvista lääninoikeudentuomareista. Lääninoikeuden työjärjestyksessä voidaan määrätä, että ylituomari tai sama lääninoikeudentuomari toimii kahden jaoston puheenjohtajana. Ylituomari määrää myös jaostojen muut jäsenet.

Jaoston puheenjohtajan ollessa estynyt tai suorittaessa muita virkatehtäviä voi virassa vanhin virantoimituksessa oleva jaoston jäsen tarvittaessa johtaa jaoston istunnossa puhetta.

Ylimääräiset lääninoikeudentuomarit on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava tasaisesti eri jaostoihin.

6 §

Lääninoikeuden ylituomarin ollessa estynyt tai ylituomarin viran ollessa avoimena ja jollei viran väliaikaista hoitajaa tai viransijaista ole määrätty, ylituomarin tehtäviä hoitaa virassa vanhin virantoimituksessa oleva jaoston puheenjohtaja. Jollei tällaista jäsentä ole, ylituomarin tehtäviä hoitaa virassa vanhin virantoimituksessa oleva jäsen. Puheenjohtaja ylituomarin johtaman jaoston istunnossa määrätty kuitenkin 5 §:n 2 momentin mukaisesti.

Asioiden ratkaiseminen

7 §

Lääninoikeudelle kuuluvat muut kuin sen hallintoa koskevat asiat ratkaistaan lääninoikeuden tai sen jaoston istunnossa siten kuin työjärjestyksessä tarkemmin määrätään.

8 §

Lääninoikeuden täysistunnossa ratkaistaan lääninoikeuslain 26 §:ssä tarkoitettujen asioiden lisäksi asiat, jotka koskevat:

- 1) lääninoikeuden työjärjestystä; sekä
- 2) lääninoikeudensihteerin nimittämistä ja tilapäisen esittelijän ottamista sekä näiden virkamiesten irtisanomista ja virantoimituksesta pidättämistä.

Täysistunnossa ratkaistaan lisäksi ylituomarin 9 §:n 2 momentin nojalla täysistunnolle siirtämät asiat.

Täysistunto on 1 momentin 1 ja 2 kohdassa sekä 2 momentissa tarkoitetuissa asioissa päätösvaltainen, kun vähintään puolet lääninoikeuden jäsenistä on läsnä. Läsnä tulee kuitenkin olla vähintään kolme jäsentä.

9 §

Lääninoikeuden ylituomari ratkaisee lääninoikeudelle kuuluvat sen hallintoa koskevat asiat, joita ei ole säädetty ratkaistavaksi lääninoikeuden täysistunnossa.

Ylituomari voi määrätä itselleen kuuluvan tärkeän tai periaatteellisesti merkittävän asian ratkaistavaksi täysistunnossa.

Lääninoikeuden jaoston puheenjohtajat ja muut jäsenet ovat velvollisia ylituomarin määräyksestä avustamaan häntä lääninoikeuden hallintoa ja toiminnan kehittämistä koskevissa asioissa niin kuin työjärjestyksessä lähemmin määrätään.

10 §

Istunnossa asiat ratkaistaan esittelystä. Lääninoikeuden ylituomari voi ratkaista hänelle kuuluvat asiat ilman esittelyä.

Henkilöstö

11 §

Lääninoikeudessa on lääninoikeuden ylituomarin, lääninoikeudentuomarin ja lääninoikeudensihteerin virkoja.

Lääninoikeudessa voi olla notaarin, kirjajan ja osastosihteerin sekä muita virkoja. Lisäksi lääninoikeudessa voi olla tilapäistä ja työsopimussuhteessa olevaa henkilöstöä.

12 §

Tilapäisenä virkamiehenä toimivalta esittelijältä vaaditaan sama kelpoisuus kuin lääninoikeudensihteeriltä ja sivutoimiselta esittelijältä tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto.

13 §

Kelpoisuusvaatimuksena notaarin ja kirjajan virkaan on soveltuva korkeakoulututkinto.

Kelpoisuusvaatimuksena osastosihteerin virkaan on soveltuva korkeakoulututkinto tai ylioppilastutkinto ja soveltuva opistotasoinen tutkinto.

Muulta kuin 11 §:n 1 momentissa, 12 §:ssä ja tämän pykälän 1 ja 2 momentissa mainitulta virkamieheltä sekä myös työsopimussuhteessa olevalta henkilöltä vaaditaan sellainen taito ja kyky, jota viran tai tehtävän menestyksellinen hoitaminen edellyttää.

14 §

Lääninoikeuden ylituomari nimittää notaarin, kirjajan, osastosihteerin ja muun 11 §:n 2 momentissa tarkoitettua vakinaisen viran haltijan sekä ottaa tilapäisen virkamiehen vastavaan tehtävään. Ylituomari ottaa myös sivutoimisen esittelijän ja työsopimussuhteisen henkilön. Tilapäisen esittelijän ottaa kuitenkin lääninoikeus.

Henkilöstön tehtävät

15 §

Lääninoikeuden ylituomarin tehtävänä on sen lisäksi, mitä muutoin on säädetty:

1) päättää täysistunnon ajankohdasta ja kutsua jäsenet täysistuntoon;

2) päättää virkavapaudesta sekä viran hoitamisesta virkavapauden aikana tai viran ollessa avoimena silloin, kun niistä päättäminen ei kuulu korkeimmalle hallinto-oikeudelle, sekä antaa lausunto lääninoikeudentuomarin virkavapaushakemuksesta korkeimmalle hallinto-oikeudelle ja tehdä tälle tarvittavat esitykset lääninoikeudentuomarin viran hoitamisesta silloin, kun päätösvalta kuuluu korkeimmalle hallinto-oikeudelle;

3) vahvistaa vuosilomien ajankohdat ja ilmoittaa omasta vuosilomastaan korkeimmalle hallinto-oikeudelle;

4) määrätä lääninoikeuslain 10 §:n 3 momentissa tarkoitettussa tapauksessa lääninoikeudensihteeri toimimaan jäsenenä;

5) määrätä lääninoikeuslain 15 §:n 1 momentin nojalla notaari esittelemään lääninoikeudessa;

6) antaa lääninoikeuslain 15 §:n 2 momentissa tarkoitettu määräys avustavalle virkamiehelle;

7) ratkaista 2 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitettut asiat;

8) ratkaista asiat, jotka koskevat verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain (367/61) 10 §:n 4 momentissa tarkoitettua määrystä käsitellä ja ratkaista ulosoton kieltämistä tai keskeyttämistä koskevia hakemuksia;

9) antaa lääninoikeudentuomarille tai lääninoikeudensihteerille määräys suorittaa 17 §:ssä mainittuja tehtäviä;

10) osoittaa, jos lääninoikeus on jakautunut jaostoihin, esittelijät eri jaostoilta;

11) määrätä jaostojen sekä jäsenten ja esittelijöiden työmäärät siten, että tehtävät jakautuvat tasaisesti eri jaostojen sekä jäsenten ja esittelijöiden kesken ja että asiat voidaan ratkaista joutuisasti jaostoilla;

12) huolehtia jatko- ja täydennyskoulutuksen järjestämisestä lääninoikeuden jäsenille ja esittelijöille; sekä

13) valvoa 2 §:n 3 kohdassa tarkoitettua lääninoikeuden ratkaisujen julkaisemista ja tiedottamista sekä 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettua tilastojen laatimista.

16 §

Jokainen lääninoikeuden jäsen vastaa osaltaan työn asianmukaisesta ja joutuisasta kulkusta sekä esittelijöiden kouluttamisesta ja ohjauksesta.

17 §

Edellä 15 §:n 9 kohdassa tarkoitettua virkamiestä tulee:

1) huolehtia lääninoikeuden hallintoasioista sen mukaan kuin ylituomari määrää;

2) johtaa ja valvoa lääninoikeuden toimistotoiden suorittamista;

3) huolehtia sisäisestä tiedotuksesta ja lääninoikeuden julkaisujen toimittamisesta ylituomarin ohjeiden mukaan;

4) huolehtia tilastojen laatimisesta;

5) esitellä täysistunnossa ja ylituomarille lääninoikeuden hallintoa koskevat asiat; sekä

6) esitellä muut hänelle määrättyt asiat.

18 §

Esittelijän tulee huolellisesti ja joutuisasti valmistella hänelle kuuluvat asiat, esitellä ne istunnossa sekä huolehtia toimituskirjojen laatimisesta ja niiden saattamisesta viivytyksettä asianomaisille toimitettaviksi sekä esittelystä aiheutuvista muista toimenpiteistä.

Esittelijän on suoritettava myös muita lääninoikeuden ylituomarin, jaoston puheenjohtajan tai muun jäsenen hänelle antamia tehtäviä. Esittelijän tehtävistä määrätään tarkemmin työjärjestyksessä.

Asiakirjat

19 §

Lääninoikeuden päätöksen sisältävän toimituskirjan taltion allekirjoittavat ne, jotka ovat osallistuneet asian ratkaisemiseen. Jos asian esittelijänä on toiminut muu kuin lääninoikeuden jäsen, varmentaa taltion esittelijä. Jos päätöksestä on äänestetty tai esittelijä on ilmoittanut eriävän mielipiteen, äänestyslausunto ja eriävä mielipide merkitään taltioon.

Toimituskirjan allekirjoittaa esittelijä. Esittelijä vastaa siitä, että toimituskirja on päätöksen mukainen. Toimituskirjaan merkitään päätöksen tekemiseen osallistuneiden jäsenten nimet ja, jollei päätös ole yksimielinen tai esittelijä on ilmoittanut eriävän mielipiteen, ilmoitus äänestyksestä tai eriävästä mielipiteestä sekä siitä, että eri mielipiteet ilmenevät virastossa säilytettävästä taltiosta.

Milloin asiasta ei laadita taltiota, äänestyslausunto ja eriävä mielipide merkitään erilliseen pöytäkirjaan.

20 §

Asiassa, jossa lääninasiamies käyttää valtion puhevaltaa, on lääninoikeuden päätöksestä viipymättä ilmoitettava lääninasiamiehelle ja vaadittaessa annettava hänelle päätös tai oikeaksi todistettu jäljennös siitä seitsemän päivän kuluessa vaatimuksen esittämisestä.

Mitä 1 momentissa on säädetty, on vastavasti voimassa sellaiseen viranomaiseen tai valtion puhevaltaa käyttävään muuhun asiamieheen nähden, jonka lain mukaan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon sinä päivänä, jona päätös on tehty.

Erinäisiä säännöksiä

21 §

Lääninoikeuden esittelijän esteellisyydestä on voimassa, mitä tuomarin jäävistä on säädetty.

22 §

Tarkemmat määräykset asioiden käsittelystä ja toiminnan muusta järjestelystä annetaan lääninoikeuden työjärjestyksessä, jonka korkein hallinto-oikeus vahvistaa lääninoikeuden esityksestä.

23 §

Lääninoikeuslain 11 §:ssä tarkoitettujen asiantuntijajäsenten palkkioiden perusteet vahvistaa valtioneuvosto.

24 §

Tämän asetuksen säännökset ovat soveltuvien osin voimassa Ahvenanmaan lääninoikeudessa, jota varten ei laadita eri työjärjestystä.

25 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Tällä asetuksella kumotaan 26 päivänä syyskuuta 1975 annettu lääninoikeusasetus (751/75) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Lääninoikeuden on laadittava uusi työjärjestys kuuden kuukauden kuluessa tämän asetuksen voimaantulosta lukien ja toimitettava se korkeimman hallinto-oikeuden vahvistettavaksi. Ennen uuden työjärjestyksen vahvistamista noudatetaan soveltuvin osin aikaisempaa työjärjestystä.

2.

Asetus**valtioneuvoston ohjesäännön 16 §:n muuttamisesta**

Pääministerin esittelystä muutetaan 17 päivänä joulukuuta 1943 annetun valtioneuvoston ohjesäännön (995/43) 16 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 20 päivänä maaliskuuta 1981 annetussa asetuksessa (208/81), näin kuuluvaksi:

16 §

Ministeriön hallinnonalaan kuuluvat korkein oikeus, korkein hallinto-oikeus, hovioikeudet, vesiyläoikeus, lääninoikeudet Ahvenanmaan lääninoikeutta lukuun ottamatta, tuomiokunnat ja kihlakunnanoikeudet, raastuvanoikeudet ja maistraatit, maa-oikeudet, vesioikeudet, van-

— — — — —
kiloikeus, markkinatuomioistuimien, liikevaihtovero-oikeus, vakuutus-oikeus ja työtuomioistuimien.
— — — — —

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

3.

Asetus**oikeusministeriöstä annetun asetuksen 2 §:n muuttamisesta**

Oikeusministerin esittelystä muutetaan oikeusministeriöstä 18 päivänä marraskuuta 1977 annetun asetuksen (828/77) 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 15 päivänä huhtikuuta 1988 annetussa asetuksessa (335/88), näin kuuluvaksi:

2 §

Ministeriön hallinnonalaan kuuluvat korkein oikeus, korkein hallinto-oikeus, hovioikeudet, vesiylioikeus, lääninoikeudet Ahvenanmaan lääninoikeutta lukuun ottamatta, tuomiokunnat, raastuvanoikeudet ja maistraatit, maa-
oikeudet, vesioikeudet, vankilaoikeus, markkina-

tuomioistuimien, liikevaihtovero-oikeus, vakuutus-
oikeus ja työtuomioistuimien.

Tämä asetus tulee voimaan _____
kuuta 19 . päivänä

4.

Asetus**korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun asetuksen 6 §:n muuttamisesta**

Oikeusministerin esittelystä muutetaan korkeimmasta hallinto-oikeudesta 30 päivänä syyskuuta 1977 annetun asetuksen (702/77) 6 §:n 9 ja 10 kohta, sellaisina kuin ne ovat 18 päivänä maaliskuuta 1988 annetussa asetuksessa (227/88), näin kuuluviksi:

6 §

Täysistunnossa ratkaistaan lisäksi asiat, jotka koskevat:

10) liikevaihtovero-oikeuden ja lääninoikeuden työjärjestystä;

9) liikevaihtovero-oikeuden ja lääninoikeuden jäsenen nimittämistä;

Tämä asetus tulee voimaan _____
kuuta 19 . päivänä

5.

Asetus**lääninhallitusasetuksen muuttamisesta**

Sisäasiainministerin esittelystä

kumotaan 4 päivänä maaliskuuta 1988 annetun lääninhallitusasetuksen (202/88) 2 § sekä *muutetaan* 1 §:n 3 momentti ja 23 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

1 §

— — — — —
 Lääninhallituksessa voi olla yleinen toimisto, pelastustoimisto, oikeushallintotoimisto, kaa-
 voitus- ja asuntotoimisto, ympäristönsuojelu-
 toimisto ja poliisitoimisto valtion tulo- ja me-
 noarvion puitteissa ja sen mukaan kuin siitä
 lääninhallituksen työjärjestyksessä määrätään.

- 1) maaherra;
 2) kansliapäällikkö; taikka
 3) osastopäällikkö, apulaisosastopäällikkö,
 toimistopäällikkö tai muu lääninhallituksen
 virkamies, jolle päätösvalta on annettu.
 — — — — —

23 §

Lääninhallitukselle kuuluvat asiat ratkaisee
 esittelystä:

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 19 .

6.

Asetus**ajokorttiasetuksen 42 §:n muuttamisesta**

Liikenneministerin esittelystä muutetaan 31 päivänä toukokuuta 1972 annetun ajokorttiasetuk-
 sen (447/72) 42 §:n 1 ja 2 momentti näin kuuluviksi:

42 §

Muutoksenhaku

1. Muutoksenhausta tämän asetuksen nojal-
 la annettuun hallintoviranomaisen päätökseen
 on 2 ja 3 momentissa säädettyin poikkeuksin
 voimassa, mitä muutoksenhausta hallintoasi-
 oissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.
 Muutoksenhaussa poliisin antamaan päätök-
 seen noudatetaan, mitä tieliikennelain (267/81)
 106 a §:n 2 ja 3 momentissa on säädetty.

2. Katsastusmiehen päätöksestä valitetaan
 autorekisterikeskukseen ja autorekisterikes-
 kuksen päätöksestä edelleen liikenneministeri-
 öön, jonka tällaisessa asiassa antamaan pää-
 tökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.
 — — — — —

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 19 .

7.

Asetus**rajavyöhykeasetuksen 16 §:n muuttamisesta**

Sisäasiainministerin esittelystä muutetaan 17 päivänä toukokuuta 1947 annetun rajavyöhykeasetuksen (404/47) 16 §, sellaisena kuin se on 19 päivänä lokakuuta 1984 annetussa asetuksessa (713/84), näin kuuluvaksi:

16 §

Poliisipiirin päällikön tämän asetuksen nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukseen ja suojelupoliisin päätökseen valittamalla sisäasiainministeriön siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Lääninoikeudessa tämän asetuksen voimaan tullessa vireillä olevat valitukset, jotka asetuksen voimaantulon jälkeen kuuluvat lääninhallituksen toimivaltaan, siirretään käsiteltäviksi asianomaisessa lääninhallituksessa.

8.

Asetus**räjähdystarvikeasetuksen 103 §:n muuttamisesta**

Kauppa- ja teollisuusministerin esittelystä muutetaan 1 päivänä helmikuuta 1980 annetun räjähdystarvikeasetuksen (85/80) 103 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

103 §

Poliisin tämän asetuksen nojalla antamasta päätöksestä saa valittaa lääninhallitukseen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Lääninoikeudessa tämän asetuksen voimaan tullessa vireillä olevat valitukset, jotka asetuksen voimaantulon jälkeen kuuluvat lääninhallituksen toimivaltaan, siirretään käsiteltäviksi asianomaisessa lääninhallituksessa.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Taulukko 1

Lääninoikeuksien työtilanne vuosina 1975—1987

Vuosi	Vuoden aikana saapuneet asiat	Vuoden aikana ratkaistut asiat	Vuoden lopussa ratkaisematta olevat asiat	Keskimääräinen ratkaisuaikana kuukausina
1975	42 820	47 335	42 825	11
1976	37 454	39 913	40 399	12
1977	42 302	42 631	40 070	12
1978	44 540	40 691	43 919	13
1979	44 123	39 931	48 111	13
1980	47 113	41 018	54 953	14
1981	53 502	49 972	57 495	13
1982	40 386	54 202	44 327	11
1983	36 179	46 956	33 019	10
1984	39 467	42 662	29 824	10
1985	36 620	37 098	29 659	11
1986	34 827	33 490	30 882	12
1987	32 173	34 361	28 685	11

Taulukko 2

Lääninoikeuksien työtilanne vuonna 1987

Lääninoikeus	Vuoden aikana saapuneet asiat	Vuoden aikana ratkaistut asiat	Vuoden lopussa ratkaisematta olevat asiat	Keskimääräinen ratkaisuaikana kuukausina
Uudenmaan	9 864	10 008	11 302	13
Turun ja Porin	4 983	5 352	3 674	10
Ahvenanmaan	220	176	143	11
Hämeen	3 972	4 230	2 181	9
Kymen	1 504	1 191	1 789	15
Mikkelin	1 170	1 181	419	8
Kuopion	1 674	1 962	726	8
Pohjois-Karjalan	1 180	1 332	478	8
Vaasan	1 981	2 384	2 883	13
Keski-Suomen	1 517	1 515	1 133	10
Oulun	2 552	3 476	2 496	10
Lapin	1 556	1 554	1 461	12
Yhteensä	32 173	34 361	28 685	11

Taulukko 3

*Lääninoikeuksiin vuonna 1987 saapuneet asiat
asiaryhmittäin jaoteltuina*

Yleinen kunnallishallinto, väestöhallinto ja hallintoriita-asiat ..	2 290
Rakentaminen, asuminen, ympäristö	1 705
Elinkeino- ja liikenneasiat sekä eräät lupa-asiat	916
Yleinen järjestys ja turvallisuus	171
Sosiaali- ja terveydenhuolto	2 748
Verotus	23 925
Muut asiat	<u>418</u>
Yhteensä	32 173